

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

**AYLIK EKONOMİK
GELİŞMELER
BÜLTENİ**

NİSAN 2003

ARAŞTIRMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İÇİNDEKİLER

ÖZET

I. REEL KESİMDEKİ GELİŞMELER	1
I.A. GSMH Gelişmeleri	1
I.B. Sanayi Üretimindeki Gelişmeler	2
I.C. TC Merkez Bankası İktisadi Yönelim Anketi Göstergeleri	4
II. ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ	6
II.A Dış Ticaret Gelişmeleri	6
II.B. Cari İşlemler	8
II.C. Sermaye ve Finans Hesapları	8
III. KONSOLİDE BÜTÇE VE İÇ BORÇ STOKU	9
III.A. Konsolide Bütçe Gelirleri	9
III.B. Konsolide Bütçe Giderleri	10
III.C. Konsolide Bütçe Finansmanı ve İç Borç Stoku	10
IV. PARASAL GELİŞMELER	11
IV.A. Para Arzları, Mevduat ve Kredi Gelişmeleri	11
IV.B. Merkez Bankası Bilançosu	13
IV.C. Para Piyasalarındaki Gelişmeler	15
V. FİYATLARDAKİ GELİŞMELER	19
V.1. Toptan Eşya Fiyatları	19
V.2. Tüketici Fiyatları	20
VI. İMKB'DEKİ GELİŞMELER	21
VII. DIŞ EKONOMİK GELİŞMELER	23
VII.A. Gelişmiş Ülkelerdeki Gelişmeler ve Beklentiler	23
VII.B. Avrupa ve Para Birliği Üyesi Ülkelerdeki Gelişmeler	24
VII.C. Gelişmekte Olan Piyasalardaki Gelişmeler	24
VII.D. Faiz Oranlarındaki Gelişmeler	25
VII.E. Döviz Piyasalarındaki Gelişmeler	25

İSTATİSTİK TABLOLARI

NİSAN 2003

ÖZET

GSYİH GSMH	2002 % 7,8 % 7,8	DİE tarafından açıklanan verilere göre 2002 yılında bir önceki yıla göre GSYİH ve GSMH yüzde 7,8 oranlarında artış göstermiştir.
SANAYİ	Ocak - Mart 2002 Ocak - Mart 2003 % 7,5	Toplam sanayi üretimi, 2003 yılının Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre baz etkisinin ortadan kalktığı ay olmasına karşın yüzde 5,6 gibi yüksek bir oranda artmıştır.
GENEL GİDİŞAT	Nisan 2003 İyimser-Kötümser % 24,0	Sanayi sektöründe faaliyet gösteren özel firmaların ekonominin gidişatına ilişkin beklentilerini yansıtan genel gidişat eğilimi, Irak Savaşı'nın yarattığı belirsizliklerin ortadan kalkmasının ardından yeniden iyimser beklentiler lehine dönmüştür.
İTHALAT	Mart 2002 Mart 2003 % 44,8	İthalat 2003 yılının ilk üç ayında 2002 yılı aynı dönemine göre yüzde 37,8 oranında artmış ve 14,1 milyar dolara ulaşmıştır.
İHRACAT	Mart 2002 Mart 2003 % 27,5	2003 yılının ilk üç ayında ihracat 2002 yılı aynı dönemine göre yüzde 27 oranında artmış ve 10 milyar dolara yükselmiştir.
REEL KURLAR	Aralık 2002 Nisan 2003 % 3,1	1996 bazlı yurtdışı ve yurtiçi TEFE ile hesaplanan reel kur endeksinde göre TL döviz sepeti karşısında Nisan 2003 itibarıyla 2002 yılı sonuna göre yüzde 3,1 oranında, bir önceki aya göre ise yüzde 3,1 oranında değer kazanmıştır.
FAİZ DIŞI BÜTÇE FAZLASI	2003 Ocak-Nisan 6,8 Katrilyon TL	2003 yılı Ocak-Nisan döneminde faiz dışı bütçe fazlası 6,8 katrilyon TL, bütçe açığı ise 16,4 katrilyon TL olarak gerçekleşmiştir.
M2Y	Nisan 2002 Nisan 2003 Reel % -8	M2Y para arzı, 2003 yılı Nisan ayında bir önceki yılın aynı ayına göre reel olarak yüzde 8 oranında daralmıştır.
KREDİLER	Mart 2003 Nisan 2003 Reel % -1	Toplam kredi hacmi, 2003 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre reel olarak yüzde 1 oranında daralmış ve 40,4 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir.
TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR	Mart 2003 Nisan 2003 Reel % -2	Toplam tasfiye olunacak alacaklar, 2003 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre reel olarak yüzde 1 oranında daralmış ve tasfiye olunacak alacakların toplam kredilere oranı yüzde 22,1 olarak gerçekleşmiştir.
AY SONU NİV (Prog. Tanımlı) NUR (Prog. Tanımlı) PARA TABANI:	30 Nisan 2003 30.904,8 trilyon TL -5.996 milyon ABD doları 11.768,9 trilyon TL	5 Nisan 2003 tarihli Niyet Mektubu'nda Nisan 2003 sonu için belirlenen Para Tabanı ve Net Uluslararası Rezervlere ilişkin performans kriterleri ve Net İç Varlıklara ilişkin gösterge niteliğindeki hedefler tutturulmuştur.
HAZİNE İHALELERİ ORTALAMA BORÇLANMA FAİZİ	Nisan 2003 % 57,4	Nisan ayında, Hazine tarafından düzenlenen TL cinsi iskontolu DİBS ihalelerinde net 9.446 trilyon lira borçlanılırken, ihalelerin ortalama yıllık bileşik faizi yüzde 57,4 olmuştur.
TEFE TÜFE	Nisan 2003 % 1,8 Nisan 2003 % 2,1	Bir önceki aya göre, Nisan ayında TEFE yüzde 1,8 oranında ve TÜFE yüzde 2,1 oranında artış kaydetmiştir.

I. REEL KESİMDEKİ GELİŞMELER

I.A GSMH Gelişmeleri

Türkiye Ekonomisi, 2001 yılında yaşanan daralmanın ardından 2002 yılı ile birlikte yeniden büyüme sürecine girmiştir. Bu doğrultuda, GSYİH ve GSMH, 2002 yılında geçen yıla göre yüzde 7,8 oranlarında artmıştır. Ekonomide gerçekleşen hızlı büyümede bir önceki yıl yaşanan ciddi daralmanın yarattığı baz etkisi önemli bir rol oynamıştır. Türkiye Ekonomisi'nin 2002 yılında girdiği büyüme sürecinin 2003 yılında devam etmesi, fakat büyüme oranlarının bir önceki yıla göre yavaşlaması beklenmektedir.

ÜRETİM YOLUYLA GSYİH (1987 Fiyatlarıyla, Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre Yüzde Değişim)						
	2001		2002			
	Yıllık	I	II	III	IV	Yıllık
1-Tarım	-6,5	0,1	2,7	6,1	15,3	7,1
2-Sanayi	-7,5	2,8	12,6	10,5	11,4	9,4
İmalat Sanayi	-8,1	2,3	13,7	11,8	13,5	10,4
3-Hizmetler	-5,9	1,7	6,4	6,0	8,7	5,8
İnşaat	-5,5	-11,8	-9,6	-3,3	2,7	-4,9
Ticaret	-9,4	4,3	11,7	10,1	16,1	10,7
Ulaştırma-Haberleşme	-5,3	2,1	8,3	5,4	5,6	5,4
Mali Kuruluşlar	-9,9	-7,4	-9,6	-3,2	-8,2	-7,1
Konut Sahipliği	2,1	2,0	1,9	1,7	1,4	1,8
Serbest Meslek ve Hizm.	-7,6	1,7	8,7	7,6	10,7	7,4
Devlet Hizmetleri	1,6	1,9	0,2	0,2	0,6	0,7
4-İthalat Vergisi	-25,1	4,0	27,7	28,9	33,9	23
5-GSYİH (AF)	-7,5	2,1	8,9	7,9	11,4	7,8
6-GSMH (AF)	-9,5	0,4	10,4	7,9	11,5	7,8

Öncelikle, 2002 yılında ekonominin gösterdiği hızlı büyüme performansı, düşük baz etkisinin ortadan kalkmasına yol açmıştır. Buna ek olarak, Mart ayının sonlarında başlayan Irak Savaşı hem dünya ekonomisine hem de Türkiye Ekonomisi'ne ilişkin belirsizliklerin artmasına neden olmuştur. Ayrıca, 2003 yılı kamu kesimi bütçesinin hazırlanmasının gecikmesi ve buna bağlı olarak ekonomik program doğrultusunda Uluslararası Para Fonu ile olan görüşmelerin tamamlanamaması mali piyasalarda dalgalanmalara yol açmıştır. Mali piyasalarda yaşanan olumsuz gelişmeler faiz oranlarının yükselmesine ve Türk lirasının yabancı para birimleri karşısında değer kaybetmesine neden olmuştur. Bu doğrultuda, özel firmaların ekonominin durumuna ilişkin beklentileri yılın ilk üç aylık döneminde hızla kötüleşmiştir.

Irak Savaşı'nın sona ermesi ile 2003 yılı kamu kesimi bütçesinin hazırlanmasının ve Uluslararası Para Fonu

ile yapılan görüşmelerin tamamlanmasının ardından Nisan ayından itibaren faiz oranları gerilemeye ve Türk lirası yabancı para birimleri karşısında değer kazanmaya başlamıştır. Ekonomideki belirsizliklerin azalması ve mali piyasalarda istikrarın yeniden sağlanması, Nisan ayında ekonomik birimlerin ekonominin durumuna ve iç talebe ilişkin iyimser beklentilerinin yeniden artmasını sağlamıştır.

BAŞLICA HARCAMA GRUPLARI (1987 Fiyatlarıyla, Yıllık % Değişim)						
	2001		2002			
	Yıllık	I	II	III	IV	Yıllık
1-Tüketim Harcamaları	-9,1	-1,5	3,1	3,4	4,3	2,4
Kamu	-8,5	2,2	2,6	12,0	4,5	5,4
Özel	-9,2	-1,8	3,2	2,5	4,2	2,0
Dayanıklı Tük. Malları	-30,4	-7,0	8,7	1,8	6,2	2,1
2-Sabit Sermaye Yatırımları	-31,5	-28,8	-2,3	5,9	22,2	-0,8
Kamu	-22,0	-18,1	3,0	29,8	22,7	14,5
Özel	-34,9	-30,9	-4,2	-3,7	21,8	-7,2
Makine-Teçhizat	-49,6	-40,8	6,8	15,2	71,0	1,4
İnşaat	-8,0	-15,1	-16,7	-16,3	-14,7	-15,8
3-Mal ve Hizmet İhracatı	7,4	10,4	5,0	15,8	12,3	11,0
4-Mal ve Hizmet İthalatı	-24,8	2,1	20,3	19,3	22,1	15,7
5-Toplam Yurtiçi Talep	-18,5	-1,0	14,9	8,2	14,7	9,2
6-Toplam Nihai Yurtiçi Talep	-15,1	-7,5	1,9	3,9	8,1	1,7
7-GSYİH (Harcama Yoluyla)	-7,5	2,1	8,9	7,9	11,4	7,8

Kaynak: DİE

İÇ TALEBE İLİŞKİN GÖSTERGELER (Bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde değişim)			
	2001	2002	2003
TÜKETİM TALEBİ			
1-Dayanıklı Tüketim Malı Üretimi (Ocak-Mart)	-6,5	24,3	13,7
2-Dayanıklı Tüketim Malı Satışı (Ocak-Şubat)	-6,3	8,6	35,6
3-Otomobil Satışları (Ocak-Nisan)	-68,0	-66,0	168,3
Yerli	-70,1	-68,5	112,7
İthal	-66,1	-64,0	208,3
4-Tüketim Malı İthalatı (Ocak-Mart)	-16,7	-15,0	44,8
5-Kapasite Kullanımı (%) (Mart)	70,7	75,3	78,1
Kamu	86,7	81,4	83,6
Özel	62,5	71,8	74,4
YATIRIM TALEBİ			
1-Yatırım Malı İthalatı (Ocak-Mart)	-15,1	-22,1	28,2
2-Yatırım Teşvik Belgesi (Ocak-Mart)	26,1	1,7	276,6
3-Konut Yapı Ruhsatı (m ²) (Ocak-Aralık)*	-0,4	-11,1	-42,6
4-Sınai Yapı Ruhsatı (m ²) (Ocak-Aralık)*	-2,8	57,0	-43,8
5-Çimento Üretimi (Ocak-Mart)	29,9	-13,2	-9,8
6-Mak.-Teçh. İmalat Üret. Endeksi (Ocak-Mart)	-17,8	7,1	32,3
7-Kredi/Mevduat % (Nisan sonu)	39,4	30,4	29,4

* Veriler sırasıyla 2000, 2001 ve 2002 yıllarına aittir.

Kaynak: DİE, DPT, OSD

2003 yılı için uygulamaya konulan sıkı maliye politikası çerçevesinde faiz dışı kamu kesimi fazlasının GSMH'ye oranının yüzde 6,5 olması hedeflenmiştir. Bu hedefi gerçekleştirebilmek için ek vergilerin getirilmesi, sağlık giderlerine katkıların artırılması ve maaş-ücret artışlarının sıkı kontrolü, iç talep canlanmasını 2003 yılında olumsuz etkileyecektir. Öte yandan, kamu kesimi çalışanlarının zorunlu tasarruf anapara ödemelerinin Mayıs ayı içinde yapılması önümüzdeki dönemlerde iç talebi olumlu etkileyecektir.

2003 yılı GSMH büyümesi için öngörülen yüzde 5 büyüme hedefinin ulaşılabilir olduğu düşünülmektedir. Ancak, başta sanayi sektörü olmak üzere üretim artışlarının sürmesi iç talepte gözlenen canlanmanın devamlılığına bağlıdır. Öte yandan, iç canlanmasının sürmesi için istihdam ve reel ücret artışlarının gözlenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, işgücü piyasasına ilişkin gelişmeler önem kazanmaktadır.

Türkiye Ekonomisi'nde yaşanan hızlı büyüme sürecinin 2003 yılının ilk çeyreğinde de sürmesi beklenmektedir. Bu düşüncenin nedenleri şunlardır:

- DİE Aylık Sanayi Üretim Endeksi verilerine göre toplam sanayi üretimi 2003 yılının ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 7,5 oranında artmıştır.
- DİE Dış Ticaret İstatistiklerine göre ithalat 2003 yılının ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 37,8 gibi yüksek bir oranda artmıştır. Bu çerçevede, ithalat vergisi kaleminin yılın ilk çeyreğinde artarak ekonominin büyümesine olumlu katkıda bulunması beklenmektedir.
- İthalatın artmasında ara malı ithalatının yanı sıra tüketim ve yatırım malları ithalatında gözlenen yüksek oranlı artışlar da etkili olmuştur. Tüketim ve yatırım malları ithalatında gözlenen yükselme, iç talep canlanmasına ilişkin bir öncü gösterge oluşturmaktadır.
- Sanayi üretiminin ve ithalatın artmasına bağlı olarak hizmetler sektörü katma değerinin 2003 yılının ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yükselmesi ve ekonominin büyümesine katkı yapması beklenmektedir.
- DİE tarafından açıklanan dış ticaret istatistiklerine göre ihracat 2003 yılının ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 27 oranında artmıştır. İhracatın gösterdiği olumlu performans, sanayi üretimindeki yüksek oranlı artışta etkili olmuştur.

I.B. Sanayi Üretimindeki Gelişmeler

DİE Aylık Sanayi Üretim Endeksi sonuçlarına göre toplam sanayi üretimi, 2003 yılının Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 5,6 oranında artmıştır. Bu dönemde, sektörel payı yüzde 87 olan imalat sanayii üretimi yüzde 5,8 oranında artarken, elektrik, gaz ve su

üretimi yüzde 11,4 oranında artmış, madencilik üretimi ise yüzde 13,8 oranında azalmıştır. Toplam sanayi üretiminin 2003 yılının Ocak-Mart döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 7,5 oranında artış göstermiştir. İmalat sanayii üretimi ise aynı dönemde yüzde 8,7 oranında artarak sanayi üretiminin büyümesine yüksek bir oranda katkı sağlamıştır.

SANAYİ ÜRETİMİNDE GELİŞMELER (Yıllık % Değişim)				
	Mart		Ocak-Mart	
	2002	2003	2002	2003
Toplam Sanayi	19,5	5,6	4,1	7,5
Madencilik	6,1	-13,8	-1,0	-15,5
Elektrik-Gaz ve Su	12,8	11,4	3,6	8,1
İmalat Sanayii	21,1	5,8	4,4	8,7
Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı	18,5	9,2	-4,1	13,0
Tütün Ürünleri İmalatı	33,9	-23,3	11,8	-17,2
Tekstil Ürünleri İmalatı	39,9	-5,5	19,0	-0,7
Giyim Eşyası İmalatı	16,2	8,2	12,2	6,8
Derinin İşlenmesi, bavul çanta vb.	17,5	-43,2	12,6	24,3
Ağaç Mantar Ürünleri İmalatı	43,6	-18,4	11,1	-0,7
Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı	47,1	9,4	6,3	14,3
Basım ve Yayım İmalatı	-1,8	22,5	-24,9	21,7
Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri	-5,5	13,3	12,6	3,7
Kimyasal Madde Ürünleri İmalatı	46,3	-7,6	10,9	-3,2
Plastik-Kauçuk Ürünleri İmalatı	34,6	14,0	2,1	14,8
Metalik Olmayan Diğ. Mineraller	30,7	-8,1	-1,8	4,1
Ana Metal Sanayii	5,9	7,2	-10,9	18,0
Metal Eşya Sanayi mak. teçhizat hariç	22,6	19,8	3,5	17,3
B.Y.S. Makina ve Teçhizat İmalatı	42,4	38,1	7,1	32,3
Büro, Muhasebe Bilgi İşlem Mak. İmalatı	290,8	-24,6	-1,6	8,8
B.Y.S. Elektrikli Mak. Cihaz İmalatı	12,5	-13,1	-1,5	-13,0
Radio, TV Haberleşme Cihazları İmalatı	50,8	-16,3	19,5	7,0
Tıbbi, Hassas ve Optik Aletler İmalatı	63,0	-18,7	22,0	-5,7
Taşıt Araçları ve Karoseri İmalatı	32,3	37,2	-8,3	49,2
Diğer Ulaşım Araçları	-23,6	-67,7	-62,3	-64,1
Mobilya İmalatı	-10,5	9,4	-22,6	-8,8

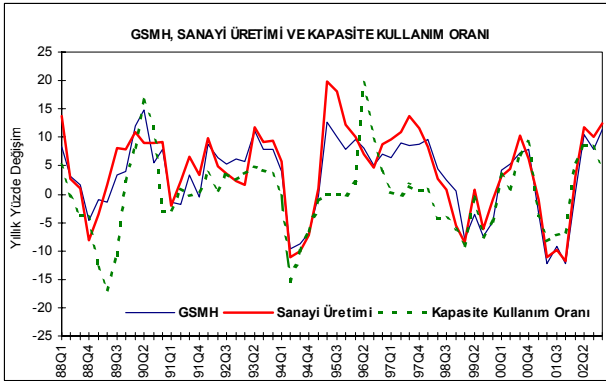
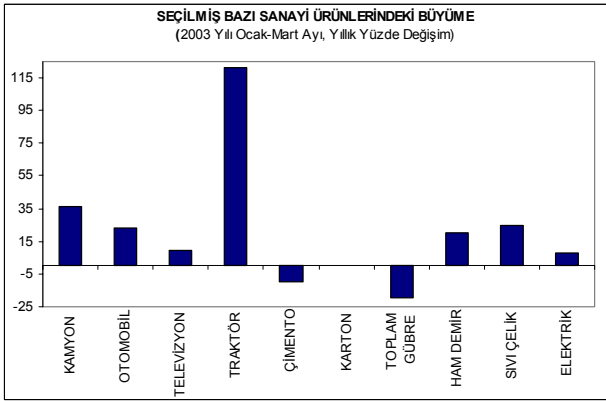
Kaynak: DİE Aylık Sanayi Üretimi

Toplam sanayi üretimi Şubat ayındaki görece yavaşlamanın ardından, Mart ayında yeniden yüksek bir oranda artış göstermiştir. Mart ayında gözlenen bu artış, 2002 yılında yaşanan daralmanın yarattığı baz etkisinin ortadan kalktığı ilk dönem olması nedeniyle önemlidir.

2002 yılı genelinde ve 2003 yılı ilk çeyreğinde ihracatın gösterdiği yüksek performans, sanayi sektöründe meydana gelen üretim artışlarının temel belirleyicisi olmuştur. DİE tarafından açıklanan dış ticaret istatistiklerine göre ihracat 2003 yılının Ocak-Mart döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 27 oranında artmıştır. Ayrıca, İhracatçı Birlikleri kayıtlarına göre ihracat artışı 2003 yılının Nisan ayında da sürmüştür. Nitekim, İhracatçı Birlikleri kayıtlarına göre 2003 yılının Ocak-Nisan döneminde ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 34,7 oranında artarak 14 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır. Yukarıda belirtilen nedenler, 2003 yılında sanayi üretiminde gözlenen canlanmanın yılın geri kalan dönemlerinde de süreceğinin sinyalini vermektedir.

2003 yılının Mart ayında üretimde çalışılan gün sayısı, Şubat ayına göre 5 gün artarak 21 gün olarak gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkenlerden arındırıldığında, toplam sanayi üretiminin 2003 yılının Mart ayında bir önceki aya göre yüzde 1,5 oranında arttığı görülmektedir.

Alt kalemler itibariyle incelendiğinde, imalat sanayii üretimi içinde en yüksek paya sahip olan petrol ürünleri üretimi, 2003 yılının Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 13,3 oranında artış göstermiştir. Bu sektör dışarıda bırakıldığında ise toplam sanayi üretiminin 2003 yılının Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 4,4 oranında arttığı görülmektedir.

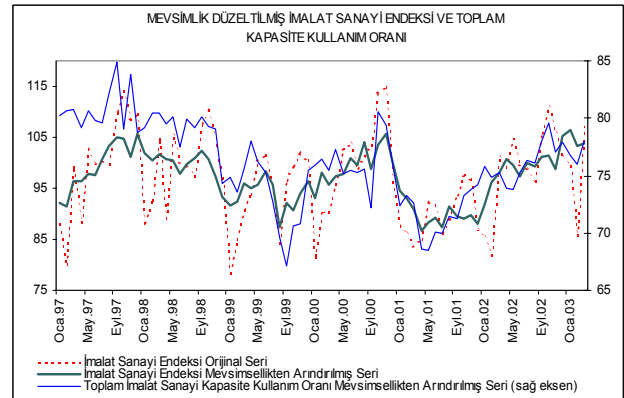
2003 yılının Mart ayında tekstil ürünleri ve kimyasal ürünler sektörlerinde üretimin düşük bir oranda azaldığı görülmektedir. Öte yandan, tütün ürünleri, deri, ağaç ürünleri, metalik olmayan mineral maddeler imalatı, büro makineleri, elektrikli makine cihazları, radyo, TV, haberleşme cihazları, tıbbi aletler ve diğer ulaşım araçları sektörlerinde ise üretim yüksek bir oranda gerilemiştir. Buna karşın, gıda, giyim eşyası, kağıt ürünleri, ana metal sektörlerinde üretim 2003 yılının

Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre artış göstermiştir. Ayrıca, bu dönemde basım ve yayım imalatı, petrol ürünleri, plastik-kauşuk ürünleri, metal eşya sanayi, makine-teçhizat imalatı ve taşıt araçları sektörlerinde yüksek oranlı üretim artışları izlenmektedir.

DİE Aylık İmalat Sanayii Eğilim Anketi sonuçlarına göre imalat sanayii sektöründe faaliyet gösteren işyerleri, imalat sanayii üretiminin Nisan ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 8,8 oranında artmasını beklediklerini belirtmişlerdir. Bir öncü göstere olan toplam sanayi üretiminin, baz etkisinin ortadan kalktığı 2003 yılının Mart ayında önemli ölçüde artması ve imalat sanayii sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin ileriye yönelik iyimser beklentileri 2003 yılında ekonomik büyüme sürecinin devam edeceğine dair olumlu sinyallerdir.

DİE tarafından açıklanan verilere göre toplam imalat sanayii sektöründe kapasite kullanım oranı 2003 yılının Mart ayında yüzde 78,1 olarak gerçekleşmiştir. Toplam imalat sanayii kapasite kullanım oranı, Mart ayında bir önceki aya göre 6,4 puan ve geçen yılın aynı ayına göre 2,8 puan artmıştır. Kamu sektörü kapasite kullanım oranı, Mart ayında yüzde 83,6 olarak gerçekleşmiş ve geçen yılın aynı ayına göre 2,2 puan artmıştır. Özel sektör kapasite kullanım oranı ise Mart ayında yüzde 74,4 düzeyine ulaşarak geçen yılın aynı ayına göre 2,6 puan artış göstermiştir.

Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre, 2003 yılının Ocak ve Şubat aylarında bir önceki aya göre azalan toplam ve özel imalat sanayii kapasite kullanım oranları Mart ayında bir önceki aya göre sırasıyla 2 puan ve 1,3 puan artış göstermiştir.

Toplam kapasite kullanım oranı, 2003 yılının Mart ayında son beş aylık dönemin en yüksek seviyesine yükselmiştir. Ayrıca, toplam kapasite kullanım oranı, 2003 yılının Mart ayında, 2002 yılının Eylül ve Ekim ayları dışında kalan tüm aylarda gerçekleşen seviyesinin üzerine çıkmıştır.

ÜRETİM, YURTIÇİ SATIŞ VE SATIŞ FİYATI BEKLENTİLERİ (Bir önceki aya göre yüzde değişim)				
		Toplam	Kamu	Özel
Üretim	Şubat	-6,2	-7,3	-5,5
	Mart	18,2	15,1	20,3
	Nisan*	0,8	-0,7	1,9
Yurtiçi Satış	Şubat	-10,3	-11,5	-9,5
	Mart	23,4	19,2	26,1
	Nisan*	3,4	-3,7	8,1
Satış Fiyatları	Şubat	2,1	3,8	1,1
	Mart	2,0	2,8	1,5
	Nisan*	1,6	1,5	1,7

(*) Bekleşişler
Kaynak: DİE

Toplam imalat sanayii sektörünün alt kolları incelendiğinde, 2003 yılının Mart ayında gıda, deri, basım ve yayım imalatı, petrol ürünleri, plastik ürünleri, ana metal, makine-teçhizat, radyo, TV ve haberleşme cihazları, tıbbi, optik aletler imalatı, mobilya imalatı ve taşıt araçları sektörlerinde kapasite kullanım oranlarının yükseldiği görülmektedir. Öte yandan, aynı dönemde tekstil ürünleri, giyim eşyası, ağaç ürünleri, kağıt ürünleri, metalik olmayan mineral maddeler imalatı, metal eşya, elektrikli makine cihazları ve diğer ulaşım araçları sektörlerinde kapasite kullanım oranları düşmüştür.

Tam kapasite ile çalışmama nedenleri arasında en önemli ağırlığı oluşturan iç pazarda talep yetersizliği etkeni 2003 yılının Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre kamu sektörü kaynaklı olarak artmıştır. Öte yandan, özel sektörde iç pazarda talep yetersizliği Mart ayında azalmıştır. Ayrıca, dış pazarda talep yetersizliği etkeni Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre özel sektör kaynaklı olarak gerilemeye devam etmiştir.

DİE İMALAT SANAYİİ EĞİLİM ANKETİ TAM KAPASİTE İLE ÇALIŞMAMA NEDENLERİ (%)						
	TOPLAM		DEVLET		ÖZEL	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
	Mart	Mart	Mart	Mart	Mart	Mart
1-Talep Yetersizliği						
İç Pazarda	54,4	67,9	27,7	73,4	65,9	63,8
Dış Pazarda	13,4	11,0	1,8	2,0	18,4	17,7
2-Mali İmkansızlık	3,8	1,4	3,1	0,3	4,1	2,3
3-Hammadde Yetersizliği						
Yerli	3,2	7,3	4,9	11,7	2,5	4,1
İthal	1,3	1,0	0,2	0,3	1,8	1,5
4-İşçilerle İlgili Sorunlar	1,5	1,4	2,3	2,3	1,1	0,8

Kaynak: DİE

Kamu kesiminde tam kapasite ile çalışmama nedenleri arasında iç pazarda talep yetersizliği etkeninin payı 2003 yılının Ocak ve Şubat aylarından sonra Mart ayında da yüksek bir oranda artmıştır. Bu durum, kamu kesimine ait işyerlerinin üretim beklentilerinin azalmasına ve dolayısıyla toplam imalat sanayii üretiminin daha düşük bir oranda artmasına yol açmaktadır.

İşyerleri, üretimin ve yurtiçi satışların Nisan ayında bir önceki aya göre yüksek bir oranda artmasını beklemektedirler. Bu gelişmede, bayram tatili nedeniyle Şubat ayında üretimde çalışılan gün sayısının daha az olması etkili olmuştur. Ayrıca, işyerleri üretimin ve yurtiçi satışların Nisan ayında bir önceki aya göre özel sektör kaynaklı olarak artmasını beklemektedirler. İşyerlerinin Nisan ayı satış fiyatlarına ilişkin beklentileri ise hem kamu sektörü hem de özel sektör kaynaklı olarak artış yönündedir.

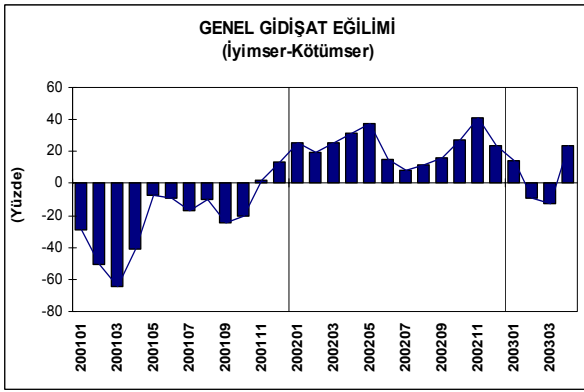
I.C. T.C. Merkez Bankası İktisadi Yönelim Anketi Göstergeleri

Sanayi sektöründe faaliyet gösteren özel firmaların ekonominin gidişatına ilişkin görüşlerini yansıtan genel gidişat eğilimi, 2002 yılının Kasım ayında yapılan seçimlerin ardından 2000 yılından bu yana oluşan en yüksek seviyesine ulaşmış, ancak sonraki aylarda azalarak 2003 yılının Şubat ayında kötümser beklentiler yönüne dönmüştür. Genel gidişat eğilimi 2003 yılının Mart ayında ise kötümser beklentiler yönündeki hareketini hızlanarak sürdürmüş, Nisan ayında ise hızlı bir iyileşme göstererek yeniden iyimser beklentiler yönüne dönerek 2002 yılının Aralık ayında gerçekleşen seviyesine ulaşmıştır.

Yatırım harcaması eğilimi, daha az diyenler lehine olan seyrini Nisan ayında yavaşlayarak sürdürmüştür. Özel firmaların ekonominin durumuna ve iç talebe ilişkin iyimser beklentilerinin artmasının yatırım kararlarını olumlu etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca, mali piyasalarda meydana gelen olumlu gelişmeler, yılın ikinci üç aylık döneminde özel yatırımlar açısından uygun bir ekonomik ortam oluşturmaktadır. Kapasite kullanım eğilimi, geçen aya kıyasla daha fazla diyenler lehine olan seyrini Nisan ayında önemli ölçüde azalarak devam ettirmiştir. Aylık satış hasılatı eğilimi ise bir

önceki aya göre daha fazla diyenler lehine olan seyrini Nisan ayında artarak sürdürmüştür.

Özel firmaların mamul mal stokları Mart ayında, iç talebin daraldığı ve büyümenin yüksek bir oranda gerilediği 2001 yılından bu yana en yüksek seviyeye yükselmiştir. Mamul mal stok miktarı eğilimi normal üstü diyenler lehine olan seyrini 2003 yılının Nisan ayında azalarak devam ettirmiştir. Ancak, özel firmaların mamul mal stokları hala yüksek seviyesini korumaktadır.

TCMB İKTİSADİ YÖNELİM ANKETİ GELECEK ÜÇ AYLIK DÖNEME İLİŞKİN BEKLEYİŞLER				
		2001	2002	2003
Toplam İstihdam (Yukarı-Aşağı)	Şubat	-30,8	1,9	0,4
	Mart	-38,2	4,8	-3,4
	Nisan	-34,1	4,1	8,9
İç Piyasadan Alınan Yeni Siparişler (Yukarı-Aşağı)	Şubat	-28,6	20,9	5,7
	Mart	-34,9	22,5	4,4
	Nisan	-26,9	23,2	15,6
İhracat Piyasa. Alınan Yeni Siparişler (Yukarı-Aşağı)	Şubat	-5,2	20,2	11,5
	Mart	5,2	15,9	9,6
	Nisan	6,6	17,3	21,3
Üretim Hacmi (Yukarı-Aşağı)	Şubat	-15,4	26,2	15,0
	Mart	-21,0	29,4	16,2
	Nisan	-15,3	24,3	24,2
İç Pazar Satılmış olan Mal Hacmi (Yukarı-Aşağı)	Şubat	-25,8	21,8	7,3
	Mart	-37,1	24,0	4,5
	Nisan	-30,2	21,3	16,7
Dış Pazar Satılmış olan Mal Hacmi (Yukarı-Aşağı)	Şubat	-5,9	19,2	13,1
	Mart	6,1	19,8	12,4
	Nisan	8,6	15,5	20,9
Mamul Mal Stoku (Yukarı-Aşağı)	Şubat	-4,8	-5,5	-3,2
	Mart	-11,4	-4,4	-7,9
	Nisan	-10,8	-6,9	-6,9

Kaynak: TCMB İktisadi Yönelim Anketi

İç piyasadan alınan yeni siparişlerin miktarı ve iç pazara satılan mal hacmi eğilimleri Nisan ayında aşağı diyenler lehine olan seyrilerini önemli ölçüde yavaşlayarak sürdürmüşlerdir. Ayrıca, üretim hacmi eğilimi 2003 yılının Mart ayında aşağı diyenler lehine dönmeye karşın Nisan ayında yeniden yüksek bir oranda artarak yukarı diyenler lehine gelişme göstermiştir. Özel firmaların iç talep gelişmelerine ilişkin iyimser

beklentileri Mart ayında önemli ölçüde azalmasına karşın Nisan ayında hızlı bir iyileşme sergilemiştir. İç piyasadan alınan yeni siparişlerin miktarı, iç pazara satılan mal hacmi ve üretim hacmi eğilimlerinin gelecek üç aylık döneme ilişkin beklentileri, yukarı diyenler lehine olan gelişmelerini Nisan ayında hızla artarak sürdürmüşlerdir. Bu durum, özel firmaların iç talep canlanmasının 2003 yılının ikinci üç aylık döneminde hızlanarak sürmesini beklediklerini göstermektedir.

TCMB İKTİSADİ YÖNELİM ANKETİ NISAN AYINA İLİŞKİN EĞİLİMLER (Yüzde)				
		2001	2002	2003
Sanayi Dalındaki Genel Gidişat (İyimser-Kötümser)	Şubat	-50,3	19,3	-8,9
	Mart	-64,3	25,4	-12,9
	Nisan	-40,7	31,9	24,0
Üretim Hacmi (Yukarı-Aşağı)	Şubat	-28,1	-8,9	3,7
	Mart	-39,6	6,8	-1,9
	Nisan	-41,4	15,3	4,9
Kapasite Kullanımı (Daha fazla-Daha az)	Şubat	-36,2	-11,5	-14,7
	Mart	-45,5	16,4	6,4
	Nisan	-34,2	9,1	0,2
Aylık Satış Hasılatı (Daha fazla-Daha az)	Şubat	-29,8	-5,5	-16,6
	Mart	-38,7	26,2	11,1
	Nisan	-24,2	23,1	14,4
Alınan Sipariş Miktarı (Normal üstü-Normal altı)	Şubat	-53,8	-38,4	-29,0
	Mart	-67,4	-24,3	-31,1
	Nisan	-61,6	-24,4	-28,1
İhracat Sipariş Miktarı (Normal üstü-Normal altı)	Şubat	-38,7	-30,4	-18,7
	Mart	-34,7	-21,4	-20,2
	Nisan	-32,4	-17,6	-20,3
Mamul Mal Stok Miktarı (Normal üstü-Normal altı)	Şubat	17,6	7,7	4,6
	Mart	15,6	-1,0	10,3
	Nisan	9,7	-1,2	9,1

Kaynak: TCMB İktisadi Yönelim Anketi

Dış talep göstergelerinden olan ihracat imkanları eğilimi, 2003 yılının Nisan ayında iyimser beklentiler yönünde olan seyrini yüksek bir oranda artarak devam ettirmiştir. İhracat piyasasından alınan yeni sipariş miktarı eğilimi Nisan ayında hızla artarak yeniden yukarı diyenler lehine dönmüştür. Ayrıca, dış pazara satılan mal hacmi eğilimi ise Nisan ayında aşağı diyenler lehine olan hareketini önemli ölçüde yavaşlayarak sürdürmüştür. Toplam ihracat siparişi miktarı eğilimi ise normal altı diyenler lehine Mart ayında oluşan seviyesini Nisan ayında korumuştur. Dış talep göstergeleri, özel firmaların dış talebe ilişkin beklentilerinin Irak Savaşı'nın sona ermesinin ardından hızlı bir biçimde iyileştiğini göstermektedir. İhracat piyasasından alınan yeni sipariş miktarı ve dış pazara satılan mal hacmi eğilimlerinin gelecek üç aya ilişkin beklentileri yukarı diyenler lehine olan gelişmelerini Nisan ayında önemli ölçüde yükselerek devam ettirmişlerdir. Dış talep göstergeleri, özel firmaların 2003 yılının ikinci üç aylık döneminde ihracat piyasasına ilişkin iyimser beklentilerinin hızla yükseldiğini göstermektedir. Önümüzdeki üç ay içinde

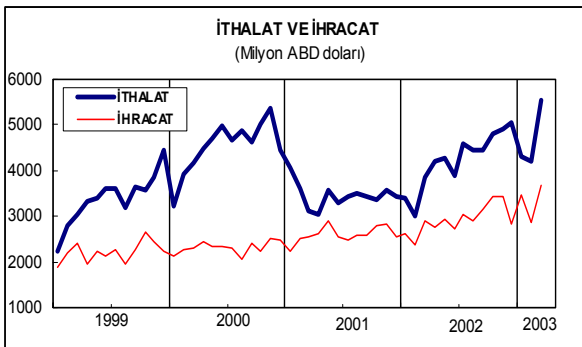
ihracatı kısıtlayabilecek faktörler arasında fiyat rekabeti etkeninin payı 2003 yılının Nisan ayında bir önceki aya göre artmıştır. Buna karşın, dış konjonktür etkeninin payı Şubat ve Mart aylarında yükseldikten sonra Nisan ayında yeniden azalmıştır. Irak Savaşı'nın sona ermesinin ardından özel firmaların ihracat piyasasına ilişkin iyimser beklentileri artmıştır.

II. ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

II.A. Dış Ticaret Gelişmeleri

İhracat, 2003 yılının Mart ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 27,5 oranında artarak 3,7 milyar ABD doları, ithalat yüzde 44,8 oranında artarak 5,6 milyar ABD doları olmuştur. Böylece yılın ilk çeyreğinde ihracat 2002 yılının aynı dönemine göre yüzde 27, ithalat ise yüzde 37,8 oranında artmıştır.

DIŞ TİCARET (milyon ABD doları)						
	Mart		%	Ocak-Mart		%
	2002	2003		Değişim	2002	
İhracat	2895,0	3685,7	27,3	7887,9	10014,7	27,0
Tarım ve Ormancılık	155,3	195,5	25,9	505,1	583,7	15,6
Balıkçılık	3,9	2,4	-38,6	9,1	12,8	39,8
Madencilik ve Taşocaklığı	30,6	29,7	-3,2	77,8	77,1	-0,9
İmalat	2702,4	3448,7	27,6	7285,2	9317,8	27,9
Diğer	2,6	9,4	255,8	10,6	23,2	119,5
İthalat	3835,2	5553,9	44,8	10222,3	14089,7	37,8
Sermaye malları	554,3	736,0	32,8	1386,1	1776,4	28,2
Ara malları	2896,6	4294,7	48,3	7899,7	10940,0	38,5
Tüketim malları	375,0	493,6	31,6	888,3	1286,5	44,8
Diğerleri	9,4	29,6	215,5	48,3	86,7	79,5
Dış Ticaret Dengesi	-940,3	-1868,2	98,7	-2334,5	-4075,0	74,6

İhracatın yapısı sektörler itibarıyla incelendiğinde, 2002 yılının son çeyreğinden itibaren artış eğilimine giren tarım ve hayvancılık sektörünün 2003 yılı ilk çeyreğinde de bu eğilimini koruduğu gözlenmektedir. Mart ayında tarım ve ormancılık sektörü ihracatı önceki yılın aynı ayına göre yüzde 25,9 oranında toplam ihracatın yüzde

93,6'sını oluşturan imalat sanayi ürünleri ihracatı ise yüzde 27,6 oranında artmıştır.

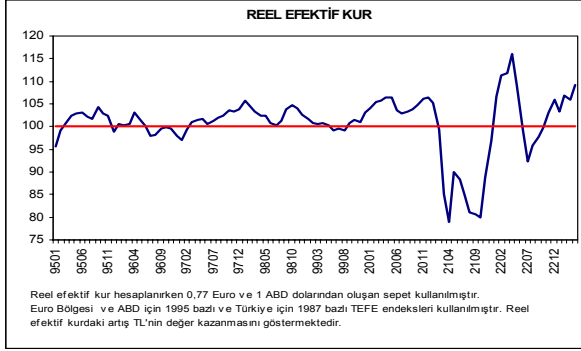
Mart ayında ihracat artışına en büyük katkıyı yapan mal grupları sırasıyla kara taşıtları bunların aksam ve parçaları, örme ve örülmemiş giyim eşyası, kazanlar, makineler ve mekanik cihazlar ile demir ve çelik olmuştur. Aynı dönemde, söz konusu fasılların toplam ihracat içindeki payı yüzde 45 düzeyindedir. Ocak ve Şubat aylarında durgun bir seyir izleyen kara taşıtları ve bunların aksam ve parçaları ihracatı Mart ayında yüzde 51,9 oranında artmıştır.

Mart ayında AB ülkelerine yapılan ihracat yüzde 37,8 oranında, ABD'ye yapılan ihracat ise yüzde 10,6 oranında artmıştır. Irak'a yönelik hareketin taşımacılık faaliyetlerini olumsuz etkilemesi nedeniyle Orta Doğu ülkelerine yapılan ihracatın artış oranı toplam ihracatın artış oranının altında kalmıştır. 2002 yılının son çeyreğinden itibaren gerilemeye başlayan Rusya'ya yapılan ihracat Mart ayında yüzde 35,2 oranında düşmüştür.

Şubat ayında toplam sanayi üretimi artış hızındaki görece yavaşlamanın ardından, Mart ayında yeniden yüksek bir oranda artış göstermiştir. DİE Aylık Sanayi Üretim Endeksi sonuçlarına göre yurt içi sanayi üretimi, 2003 yılının Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 5,6 oranında artmıştır. 2003 yılı ilk çeyreğinde ihracatın gösterdiği yüksek performans, sanayi sektöründe meydana gelen üretim artışlarının temel belirleyicilerinden biri olmuştur. Bu gelişmeye paralel olarak ara malı ithalatı da artış kaydetmektedir. Nitekim Mart ayında ara malları ithalatı yüzde 48,3 oranında yükselmiştir.

Mart ayında sermaye malları ithalatı önceki yılın aynı ayına göre 32,8, tüketim malları ithalatı ise yüzde 31,6 oranında büyümüştür.

2002 yılının ikinci yarısından itibaren toplam ithalat artış hızının üzerinde büyüyen sermaye malı ithalatı, 2003 Ocak ayından itibaren toplam ithalat eğiliminin altında bir seyir izlemeye başlamıştır. Bu gelişmede, yılın ilk çeyreğindeki iç ve dış siyasi gelişmelerden dolayı döviz kurları ve faiz oranlarındaki hareketliliğin yurt içinde yatırım ortamını olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

Ekonominin canlanmaya başlaması ve Ağustos ayından bu yana reel kurun artış eğiliminde olması ithalattaki artışın en önemli belirleyicileri olmuştur. Mart ayında demir ve çelik ithalatı önceki yılın aynı ayına göre yüzde 320,5 oranında artarak ithalat artışına en yüksek katkıda bulunan mal grubunu oluşturmuştur. İthalat artışına en büyük katkıyı yapan diğer mal grupları sırasıyla mineral yakıtlar ve yağlar, kazanlar, makineler ve mekanik cihazlar ile kara taşıtları ve bunların aksam ve parçaları olmuştur.

Mart ayında AB ülkelerinden yapılan ithalat geçen yılın aynı ayına göre yüzde 46,6 oranında artarken, İngiltere'den ve ABD'den yapılan ithalat sırasıyla yüzde 105,4 ve 7,8 oranında artmıştır.

Önümüzdeki döneme ilişkin beklentiler şu şekilde özetlenebilir:

- Şubat ve Mart aylarında Irak savaşının yarattığı belirsizlik ortamı ekonominin gidişatına ilişkin beklentileri olumsuz etkilemiş, ancak bu etki, savaşın kısa sürede sona ermesi ve ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerinin sınırlı kalması nedeniyle Nisan ayında iyileşmiştir.
- TCMB İktisadi Yönelim Anketi Nisan ayı sonuçlarına göre ihracat imkânları eğilimi Şubat ve Mart aylarında önemli ölçüde gerilemiş, ancak Nisan ayında yüksek oranlı bir artış kaydetmiştir.
- İçinde bulunulan ayda alınan toplam ihracat siparişlerini normal üstü olarak nitelendirenlerin oranı son aylarda kayda değer bir değişim göstermezken, normal altı olarak değerlendirenlerin oranı önceki yıl sonundan itibaren yükselmektedir.

• İhracat piyasasından alınan yeni siparişlerin gelecek üç aylık trendi Şubat ve Mart aylarında gerilemiş, ancak Nisan ayında 2002 yılındaki yüksek seviyelerin de üzerine çıkmıştır.

• Yeni alınan ihracat siparişleri için ortalama fiyat eğilimi önceki yıl sonundan itibaren yükselme eğilimine girmiştir. Ancak, Nisan ayında gelecek üç aylık dönemde ortalama fiyat eğiliminin düşeceği beklentisi oluşmuştur.

• İhracat siparişlerini kısıtlayan faktörler içinde fiyat rekabetinin payı 2002 yılının Ekim ayından itibaren düşme eğilimine girmiştir. Kasım ayından itibaren ise dış konjonktürün payı hızla artarken, Irak savaşının sona ermesiyle Nisan ayında yeniden düşmeye başlamıştır.

• Nisan ayında Türk lirası 2002 sonuna göre tüketici fiyatları kullanılarak hesaplanan reel efektif döviz kuru endeksine göre ortalama olarak yüzde 1,7 oranında, toptan eşya/üretici fiyatları kullanılarak hesaplanan endekse göre yüzde 4,4 oranında güçlenmiştir. Ayrıca, aynı dönemde euronun ABD doları karşısında yüzde 6,4 değerlenmesinin, ihracat gelirlerini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

• Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre ihracat Nisan ayında önceki yılın aynı ayına göre yüzde 36,6 oranında artarak 3,7 milyar ABD doları olmuştur. On iki aylık ihracat Nisan ayında 39,8 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

• 2002 yılı Aralık ayında itibaren düşüş gösteren ve son iki aydır 100 seviyesinin altında seyreden TCMB Reel Kesim Güven Endeksi (MBRKGE), Irak savaşının kısa sürede sona ermesiyle beraber toparlanmış ve bir önceki aya göre yüzde 12,5 oranında artış göstererek yeniden 100 seviyesinin üstüne çıkmıştır. MBRKGE'nin gelişimi, son aylarda ekonomik faaliyetlerde yaşanan yavaşlamanın geçici olduğuna ve ekonomik faaliyetlerde toparlanma eğilimi bulunduğu işaret etmektedir.

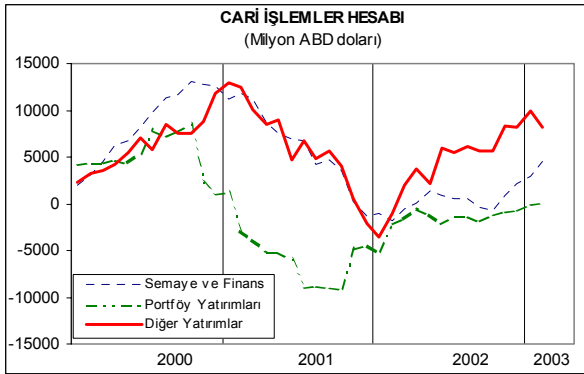
• Nisan ayında ithalde alınan katma değer vergisi tahsilatına göre bu ayda ham petrol hariç ithalatın yaklaşık 5 milyar ABD doları olması beklenmektedir.

- Aynı dönemde, Irak savaşının sona ermesi neticesinde ham petrol fiyatlarındaki düşme eğilimi hızlanmıştır. Brent petrolünün fiyatı Nisan ayında önceki aya göre yüzde 18,3 oranında gerilemiştir. Petrol fiyatlarındaki gerilemenin ham petrol ithalat giderlerini azaltacağı beklenmektedir.

II.B. Cari İşlemler

Cari işlemler dengesi Ocak-Şubat döneminde 1,2 milyar ABD doları açık vermiştir. Bu dönemde sanayi üretimindeki artış, yurt içi talebin iyileşmesi, Türk lirasındaki reel değerlenme ve ithalat fiyatlarının yükselmesi ithalatı önemli ölçüde artırmıştır. Buna karşın ihracatın büyüme oranı daha düşük düzeyde kalmıştır. Böylece, dış ticaret açığı genişlemiştir.

ÖDEMELER DENGESİ (Milyon \$)				
	Şubat		Ocak-Şubat	
	2002	2003	2002	2003
Cari İşlemler Hesabı	-324	-1145	-286	-1178
Dış Ticaret Dengesi	-108	-770	-456	-1264
Hizmetler Dengesi	197	263	442	644
Yatırım Geliri Dengesi	-662	-821	-896	-1048
Cari Transferler	249	183	624	490
Sermaye ve Finans Hesabı	574	2178	1075	3390
Doğrudan Yatırımlar	27	-4	22	2
Portföy Yatırımları	-572	-306	-39	802
Diğer Yatırımlar	2593	882	2970	2989
Rezerv Varlıklar	-1474	1606	-1878	-403
Net Hata ve Noksan	-250	-1033	-789	-2212

Dış ticaret hacmindeki genişlemeye karşın bavul ticaretinde aynı dönemde artış gözlenmemiştir. 2003 yılının ilk iki aylık döneminde önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 39,5 oranında azalarak 335 milyon ABD doları olmuştur. Uzak Doğu ülkelerinde ortaya çıkan SARS hastalığı nedeniyle, ortaya çıkan arz açığının Türkiye'den karşılanması durumunda, başta bavul ticareti olmak üzere toplam tekstil ürünleri ve giyim eşyası ihracatının artması beklenmektedir.

Parasal olmayan altın ithalatı ise söz konusu dönemde önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 34,9 oranında artarak net 251 milyon ABD doları olmuştur. Bu dönemde Londra piyasasında altın fiyatları ortalama olarak yüzde 24,3 oranında yükselmiş olması bu artışta etkindir.

Hizmetler hesabı Ocak-Şubat döneminde 644 milyon ABD doları fazla vermiştir. Dış ticaret hacminin genişlemesinden ötürü navlun ve diğer taşımacılık hizmetlerine ait gelir ve gider kalemleri önceki yılın aynı dönemine göre yükselirken, taşımacılık hizmetleri aynı dönemde gerilemiştir.

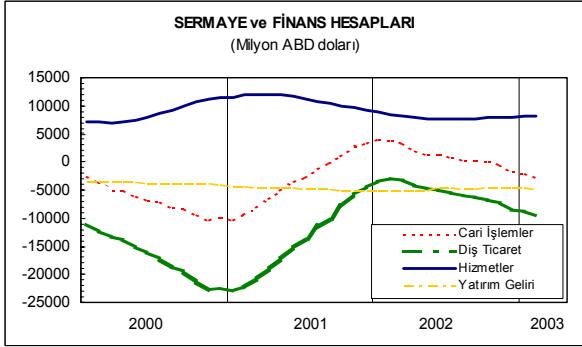
Turizm gelirleri ise Ocak-Şubat döneminde önceki yılın aynı ayına göre yüzde 10,3 oranında artarak 524 milyon ABD doları olmuştur. Bu dönemde ortalama harcama 5,5 oranında gerilerken, Türkiye'den çıkış yapan yabancı ziyaretçi sayısında yüzde 25,4 oranında artış kaydedilmiştir. Irak savaşının başlamasının etkisiyle Mart ayında çıkış yapan yabancı ziyaretçi sayısı önceki yılın aynı ayına göre yüzde 15,8 oranında gerilemiştir. Ancak, savaşın kısa sürede sonuçlanmış olmasının turizm gelirleri üzerindeki olumsuz etkinin kısa süreli ve geçici olacağı beklentisini güçlendirmektedir. Ayrıca, savaş sonrası yeniden Irak'ı yapılandırma çalışmaları çerçevesinde Türk inşaat firmalarının da yer alması durumunda gelecek aylarda inşaat hizmetlerinden elde edilen gelirin artabileceği düşünülmektedir.

2003 yılının ilk iki ayında ağırlıklı olarak Merkez Bankası ve genel hükümetin kullanmış olduğu uzun vadeli kredilerin faiz ödemelerinden oluşan faiz gideri kalemi aynı dönemde yüzde 7,2 oranında azalarak 634 milyon ABD doları olmuştur. Karşılıksız transferler ise azalma eğilimini bu dönemde de sürdürmüştür.

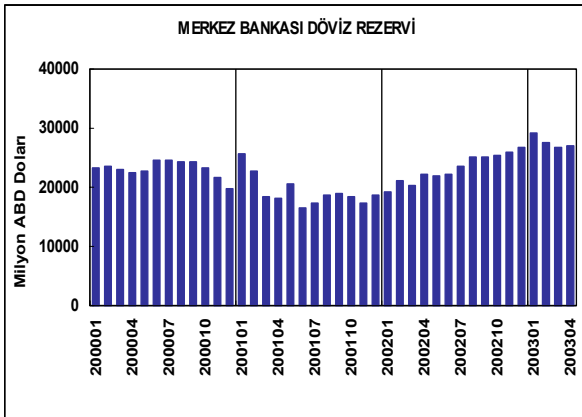
II.C. Sermaye ve Finans Hesapları

Ocak ayında 1,2 milyar ABD doları fazla veren sermaye ve finans hesapları Şubat ayında da 2,2 milyar ABD doları fazla vermiştir. 2003 yılı Ocak-Şubat döneminde yurt dışında yapılan doğrudan yatırım miktarı net 57 milyon ABD doları, yurt içinde ise 59 milyon ABD doları olmuştur. Böylece Ocak-Şubat döneminde doğrudan yatırımlardan elde edilen net gelir düşük bir düzeyde kalarak 2 milyon ABD doları olmuştur.

Portföy yatırımlarında Şubat ayında 306 milyon ABD doları çıkış gözlenmiştir. Bu açıktaki en önemli etki Hazine'nin 1 milyar ABD dolarlık eurobond geri ödemesidir. Buna karşın, Hazine 4 Şubat tarihinde 350 milyon ABD doları tahvil ihracında bulunmuş, bankalar ise Şubat ayında net 168 milyon ABD doları tutarında menkul kıymet satmıştır.

Diğer yatırımlar kalemi Şubat ayında 882 milyon ABD doları fazla vermiştir. Bu dönemde bankaların yurt dışı muhabirleri nezdindeki hesaplarındaki çözülme sonucu ülkeye net 459 milyon ABD doları sermaye girişi olmuştur. Bankalar bu dönemde yurt dışından net 260 milyon ABD doları kısa vadeli kredi kullanmış, bankacılık dışı özel sektör ise daha çok uzun vadeli kredi net kullanıcısı olmuş ve toplamda 115 milyon ABD doları net kredi kullanımında bulunmuştur. Ayrıca, yurt içinde yerleşik bankalardaki yurt dışı bankalara ait mevduatlarda Şubat ayında 155 milyon ABD doları artış olmuştur.

Şubat ayında Merkez Bankası rezervlerinde 1,6 milyar ABD doları azalma olmuş, bunun 743 milyon ABD doları döviz varlıkları, 863 milyon ABD doları ise menkul kıymet şeklinde gerçekleşmiştir.

III. KONSOLİDE BÜTÇE VE İÇ BORÇ STOKU

2003 yılı Ocak-Nisan döneminde konsolide bütçe açığı 16,4 katrilyon Türk lirası, faiz dışı bütçe fazlası ise 6,8 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir.

III.A. Konsolide Bütçe Gelirleri

2003 yılı Ocak-Nisan döneminde, konsolide bütçe gelirleri 27,6 katrilyon, vergi gelirleri ise 22,4 katrilyon Türk lirası olmuştur. Geçen yılın aynı dönemine göre vergi gelirleri yüzde 46,3 oranında artış göstermiştir. Bu dönemde kurumlar vergisi, motorlu taşıtlar vergisi ve ithalde alınan KDV gibi gelir unsurları toplam vergi gelirlerine göre daha yüksek oranda artış göstermiştir.

KONSOLİDE BÜTÇE (Trilyon TL)				
	2002 Nisan	2003 Nisan	2002 Ocak-Nisan	2003 Ocak-Nisan
Gelirler	5138	7238	20166	27602
Vergi Gelirleri	3610	5685	15306	22396
Vergi Dışı Diğer Gelirler	1528	1554	4860	5207
Harcamalar	7715	12781	35378	44033
Faiz Dışı Harcamalar	4663	5384	15786	20850
Personel	1767	2358	6987	9480
Diğer Cari	563	261	1032	819
Yatırım	384	139	665	266
Diğer Transferler	1949	2626	7101	10284
Faiz Ödemeleri	3052	7397	19592	23184
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	476	1854	4380	6753
Bütçe Dengesi	-2576	-5542	-15212	-16431

Kaynak: Maliye Bakanlığı

KONSOLİDE BÜTÇE BİLEŞENLERİNİN GSMH İÇİNDEKİ PAYLARI (yüzde)								
	2001				2002			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
I. BÜTÇE HARCAMALARI	42,4	53,6	40,6	47,1	56,3	43,8	30,7	44,9
1. FAİZ DIŞI HARCAMALAR	23,3	24,9	17,1	26,0	22,6	23,7	18,0	29,0
.Personel	12,1	9,2	6,7	8,7	10,6	9,4	6,6	8,5
.Diğer Cari	1,1	2,7	1,8	5,3	1,0	2,6	2,2	5,1
.Yatırım	0,7	2,1	1,9	3,7	0,6	2,1	2,3	4,2
.Faiz Dışı Transferler	9,4	10,9	6,6	8,3	10,5	9,6	6,9	11,2
2. FAİZ ÖDEMELERİ	19,2	28,8	23,5	21,1	33,6	20,0	12,7	15,9
II. BÜTÇE GELİRLERİ	42,1	32,5	22,9	27,7	30,6	35,0	22,9	26,5
1. VERGİ GELİRLERİ	28,1	25,0	18,6	22,5	23,8	23,2	19,2	22,3
2. DİĞER	13,9	7,6	4,4	5,2	6,8	11,8	3,6	4,2
III. BÜTÇE DENGESİ	-0,4	-21,1	-17,6	-19,4	-25,7	-8,8	-7,8	-18,3
IV. FAİZ DIŞI BÜTÇE DENGESİ	18,8	7,7	5,9	1,7	7,9	11,2	4,8	-2,5
V. NET BORÇLANMA								
1. NET DIŞ BORÇLANMA	-0,2	-8,3	0,1	-2,4	24,8	-0,3	5,0	0,4
2. NET İÇ BORÇLANMA	5,1	15,9	14,6	14,0	-4,8	7,4	8,4	10,4

Kaynak: DPT, HM, Maliye Bakanlığı.

Ocak-Nisan döneminde, vergi gelirleri içinde özel tüketim vergisinin payı yüzde 26,5 oranında gerçekleşmiştir. Bu dönemde özel tüketim vergisinden 5,9 katrilyon Türk lirası tutarında tahsilat sağlanmıştır. Bu tutarın 4,1 katrilyon Türk liralık bölümü, petrol ve doğalgaz ürünleri üzerinden alınan özel tüketim vergisinden elde edilmiştir. Bunu 1,5 katrilyon Türk lirası ile kolalı gazoz, alkollü içkiler ve tütün mamülleri üzerinden alınan özel tüketim vergisi izlemektedir.

2002 yılı Ocak-Nisan döneminde dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı yüzde 68,5 dolaysız vergilerin payı ise yüzde 31,5 oranında gerçekleşirken 2003 yılının aynı döneminde dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı biraz daha artmış ve yüzde 71,2 olarak gerçekleşmiştir.

Vergi gelirlerini tahsilat/tahakkuk oranları itibariyle incelediğimizde, 2002 yılı Ocak-Nisan döneminde yüzde 68,2 olan oranın 2003 yılının aynı döneminde yüzde 65,4'e düştüğü gözlenmektedir.

2003 yılı Ocak-Nisan döneminde RTÜK, Rekabet Kurulu, İMKB ve SPK'dan bütçeye toplam 206 trilyon Türk lirası aktarılmıştır.

III.B. Konsolide Bütçe Giderleri

Konsolide bütçe harcamaları 2003 yılı Ocak-Nisan döneminde 44 katrilyon, faiz dışı harcamalar ise 20,8 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Geçen yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında harcamalardaki artışın faiz dışı harcamalardaki artışa göre daha sınırlı olduğu görülmektedir. Bu gelişmede, 2003 yılının Ocak-Nisan döneminde geçen yılın aynı dönemine göre iç borç faiz ödemelerinde görülen artışın sınırlı olması etkili olmuştur.

Ocak-Nisan döneminde personel harcamaları 9,5 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Sosyal güvenlik kuruluşlarının mali yapılarının bozulması sonucu bu kuruluşlara bütçeden aktarılan kaynaklar artmaktadır. Bu dönemde sosyal güvenlik kuruluşlarına bütçeden yapılan transferler 5,9 katrilyon Türk lirası olmuştur. Bu tutarın içinde en yüksek pay 2,2 katrilyon Türk lirası ile Emekli Sandığı'na aittir. Bununla birlikte 2003 yılı Ocak-Nisan döneminde geçen yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında bütçeden SSK'ya ve Bağ-Kur'a yapılan transferlerin artış hızının oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Faiz dışı transferler içinde önemli ölçüde artış gösteren bir diğer unsur vergi iadeleridir. Bunun da büyük bir bölümünü ihracatta KDV iadesi oluşturmaktadır.

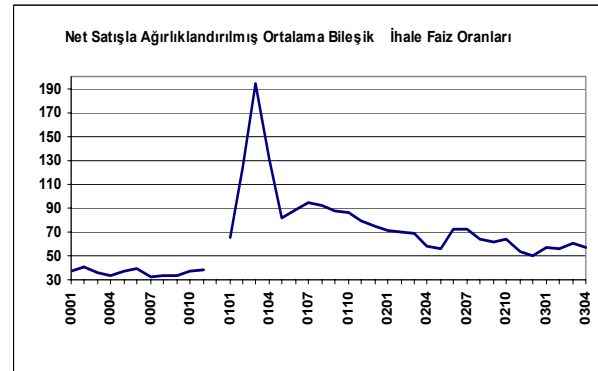
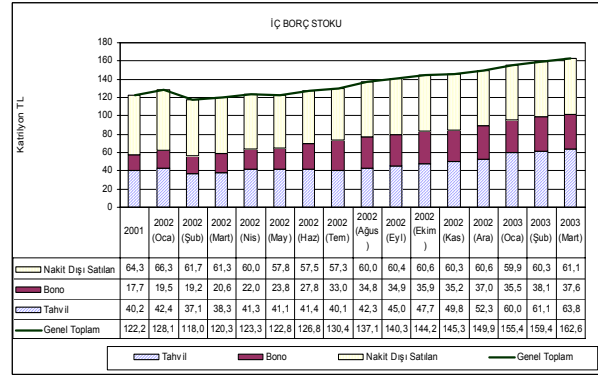
2003 yılının ilk dört ayında konsolide bütçeden risk hesabına 297 trilyon Türk lirası tutarında kaynak aktarılmıştır.

III.C. Konsolide Bütçe Finansmanı ve İç Borç Stoku

Konsolide bütçe nakit açığı 2003 yılı Ocak-Mart döneminde 12,7 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde Hazine net olarak 13,4 katrilyon Türk lirası tutarında bir iç borçlanma gerçekleştirmiştir. Bu dönemde Hazine'nin dış borçlanmada 0,4 katrilyon Türk lirası tutarında net ödeyici konumunda olduğu görülmektedir.

İÇ BORÇ SERVİSİ VE BORÇLANMA (Aylık veriler, Milyon ABD Doları)						
	Anapara Ödemesi	Faiz Ödemesi	Toplam Borç Servisi	İç Borç Kullanımı	DİBS Satışı	
					Brüt	Net
Oca.02	3209	4703	7912	5825	5434	4371
Şub.02	8719	4522	13241	2318	2844	2274
Mar.02	2308	2197	4506	4281	5445	4199
Nis.02	4353	2032	6384	6617	8171	6238
May.02	6014	3358	9372	5201	5454	4286
Haz.02	4863	2221	7084	6558	7053	5843
Tem.02	3807	1877	5683	5583	6725	5423
Ağu.02	3679	1317	4995	4765	4727	3663
Eyl.02	4158	2739	6897	5666	6082	5263
Eki.02	3610	1667	5277	5743	7480	5672
Kas.02	3712	2234	5946	4591	4890	3891
Ara.02	4086	2866	6953	6182	7665	6112
Oca.03	4754	3584	8338	8753	7927	5835
Şub.03	2679	2275	4954	5163	6573	4473
Mar.03	4350	2652	7002	6024	7368	4933

Kaynak: HM, TCMB.

2003 yılı Ocak-Mart döneminde yüksek miktarda net iç borçlanma gerçekleştiren Hazine'nin hem tahvilde hem de bonoda net kullanıcı konumunda olduğu görülmektedir.

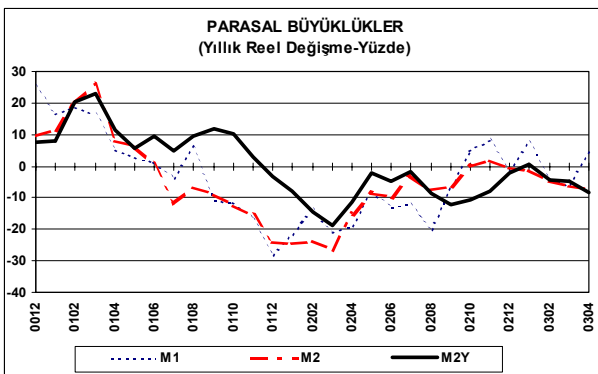
2003 yılı Mart ayında da toplam iç borç stoku artmaya devam etmiş ve 162,6 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılı sonunda yüzde 49,8 olan net satışla ağırlıklandırılmış ortalama bileşik Hazine ihale faiz oranı 2003 yılı Nisan ayında yüzde 57,4 olarak gerçekleşmiştir.

2003 yılı Mart ayında toplam iç borç stokunun ortalama vadesi 2002 yılı sonuna göre 3,1 ay azalarak 29 aya gerilerken, nakit borç stokunun ortalama vadesi ise 1,2 ay azalarak 11,4 ay olmuştur. 2003 yılı Ocak-Mart döneminde, toplam borçlanmanın vadesi 2002 yılı sonuna göre 3,8 ay azalarak 16,8 ay olmuş, nakit borçlanmanın vadesi ise 2002 yılı sonuna göre değişmemiş ve 10,7 ay olarak gerçekleşmiştir.

IV. PARASAL GELİŞMELER

IV.A. Para Arzları, Mevduat ve Kredi Gelişmeleri

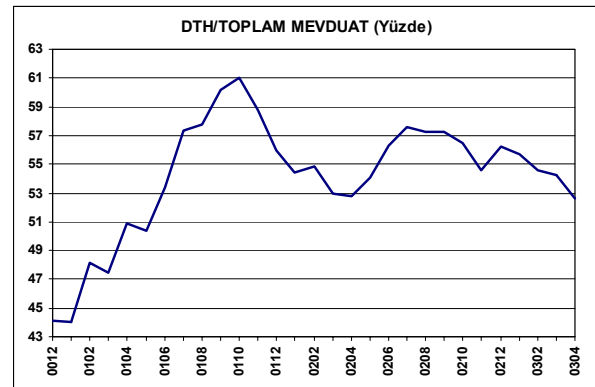
2003 yılının Nisan ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre M1 para arzı yüzde reel olarak 4 oranında artmış, M2 ve M2Y para arzları ise reel olarak yüzde 7 ve yüzde 8 oranlarında daralmıştır.

2002 yılının Nisan ayı itibariyle M1 para arzında görülen artış, dolaşımdaki paranın önceki yılın aynı dönemine göre reel olarak yüzde 10 oranında genişlemesinden kaynaklanmıştır. Bu dönemde dolaşımdaki para kalemindeki genişleme, ekonomik aktivitedeki artıştan kaynaklanmaktadır. M2 para arzının alt kalemi olan Türk

lirası cinsinden vadeli mevduatlar ve M2Y para arzının alt kalemi olan döviz tevdiat hesapları (DTH) ise daralmaktadır. Bu daralma, son dönemde banka dışı yurtiçi yerleşik kesimin portföy tercihlerinin mevduat yerine ağırlıklı olarak devlet iç borçlanma senetlerine (DİBS) yönelmesinden kaynaklanmaktadır.

2003 yılının Mart ayında DTH'lar yüksek miktarda gerilemiş, Nisan ayında ise tekrar bir miktar artmıştır. ABD doları cinsinden DTH'lar Mart ayında 2,5 milyar dolar gerilerken, Nisan ayında ise tekrar 0,5 milyar dolar düzeyinde artmıştır. Mart ayındaki gerileme kısmen Irak savaşının yarattığı tedirginlik ortamından kısmen de yurtiçi tasarrufçunun portföyünde DTH'larını azaltarak DİBS'e yönelmesinden kaynaklanmıştır. Yıllık bazda bakıldığında ise, Nisan ayında DTH'ların TL karşılığı reel olarak yüzde 10 oranında gerilemiş, DTH'ların ABD doları cinsinden karşılığı ise yüzde 3 oranında artarak 41,9 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. DTH'ların Türk lirası karşılığındaki reel gerilemede, Türk lirasının özellikle ABD dolarına karşı reel bazda değer kazanması etkili olmuştur. DTH/toplam mevduat rasyosu 2003 yılının Mart-Nisan ayları arasında yüzde 54,2'den yüzde 52,6'ya gerilemiştir.

Yurtiçi yerleşiklere ait Türk lirası mevduat 2003 yılının Nisan ayında Mart ayına göre reel olarak değişmemiştir. Bu dönemde, kamu bankalarının ve özel bankaların TL mevduat içindeki payları da sabit kalmış, sırasıyla yüzde 55,1 ve yüzde 44,1 olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılının Mart ayında yüzde 23 oranında artan bankaların müşterileriyle yapmış oldukları repo işlemleri Nisan ayında yüzde 19 oranında daralmış ve 3,2 katrilyon TL olarak gerçekleşmiştir.

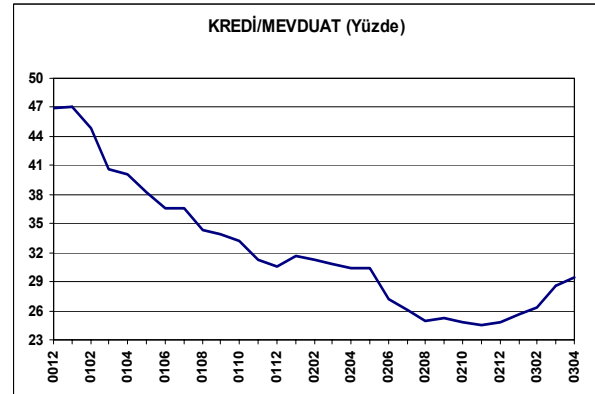
PARASAL GÖSTERGELER										
(Trilyon TL)										
	2002			2003		Yıllık		Yılısonuna Göre		Aylık
	Mart	Nisan	Aralık	Mart	Nisan	(4/1)	(5/2)	(4/3)	(5/3)	(5/4)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)					
M1	11.486	11.003	14.259	14.622	15.511	27,3	41,0	2,5	8,8	6,1
Dolaşımdaki Para	4.915	5.274	7.209	7.881	7.838	60,3	48,6	9,3	8,7	-0,5
M2	50.104	50.757	61.195	63.412	63.675	26,6	25,5	3,6	4,1	0,4
M2Y	103.335	104.851	133.450	132.878	129.764	28,6	23,8	-0,4	-2,8	-2,3
Toplam Mevduat (Yurtiçi Yerleşiklerin)	100.451	102.425	128.549	128.101	125.692	27,5	22,7	-0,3	-2,2	-1,9
TL	47.221	48.332	56.294	58.635	59.603	24,2	23,3	4,2	5,9	1,6
Vadesiz	7.704	7.579	8.190	8.258	9.826	7,2	29,6	0,8	20,0	19,0
Vadeli	39.517	40.753	48.104	50.377	49.777	27,5	22,1	4,7	3,5	-1,2
YP	53.230	54.094	72.255	69.465	66.089	30,5	22,2	-3,9	-8,5	-4,9
Vadesiz	9.747	9.887	15.246	14.396	13.997	47,7	41,6	-5,6	-8,2	-2,8
Vadeli	43.483	44.207	57.009	55.069	52.092	26,6	17,8	-3,4	-8,6	-5,4
Krediler(Mevd.Bank.Yurtiçi Reel Sekt.)	30.931	31.169	31.845	36.559	36.973	18,2	18,6	14,8	16,1	1,1
TL	18.130	18.052	17.409	19.151	20.588	5,6	14,0	10,0	18,3	7,5
YP	12.801	13.117	14.436	17.408	16.385	36,0	24,9	20,6	13,5	-5,9
Tüketici Kredileri	2.077	2.083	2.902	3.416	3.443	64,5	65,3	17,7	18,7	0,8
Kredi Kartları	2.551	2.641	4.099	4.481	4.671	75,7	76,9	9,3	14,0	4,3
Bankaların Topl. Menkul Değerleri	67.501	68.957	83.523	87.319	86.898	29,4	26,0	4,5	4,0	-0,5
Alım Satım Amaçlı ve Satıl.Haz.M.D.	20.351	22.669	39.106	40.802	38.316	100,5	69,0	4,3	-2,0	-6,1
Vadeye Kadar Elde Tutulacak M.D.	47.150	46.288	44.418	46.516	48.581	-1,3	5,0	4,7	9,4	4,4
Müşteri Repoları	3.690	3.246	2.763	3.925	3.235	6,4	-0,3	42,1	17,1	-17,6
TEFE (1994=100)	5.388	5.486	6.479	7.282	7.410	35,2	35,1	12,4	14,4	1,8
TÜFE (1994=100)	6.242	6.370	7.469	8.078	8.247	29,4	29,5	8,2	10,4	2,1
ABD doları kuru (TL-ortalama)	1.353.729	1.314.568	1.583.614	1.655.387	1.627.196	22,3	23,8	4,5	2,8	-1,7
EURO kuru (TL-ortalama)	1.184.627	1.162.025	1.614.531	1.788.123	1.763.742	50,9	51,8	10,8	9,2	-1,4

Kaynak: TCMB Haftalık Basın Bülteni, ayın son cuması verileri

2003 yılının Mart ayında, TL mevduat ve repo faiz oranları, bir önceki yılın aynı dönemine göre düşük seyretmektedir. 2002 yılı sonuna göre bakıldığında ise 3 aylık ağırlıklandırılmış TL mevduat ve repo faiz oranları 2002 yılı Aralık ayında yüzde 44,8 ve yüzde 36,9 iken, 2003 yılı Mart ayında yükselerek yüzde 46,9 ve yüzde 37 olarak gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektörünün toplam kredileri, 2003 yılı Mart ayında bir bankanın yurtdışı şubesinden kullanılan ve kredi hacmi içinde gözükmeyen 3,3 katrilyon TL'lik yabancı para kredinin kredi kalemleri içinde gösterilmeye başlanması sonucu önemli düzeyde artmıştır. Nisan ayında ise reel sektöre kullanılan toplam krediler Mart ayına göre reel olarak yüzde 1 oranında daralmış ve 40,4 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Nisan ayında, mevduat bankalarının açmış olduğu Türk lirası cinsinden ticari krediler ve ihtisas kredileri bir önceki aya göre reel olarak sırasıyla yüzde 4 ve yüzde 11 oranında artmış, yabancı para cinsinden kullanılan krediler ise yüzde 8 oranında daralmıştır. Yabancı para cinsinden kredilerin Türk lirası karşılığında daralmada son dönemde Türk lirasının değer kazanması da etkili olmaktadır. Kredi/mevduat rasyosu ise 2002 yılı Mart ayında yüzde 28,5 iken, Nisan ayında yüzde 29,4'e yükselmiştir.

2003 yılının Nisan ayında tüketici kredileri Mart ayına göre reel olarak yüzde 1 oranında daralmış ve 3,4 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde bankaların kredi kartlarından alacakları ise reel olarak yüzde 2 oranında artarak 4,7 katrilyon Türk lirasına yükselmiştir.

Tasfiye olunacak alacaklar reel olarak gerileme eğilimini Nisan ayında da devam ettirmiş, bir önceki aya göre reel olarak yüzde 1 oranında daralarak 9,4 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Nisan ayı itibariyle tasfiye olunacak alacaklar içerisinde kamu bankalarının payı yüzde 49, TMSF kapsamındaki bankaların payı yüzde 12, özel bankaların payı ise yüzde 37 olarak gerçekleşmiştir. Nisan ayında tasfiye olunacak

alacaklar/toplam krediler rasyosu değişmeyerek yüzde 22,1 olarak gerçekleşmiştir.

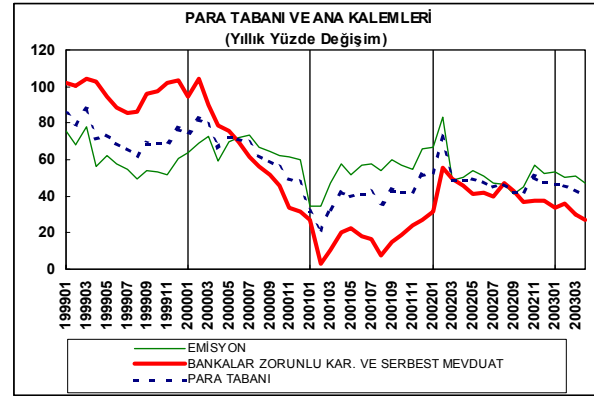
Alım-satım amaçlı ve satılmaya hazır menkul değerler ve vadeye kadar elde tutulacak menkul değerler kalemlerinin toplam değeri Nisan ayında bir önceki aya göre reel olarak yüzde 2 oranında daralmış ve 86,9 katrilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Nisan ayında, vadeye kadar elde tutulacak menkul kıymetlerin bankaların toplam menkul değer plasmanı içerisindeki payı Mart ayına göre artarak yüzde 53'ten yüzde 55,9'a yükselmiştir.

6 Nisan 2003 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan BDDK kararı ile Fiba Bank A.Ş.'nin Finansbank A.Ş.'ye devredilmesi onaylanmıştır.

IV.B. Merkez Bankası Bilançosu

Nisan ayında Merkez Bankası bilançosundaki gelişmeleri belirleyen temel unsurlar; Stand-by düzenlemesinin dördüncü gözden geçirmesinin tamamlanması ve 700 milyon dolarlık kredi diliminin serbest bırakılması, Hazine'nin iç borçlanma stratejisi ve vergi barışı kapsamında önemli miktarda gelir kaydedilmesi, Irak savaşının beklenenden kısa sürmesi ve ardından ABD'nin Türkiye'ye finansal desteği onaylaması ile güçlenen iyimser havanın döviz kurlarını

aşağı çekmesi şeklinde sıralanabilir. Bu çerçevede, Stand-by bilançosunun pasif tarafını oluşturan Para Tabanı, hem Net İç Varlıklar hem de Net Dış Varlıklarda meydana gelen azalmanın etkisiyle daralmıştır. 5 Nisan 2003 tarihli Niyet Mektubu'nda Nisan 2003 sonu için belirlenen Para Tabanı ve Net Uluslararası Rezervlere ilişkin performans kriterleri ve Net İç Varlıklara ilişkin gösterge niteliğindeki hedefler tutturulmuştur.

Bilançonun pasif tarafını oluşturan Para Tabanı Nisan ayı sonunda bir önceki aya göre yüzde 3,6 oranında azalmıştır. Para Tabanının daralmasında yüzde 2,5 oranında Serbest Tevdiat, yüzde 1 oranında Emisyon etkili olmuştur. Emisyon kalemi Nisan ayı sonunda bir önceki ay sonuna göre yüzde 1,5 oranında azalmıştır.

STAND-BY BİLANÇOSU KALEMLERİ (Trilyon TL, Cari)						
	31.12.2002	31.03.2003	30.04.2003	31/03/2003'e Göre % Değişim	31/12/2002'ye Göre % Değişim	Bir Önceki Aya Göre % Değişim Ay Ortalaması
I. PARA TABANI	10.427,4	12.208,1	11.768,9	-3,6	12,9	-0,01
Emisyon	7.635,6	8.303,1	8.183,1	-1,4	7,2	-0,75
II. NET DİŞ VARLIKLAR	2.940,4	2.163,6	2.064,5	-4,6	-29,8	-27,85
III. NET İÇ VARLIKLAR	7.487,0	10.044,4	9.704,5	-3,4	29,6	7,64
1- Hazine Borçları*	31.180,7	32.633,4	32.876,5	0,7	5,4	1,04
a- Bankamız Portföyü	31.241,5	32.699,6	32.937,7	0,7	5,4	1,03
aa. 5 Kasım 2001 Öncesi DİBS	31.241,5	32.699,6	32.937,7	0,7	5,4	1,03
ab. İkincil Piyasadan Alınan DİBS	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
b- Diğer Hazine Borçları	-60,8	-66,2	-61,2	-7,6	0,7	-3,77
2. Kamunun TL Mevduatı	-272,3	-1.212,0	-2.778,6	129,3	920,4	-2,00
3. Döviz Olarak Takip Edilen Mevduat	-5.460,4	-3.925,8	-4.706,8	19,9	-13,8	7,14
4. Fonlar	-178,1	-51,8	-44,4	-14,3	-75,1	-15,30
5. Banka Dışı Kesim Mevduatı	-62,5	-24,3	-19,8	-18,5	-68,3	-8,98
6. Bankacılık Sektörüne Açılan Nakit Krediler	262,8	103,1	11,8	-88,6	-95,5	-61,91
7. Açık Piyasa İşlemleri	-9.578,7	-9.788,6	-8.185,6	-16,4	-14,5	-5,45
8. Diğer Kalemler (Net)	-7.256,5	-6.744,5	-7.100,0	5,3	-2,2	-0,47
9. Değerleme Hesabı	-1.148,0	-1.165,8	-348,5	-70,1	-69,6	-24,63
10. IMF Acil Yardım Takip Hesabı (Hazine)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0
MEMORANDUM KALEMİ						
Net İç Varlıklar-Program Tanımı						
Net Uluslararası Rezervler**						
*5 Kasım 2001 tarihinde yapılan değişiklik sonucunda bu kalemler takip edilmeye başlanmıştır						
**Sabit program çapraz kurları kullanılarak hesaplanan Milyon ABD doları						

EKONOMİK GELİŞMELER BÜLTENİ

Serbest Tevdiatlardaki dalgalanma önceki aylarda olduğu gibi devam etmiş, ay sonu itibariyle yüzde 14,9 oranında azalmıştır.

Aktif tarafta, Net İç Varlıklar kaleminin ay sonundaki değeri 9.704 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Böylece, Net İç Varlıklar ay sonu değerlerine göre yüzde 3,4 oranında azalmıştır.

Net İç Varlıkların azalmasında özellikle Kamunun TL ve Döviz Mevduatlarındaki artış etkili olmuştur. Kamu TL mevduat hesabı Nisan ayında ay sonu değerlerine göre yüzde 129 oranında artarken, aylık ortalamalar itibariyle yüzde 2 oranında azalmıştır. Bu kalemdeki hareket büyük ölçüde Hazinesin gerçekleştirdiği yüklü ihale ve itfalar ile vergi tahsilatlarının bir yansıması şeklinde gerçekleşmiştir. Bu kapsamda Kamu mevduat hesabı, özellikle 24 Nisan'da, yüklü vergi tahsilatları ve 22 Nisan'da 2 gün valörlü yapılan iki büyük ihale sonucunda DİBS ihraç bedellerinin Hazine hesaplarına geçmesi nedeniyle, ay sonu itibariyle bakıldığında, büyük artış göstermiştir. Kamunun Döviz Mevduatı ay ortalaması cinsinden yüzde 7,14 oranında, ay sonuna göre ise yüzde 19,89 oranında artmıştır. 18 Nisan 2003'te 700 milyon ABD doları tutarındaki IMF kredi diliminin serbest bırakılması ve 24 Nisan tarihinde bu tutarın hazine hesaplarına geçmesi ile birlikte Döviz Mevduatı artış göstermiştir.

Nisan ayında, bir önceki ay olduğu gibi Merkez Bankası, ağırlıklı olarak Bankalararası Para Piyasasında alım yönlü işlemler ve İMKB'da ters-repo işlemleri ile likidite çekmeye yönelik işlemlere devam etmiştir. Bu çerçevede, 30 Nisan 2003 tarihi itibariyle net APİ stoku 8.186 trilyon TL değerine ulaşılmıştır. Bunun 681 trilyon TL'sini net Tahvil karşılığı işlemler oluştururken, 7.505 trilyon TL'sini de net Para piyasası işlemleri oluşturmuştur. Mart ayı sonu değerleriyle karşılaştırıldığında Merkez bankası Nisan ayı boyunca piyasadan çektiği likidite miktarını azaltmıştır. Bu çerçevede, APİ (net) stoku bir önceki aya göre 1.603 trilyon TL azalmıştır. Nisan ayı boyunca Hazinesin itfasının üzerinde borçlanması da likidite çekmeye yönelik işlemlerin azalmasında etkili olmuştur.

Net İç Varlıkların önemli bir alt kalemi olan Hazine Borçları kalemi, ay ortalaması rakamlarına göre yüzde 1,04, ay sonu rakamlarına göre ise yüzde 0,74 oranında artmıştır.

Net İç Varlıklar alt kalemlerinden Değerleme hesabı, cari rakamlarla bakıldığında Nisan ayı boyunca yukarı bir seyir izlemiştir. Mart ayı sonundan itibaren ABD Dolarındaki hızlı düşüş ve Nisan ayı başından itibaren Euro/Dolar paritesindeki Euro lehine artış ile birlikte ay sonu rakamlarına göre Değerleme hesabı yüzde 70 oranında artmıştır. Son olarak, Kar-Zarar hesabını içeren Diğer alt kalemi ay sonunda bir önceki aya göre yüzde 5,3 oranında artış göstermiştir.

SEÇİLMİŞ BİLANÇO KALEMLERİ							
(Trilyon TL, Sabit)							
AY SONU				AY ORTALAMASI			
	Para Tabanı	NDV	NİV	Para Tabanı	NDV	NİV	
1999 Aralık	3.879	4.811	-932	3.480	4.799	-1.319	
2000 Aralık	5.788	3.422	2.366	5.149	3.711	1.438	
2001 Aralık*	7.803	-13.200	21.003	7.786	-12.587	20.373	
2002 Ocak	7.647	-11.705	19.353	7.597	-12.365	19.962	
Şubat	8.648	-1.695	10.343	8.473	-3.637	11.905	
Mart	8.425	-2.100	10.525	8.310	-1.900	10.210	
Nisan	8.692	137	8.555	8.531	-1.131	9.662	
Mayıs	9.143	-733	9.876	8.856	28	8.828	
Haziran	9.029	-151	9.180	9.184	-178	9.362	
Temmuz	8.927	1.002	7.925	9.509	1.009	8.500	
Ağustos	9.522	2.889	6.632	9.701	2.205	7.496	
Eylül	10.632	2.833	7.799	10.185	2.907	7.278	
Ekim	10.162	3.296	6.865	10.311	3.047	7.264	
Kasım	11.722	3.575	8.147	10.769	3.412	7.357	
Aralık	10.427	3.931	6.497	11.490	3.303	8.187	
2003 Ocak	11.122	6.520	4.602	11.123	5.142	5.981	
Şubat	11.640	4.449	7.191	12.360	5.006	7.354	
Mart	12.208	3.285	8.923	11.960	3.774	8.186	
Nisan	11.769	2.976	8.793	11.959	3.036	8.923	

* 15 Mayıs 2001 tarihinde açıklamış olan 2001 Yılı Para Politikası Raporu Merkez Bankası Bilançosunda bir takım tanım değişiklikleri yapılmıştır. Buna göre, Net İç Varlıklar değişkeni TCMB tarafından verilen Döviz Depoları kalemi ve Hazine borç yönetim desteği için kullanılacak ek finansman kadar artırılmıştır. Net Uluslararası Rezervlerin tanımı değişmez iken, Net Dış Varlıklar "Diğer" kaleminden TCMB'nin verdiği döviz depolarının çıkartılması nedeniyle değişmektedir. Bu nedenle yukarıdaki tablo 2001 yılı Ocak ayından itibaren söz konusu değişikliklerle uyumlu bir biçimde verilmiştir.

Aktif tarafın ikinci bileşeni olan Net Dış Varlıklar, ay sonu itibariyle bir önceki aya göre cari rakamlarla yüzde 4,6 oranında azalış göstermiştir. Net Dış Varlıklar, özellikle kurdaki düşüşün etkisiyle, 22 Nisan tarihine kadar aşağı yönlü bir trend izlemiş, 24 Nisan tarihinde, IMF kredisinin hesaplara geçmesinin de etkisiyle büyük bir artış göstermiştir. Bu tarihten sonra Nisan ayı boyunca etkili olan aşağı yönlü trend devam etmiştir. Öte yandan, sabit kurlarla Net Dış Varlıklar 214 milyon ABD doları azalarak 2.067 milyon ABD doları seviyesine gerilemiştir. Net Uluslararası Rezervler alt kalemi ise Mart ayı sonundaki 9.442 milyon ABD doları seviyesinden, Nisan ayı sonunda 9.364 milyon ABD doları seviyesine gerilemiştir.

Bilindiği gibi, 5 Nisan 2003 tarihli Niyet Mektubu'nda, Stand-by anlaşması ile belirlenen bilanço kalemlerinden Para Tabanı ve Net Uluslararası Rezervler için performans kriterleri belirlenmiş, Net İç Varlıklar için gösterge niteliğinde hedefler konmuştur. Nisan ayı sonu itibariyle, belirlenen bu hedeflerin tutturulduğu görülmektedir.

Para Tabanı için performans kriteri niteliğinde belirlenen Nisan ayı sonu üst sınırı 12.800 trilyon Türk lirasıdır. Son 5 iş günü ortalaması alınarak yapılan hesaplama göre, Nisan ayı Para Tabanı 11.883 trilyon Türk lirası olarak gerçekleşmiş, 12.800 trilyon Türk liralık üst sınırın altında kalmıştır.

Merkez Bankası Net Uluslararası Rezervleri'nden, Hazine'nin Uluslararası Para Fonu'na borcu ve Hazine'nin 1 yıldan kısa vadeli döviz cinsi borçlarının çıkartılması ile elde edilen Net Uluslararası Rezervler için performans kriteri niteliğinde belirlenen Nisan ayı sonu alt sınırı -6.500 milyon ABD dolarıdır. Nisan ayı sonu itibariyle, Net Uluslararası Rezervler -5,996 milyon ABD doları olarak gerçekleşerek, performans kriteri niteliğindeki -6.500 milyon ABD dolarlık alt sınırın üzerinde kalmıştır.

Son olarak, Merkez Bankası Net İç Varlıkları'na, Hazine'nin Uluslararası Para Fonu'na borcu ve Hazine'nin 1 yıldan kısa vadeli döviz cinsi borçlarının Türk lirası karşılıklarının eklenmesi ile elde edilen Net İç Varlıklar için gösterge niteliğinde belirlenen Nisan ayı sonu üst sınırı 32.800 trilyon Türk lirasıdır. Aynı şekilde son 5 iş günü ortalaması alınarak yapılan hesaplama

göre, Nisan ayı sonu itibariyle Net İç Varlıklar 30.951 trilyon Türk lirası düzeyinde gerçekleşmiş, ve 32.800 trilyon Türk liralık üst sınırın altında kalmıştır.

IV.C. Para Piyasalarındaki Gelişmeler

Nisan ayı, para piyasalarında fiyat oluşumları üzerinde dış siyasi gelişmelerin etkilerinin giderek sınırlandırıldığı ve özellikle ikincil piyasa faiz oranlarında önemli ölçüde düşüşlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu gelişmede Nisan ayı içerisinde Irak operasyonunun sona ermesi belirleyici bir etken olmuştur. Nisan ayı içerisinde diğer bir önemli gelişme ise, Uluslararası Para Fonu ile yürütülen dördüncü gözden geçirmenin tamamlanması olmuştur. Bu gelişme ile birlikte ekonomik programın uygulamasına ve gelecek dönem maliye politikasına ilişkin belirsizlikler de büyük ölçüde ortadan kalkmıştır.

Faiz Oranlarındaki Gelişmeler (Ağırlıklı Ortalama)				
	O/N INTERBANK (Basit)	İMKB		HAZİNE İHALELERİ (BİLEŞİK)
		TAHVİL VE BONO PİYASASI KESİN ALIM-SATIM PAZARI (BİLEŞİK)		
2002 03	54,7		64,8	68,4
2002 04	51,3		56,7	58,7
2002 05	48,0		56,0	55,3
2002 06	48,0		64,9	72,2
2002 07	48,0		68,7	72,5
2002 08	46,0		62,8	64,2
2002 09	46,0		65,4	62,2
2002 10	46,0		63,4	64,4
2002 11	44,5		53,4	52,9
2002 12	44,0		51,5	49,8
2003 01	44,0		54,8	56,8
2003 02	44,0		54,0	55,3
2003 03	44,0		58,5	57,3
2003 04	43,4		56,7	57,5

Kaynak: TCMB

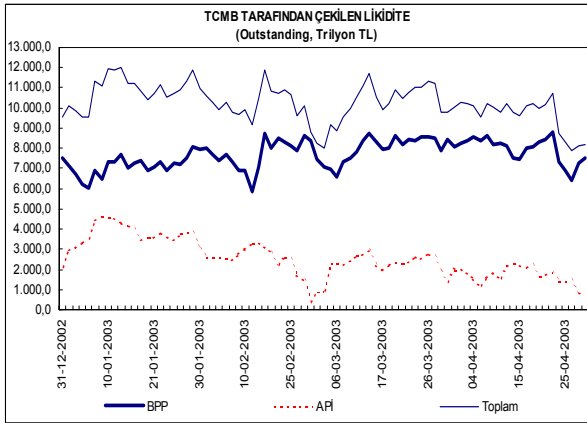
Söz konusu gelişmeleri ve gelecek dönem enflasyonunu etkileyen diğer faktörleri göz önünde bulunduran Merkez Bankası, 25 Nisan tarihinde geç likidite penceresi borçlanma faizi dışındaki kısa vadeli faiz oranlarında 3 puanlık indirim gitmiştir. Mevcut durumda, gecelik ve bir haftalık vadelerde Merkez Bankası borçlanma faiz oranları söz konusu faiz indirimi ile belirlenen yüzde 41 seviyesindedir. Ayrıca, APİ çerçevesinde piyasa yapıcısı bankalara repo işlemleri yoluyla gecelik ve bir haftalık vadelerde tanınan borçlanma faiz oranları yüzde 47'den yüzde 44'e düşürülmüştür.

TCMB FAİZ ORANLARI (basit, yüzde)						
	08-04-2002	30-04-2002	05-08-2002	11-11-2002	20-03-2003	25-04-2003
ON Borçlanma	51	48	46	44	44	41
ON Borç Verme	58	55	53	51	51	48
1 Hafta Borçlanma	52	49	46	44	44	41
Geç Likidite* Penceresi Borçlanma	-	-	5	5	5	5
Geç Likidite* Penceresi Borç Verme	-	-	63	61	56	53

Kaynak: TCMB

* Geç likidite Penceresi uygulamasına 1 Temmuz 2002'de geçilmiştir. 1 Temmuz tarihinde bu uygulamanın faiz oranları, borçlanma için yüzde 5, borç verme için ise yüzde 65 olarak belirlenmiştir.

2001 yılında kamu bankalarının ve TMSF bünyesindeki bankaların kısa vadeli likidite ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak gerçekleştirilen Bankacılık Operasyonu ile piyasada ortaya çıkan yüksek miktarlardaki fazla likiditenin sterilize edilmesi para politikası uygulamasında önemli bir yer tutmaya devam etmektedir. Bu doğrultuda, mevcut koşullarda, önceki dönemlerde de olduğu gibi Merkez Bankası tarafından Türk lirası likidite fazlalığının APİ ve BPP çerçevesinde piyasadan çekilmesine devam edilmektedir. Bilindiği üzere, kamu bankalarının ve TMSF bünyesindeki bankaların kısa vadeli likidite ihtiyaçlarının Merkez Bankası tarafından repo işlemleri ile karşılanması 2002 yılının ilk yarısında sona ermişti. Nisan ayı içerisinde, piyasa yapıcısı bankalara APİ çerçevesinde tanınan borçlanma imkanının kullanılmamasına bağlı olarak repo işlemi gerçekleştirilmemiştir.

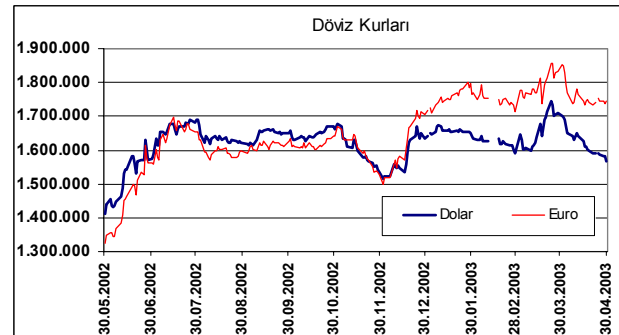
Nisan ayı içerisinde APİ çerçevesinde ters repo işlemleri ve BPP'de alım yönlü işlemler yoluyla piyasadan çekilen toplam likidite miktarı, 7,9 katrilyon Türk lirası ile 10,7 katrilyon Türk lirası arasında dalgalanma göstermiştir. Merkez Bankası tarafından piyasadan çekilen likidite miktarı, Mart ayı içerisinde Hazine'nin Türk lirası cinsinden mevduatında yaşanan önemli ölçüde gerilemeye bağlı olarak artış göstermişti. Mart ayı sonlarında ise çekilen likidite miktarı yaklaşık olarak 10 katrilyon düzeyine gerilemiş ve Nisan ayı sonlarına kadar bu düzeyde seyretmiştir. Nisan ayının son dönemlerinde ise Hazine'nin iç piyasalardan net borçlanmasını artırmaya ve vergi gelirlerinde yaşanan artışlara bağlı olarak Merkez Bankası'nda tutulan kamu mevduatında önemli ölçüde artışlar yaşanmıştır. Bu

gelişme doğrultusunda, Merkez Bankası tarafından piyasadan çekilen likidite tutarı da düşüş eğilimine girmiş ve 10 katrilyon Türk lirası düzeyinden 8 katrilyon Türk lirası düzeyine gerilemiştir.

Nisan ayının tamamı değerlendirildiğinde, çekilen toplam likidite tutarı ortalama olarak 9,6 katrilyon Türk lirası düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu miktarın ortalama olarak 8 katrilyonluk bölümünü BPP'de gerçekleştirilen alım yönlü işlemler oluşturmuştur. Söz konusu işlemlerin piyasadaki Türk lirası likidite fazlalığının sterilizasyonundaki ağırlığı yüzde 82 düzeyinde gerçekleşerek önceki dönemlerle karşılaştırıldığında önemli bir farklılık göstermemiştir.

IV.C.1 Döviz Efektif Piyasaları

Nisan ayında uygulanmakta olan ekonomik programa uygun şekilde dalgalı kur politikası rejimine devam edilmiş ve kurlar piyasa koşullarına göre belirlenmiştir. Nisan ayında kurlarda gerileme yaşanırken, bu gerilemede Irak savaşının sona ermesiyle bu konudaki belirsizliğin ortadan kalkması, vergi barışı nedeniyle sisteme giren paranın döviz arzını artırması ve enflasyondaki düşüş trendi etkili olmuştur. Diğer taraftan Botaş ve Tüpraş gibi kurumsal alıcıların kurların düşeceği beklentisiyle döviz alımlarını ertelemesi ve uygulanmakta olan ekonomik program çerçevesinde IMF'nin ilgili kredi dilimini onaylayacağı beklentisi kurlardaki gerilemeyi sağlayan diğer unsurlar olmuştur.

Söz konusu gelişmeler sonucunda Merkez Bankası alış kurlarına göre, Nisan ayında ABD doları ay sonları değerleri itibariyle bir önceki aya göre yüzde 7,8 oranında, Euro ise 5,8 oranında değer kaybetmiştir. 1 ABD doları + 0,77 Euro'dan oluşan kur sepetindeki gerileme ise yüzde 6,6 oranında olmuştur.

Döviz Kurlarındaki Gelişmeler (*)						
	Mart 2002		Nisan 2002		Aylık Yüzde Değişim	
	Ay sonu	Ay ortalaması	Ay sonu	Ay ortalaması	Ay sonu	Ay ortalaması
	(1)	(2)	(3)	(4)	(3/1)	(4/2)
EURO	1.850.359	1.794.703	1.743.441	1.758.651	-5,8	-2,0
ABD Doları	1.700.073	1.660.696	1.567.279	1.620.873	-7,8	-2,4
Senet	3.159.415	3.073.439	2.950.246	3.006.723	-6,6	-2,2

(*) Döviz alış kuru
Kaynak: TCMB

Merkez Bankası tarafından 5 Mayıs tarihinde yapılan açıklamaya göre programlı döviz alım ihalelerine tekrar başlanacağı duyurulmuştur. Bu ihalelerin yapılmasında belirtilen gerekçe de Merkez Bankası'nın kurun uzun dönem eğilimini ve doğal denge değerini değiştirmeden güçlü döviz rezervi pozisyonuna sahip olmasının, uygulanmakta olan programa ilişkin güvenin artmasına katkı sağlayacak olmasıdır.

IV.C.2 Hazine İç Borçlanma Senetleri Satış ve Faizleri

Nisan ayı sonunda Hazine Müsteşarlığı tarafından Mayıs 2003 İç Borçlanma Stratejisi kamuoyuna duyurulmuştur.

Nisan Ayı İç Borç Ödemeleri (Katrilyon TL)			
Katrilyon TL	Program	Gerçekleşme	Fark
Toplam Ödeme	8,1	8,5	0,4
Kamu	0,5	0,9	0,4
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0
Kamu Bankaları, TMSF ve Diğer Kamu	0,5	0,9	0,4*
Piyasa	7,6	7,6	0,0
İhale+TAP+Halika Arz+Doğrudan Satış	7,4	7,4	0,0
Kamu Kurumlarına Satış	0,2	0,2	0,0

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı
* Söz konusu fark, Nisan ayında ÇTTH'na yapılmış olan 433,5 trilyon TL tutarındaki erken itfadan kaynaklanmıştır.

HAZINE İHALELERİ (TL Cinsi İskontolu, milyar TL)					
İHALE TARİHİ	VADE (Gün)	İtfa Tarihi	TOPLAM SATIŞ MİKTARI (Net, Milyar TL)	YILLIK BASİT FAİZ (Yüzde)	YILLIK BİLEŞİK FAİZ (Yüzde)
07.04.2003	126	13.08.2003	1.639.845	48,4	56,5
08.04.2003	182	08.10.2003	1.156.593	50,6	57,0
08.04.2003	385	28.04.2004	3.182.858	63,8	62,8
22.04.2003	300	18.02.2004	2.325.764	54,2	56,5
22.04.2003	90	23.07.2003	1.141.000	40,0	46,4

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Hazine Müsteşarlığı, Nisan ayında düzenlediği 5 iskontolu ihalede toplam olarak net 9.446 trilyon TL tutarında TL cinsinden Devlet İç Borçlanma Senedi (DİBS) satmıştır. Bir önceki ay 289 gün olan ortalama vade Nisan ayında 259 gün olurken iskontolu ihalelerde gerçekleşen ağırlıklı ortalama bileşik faiz oranı ise yüzde 59,9 oranından yüzde 57,4 oranına gerilemiştir.

Ayrıca, 2 Eylül tarihinde yürürlüğe giren piyasa yapıcılığı sistemi çerçevesinde, Piyasa Yapıcı bankalar ihalede kazandığı net tutarın yüzde 5'ine kadar olan tutarda ilave ihale DİBS'lerini ellerinde bulundurdıkları daha kısa vadeli, tanımı ve fiyatı Müsteşarlıkça belirlenen DİBS'ler ile değiştirebilmektedirler. Bu kapsamda, Nisan ayında değişim ile gerçekleştirilen satışlar ise aşağıdaki gibidir.

İHALE TARİHİ	İHRAÇ EDİLEN SENET			GERİ ALINAN SENET	
	İTFA TARİHİ	NOMİNAL SATIŞ (Net, Milyar TL)	NET SATIŞ (Net, Milyar TL)	İTFA TARİHİ	NOMİNAL TUTARI
08.04.2003	28.04.2004 (İskontolu DİBS)	182.460	108.978	03.12.2003 (İskontolu DİBS)	142.681
08.04.2003	08.10.2003 (İskontolu DİBS)	9.417	7.516	13.08.2003 (İskontolu DİBS)	8.756
22.04.2003	18.02.2004 (İskontolu DİBS)	105.973	73.272	03.12.2003 (İskontolu DİBS)	94.316

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Doğrudan Satış Yöntemiyle Satışlar:

Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Hesabı'na doğrudan satış yöntemiyle 12.05.2004 itfa tarihli senetlerden toplam nakit 433,5 trilyon TL tutarında erken itfa yapılmıştır. Ayrıca, 4853 sayılı bu hesabın tasfiyesi ve yapılacak ödemelere dair Kanun uyarınca sözkonusu hesaba ihraç edilmiş olan DİBS, hesabın hak sahiplerine geri ödeme koşullarıyla uyumlu hale getirilmesi amacıyla erken itfa edilerek yerine 14,9 katrilyon TL tutarında 29.04.2003 valör ve 31.05.2006 itfa tarihli DİBS ihraç edilmiştir.

NakitDışı Borçlanma, İade ve Erken İtfalar:

TC Ziraat Bankasına yapılan 864,8 trilyon TL tutarındaki kupon ödemesinin 432,4 trilyon TL'si nakden gerçekleştirilmiştir. Geriye kalan kısmı olan 432,4 trilyon TL ile sözkonusu bankalara ihraç edilmiş olan 07.10.2009 itfa tarihli senetlerin 500 trilyon TL'lik kısmının erken itfası karşılığında toplam 932,4 trilyon TL tutarında 07.10.2009 itfalı ihalelere endeksli iç borçlanma senedi ihraç edilmiştir.

Mayıs ayı iç borç itfaları ve bu itfaların kurumlar arasındaki dağılımı şöyledir:

Mayıs İç Borç İtfaları (Trilyon TL)				
	Piyasaya Yapılacak Ödeme	Kamu Kurumlarına Yapılan Satışların Geri Ödemeleri	Kamu Bankalarına ve TMSF'ye İhraç Edilen Senetlerin Ödemeleri	Toplam Ödeme
07.05.2003	3.985	365	227	4.577
14.05.2003	1.842	138	53	2.033
16.05.2003	12	0	0	12
21.05.2003	3.260	383	0	3.643
26.05.2003	30	0	0	30
28.05.2003	226	0	186	412
Toplam	9.355	885	466	10.706
ÇTTH Ödemesi	1.000	0	0	1.000
TCMB Ödemesi	0	0	3.000	3.000
TOPLAM	10.355	885	3.466	14.706

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Söz konusu 14,706 trilyon tutarındaki ödemenin 14,560 trilyonu TL cinsinden, geri kalan 146 trilyonluk kısmı da döviz cinsinden ve dövize endeksli kağıtların ödemelerinden oluşmaktadır.

Hazine Finansman Dengesi

Hazine'nin Mayıs 2003 için öngördüğü iç ve dış borç itfa programı ile söz konusu ödemelerin finansmanına ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

HAZİNE FİNANSMAN DENGESİ	
Mayıs 2003	Katrilyon TL
Ödemeler	16,2
İç Borç Servisi	14,7
Anapara	6,8
Faiz	6,9
ÇTTH Ödemesi	1,0
Dış Borç Servisi	1,5
Anapara	0,9
Faiz	0,6
Finansman	16,2
Piyasadan İç Borçlanma	9,3
Referans Bono İhalesi	1,5
İhale Yoluyla İç Borçlanma	7,8
Diğer Finansman	6,9
Kasa Kullanımı	4,0
Faiz-dışı Fazla	2,0
Dış Borçlanma	0,0
Kamuya Satışlar	0,9
Uluslararası Kuruluşlar	0,0

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Mayıs 2003 döneminde piyasalara yapılacak 10,4 katrilyon TL'lik itfaya karşılık, piyasalardan 9,3 katrilyon TL'lik bir borçlanma öngörülmektedir.

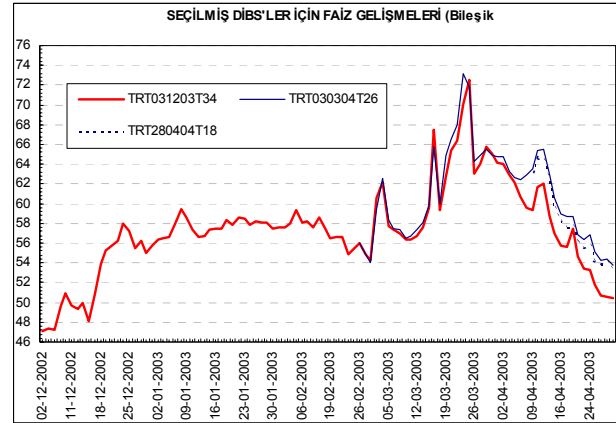
Ayrıca, Mayıs ayında da borçlanma imkanları ölçüsünde TCMB, kamu bankaları ve TMSF kapsamındaki bankalara daha önceki dönemlerde ihraç edilmiş olan Devlet İç Borçlanma Senetlerinden kaynaklanan borçların erken itfa yolu ile azaltılmasına devam edilecektir.

IV.C.3 İMKB Tahvil ve Bono Piyasası

Mart ayı içerisinde İMKB Tahvil ve Bono Piyasası Kesin Alım-Satım Pazarı'nda en fazla işlem gören TRT030304T26 tanımlı DİBS bu niteliğini Nisan ayında da devam ettirmiştir. Aynı gün valörlü işlemler değerlendirildiğinde, söz konusu DİBS toplam işlem hacminin yüzde 26,4'lük bölümünü oluşturmuştur. 9 Nisan 2003 tarihinde ihraç edilen ve orjinal vadesi 385 gün olan TRT280404T18 tanımlı DİBS ise, Nisan ayı içerisinde ihraç tarihi sonrası dönemde en fazla işlem gören DİBS olmuştur. Nisan ayının bütün

değerlendirildiğinde ise, TRT280404T18 tanımlı DİBS toplam işlem hacminin yüzde 25,8'lik bölümünü oluşturmuş ve TRT030304T26 tanımlı DİBS'in ardından en fazla işlem gören ikinci DİBS olmuştur. Söz konusu iki DİBS, Nisan ayı içerisinde toplam yüzde 52,2'lik pay ile işlem hacminin önemli bir bölümünü oluşturmuştur. 24 Nisan 2003 tarihinde ihraç edilen TRB180204T12 tanımlı 10 aylık bono ise, Nisan ayının son günlerinde toplam işlem hacmi içerisinde yüksek bir pay tutmaya başlamıştır.

Mart ayında, İMKB Tahvil ve Bono Piyasası Kesin Alım-Satım Pazarı'nda, aynı gün valörlü işlemler için 506 trilyon Türk lirası olan günlük ortalama işlem hacmi, Nisan ayında 536 trilyon Türk lirası düzeyine ulaşmıştır. Piyasa derinliği için diğer bir gösterge olma niteliği taşıyan ortalama sözleşme sayısı değeri ise, işlem hacmi gelişmelerine paralel bir şekilde Mart ayındaki 1.386 seviyesinden 1.446 seviyesine yükselmiştir.

Nisan ayı içerisinde toplam işlem hacmi içerisinde oldukça az bir pay almasına rağmen, 2002 yılı sonlarından itibaren işlem görme özelliği ile ikincil piyasa faiz gelişmelerine gösterge oluşturabilecek TRT031203T34 tanımlı DİBS'in faiz oranları Nisan ayı boyunca sürekli bir gerileme göstermiştir. Nisan ayı içerisinde toplam işlem hacminin yaklaşık yarısını oluşturan ve faiz oranları yaklaşık aynı seviyelerde bulunan TRT030304T26 ve TRT280404T18 tanımlı DİBS'lerin faiz oranları da benzer bir gerileme eğilimi göstermiştir. Bu çerçevede, söz konusu iki tahvilin Nisan ayı başlarında yaklaşık yüzde 65 seviyesinde bulunan faiz oranları, Nisan ayı sonu itibarıyla yüzde 55 seviyesine gerilemiştir. Söz konusu faiz gelişmelerinde,

Nisan ayı içerisinde dış gelişmeler kaynaklı risklerin ortadan kalkması ve Uluslararası Para Fonu ile dördüncü gözden geçirmenin tamamlanması belirleyici faktörler olmuştur.

Nisan ayı içerisinde tüm vadeler ortalama faiz oranları değerlendirildiğinde, söz konusu değerlerin Mart ayındaki yüzde 58.5 seviyesinden yüzde 56,7 seviyesine gerilediği görülmektedir. Mart ve Nisan ayları için ortalama vadeye kalan gün sayıları ise sırasıyla 268 ve 274 olarak gerçekleşmiştir.

V. FİYATLARDAKİ GELİŞMELER

V.1 Toptan Eşya Fiyatları

Nisan ayında TEFE bir önceki aya göre yüzde 1,8 oranında artmıştır. Alt kalemler itibarıyla, bir önceki aya göre tarım sektörü fiyatları yüzde 7,2, imalat sanayi sektörü fiyatları yüzde 0,2 artarken madencilik ve taşocakçılığı sektörü ile enerji sektörü fiyatları sırasıyla yüzde 5,4 ve yüzde 0,4 gerilemiştir.

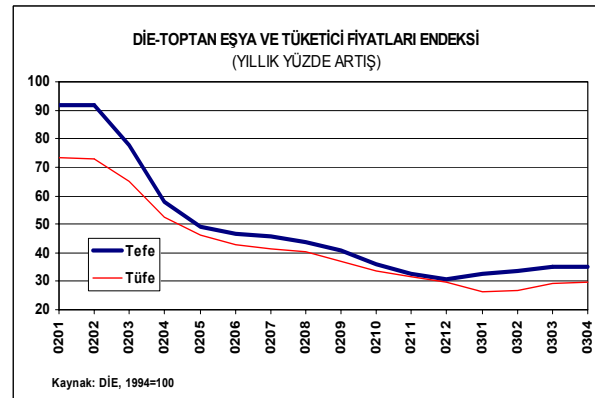
Aylık yüzde 1,8'lik TEFE artışına tarım sektörünün katkısı 1,8 puan olurken, imalat sanayi sektörünün katkısı 0,1 puan, madencilik ve taşocakçılığı sektörünün ise -0,1 puan olmuştur. Nisan ayındaki TEFE artışının -0,3 puanı devlet sektöründeki fiyat düşüşlerinden, 2,1 puanı özel sektördeki fiyat artışlarından kaynaklanmıştır.

Bir önceki yılın aynı ayına göre TEFE yüzde 35,1 artmıştır. Alt kalemler itibarıyla incelendiğinde yıllık artış oranları, tarım sektöründe yüzde 42,1, madencilik ve taşocakçılığı sektöründe yüzde 43,5, imalat sanayi sektöründe yüzde 33,6, enerji sektöründe ise yüzde 15,6 olmuştur.

Nisan ayında kamu imalat sanayi fiyat artış oranı Mart

ayındaki yüzde 1,8'lik seviyesinden yüzde -0,9'a gerilemiştir. Kamu imalat sanayi fiyatlarındaki yıllık artış oranı ise Mart değeri olan yüzde 47,6'dan yüzde 43,2'ye düşmüştür.

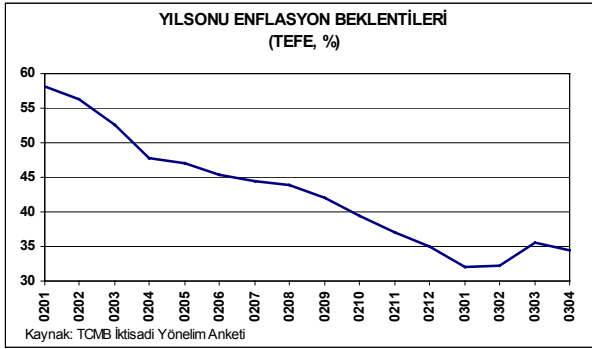
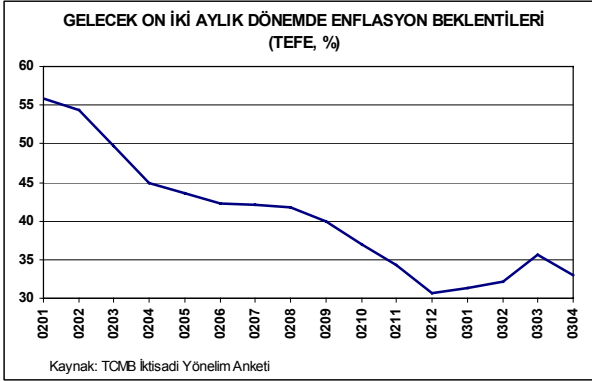
Ocak ve Şubat aylarında petrol ürünleri imalatı sektörü fiyatlarındaki artışla hızlanan kamu imalat sanayi fiyat artış oranının, takip eden dönemlerde azaldığı gözlenmektedir. Irak savaşının kısa sürede sonuçlanması ile birlikte uluslararası ham petrol fiyatlarında düşüş gözlenmiş, söz konusu düşüş, döviz kurlarındaki istikrarlı seyirle birlikte petrol ürünleri imalatı fiyatlarının gerilemesini sağlamıştır. Buna karşılık, petrol dışı kamu imalat sanayi fiyatlarındaki artış oranının yükseldiği gözlenmektedir. Bu grup içinde, gıda ürünleri imalatı sanayi fiyatlarının Nisan ayında yüzde 8,4 artması dikkat çekicidir.

Mart ayında yüzde 1,6 oranında gerçekleşen özel imalat sanayi fiyat artış oranı, Nisan ayında yüzde 0,7'ye gerilemiştir. Bu oran, imalat sanayi fiyatlarında Şubat 2002'den itibaren görülen en düşük artış oranıdır. Buna paralel olarak, Ocak 2003'den beri yükseliş eğiliminde olan yıllık özel imalat sanayi artış oranı, Nisan ayında yüzde 29,4'e gerilemiştir.

FİYATLAR															Yıllık Yüzde Değişim	
(Aylık Yüzde Değişim)																
	2002												2003		2002	2003
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	Nisan	Nisan
TÜKETİCİ (DİE)(1994=100)	1,2	2,1	0,6	0,6	1,4	2,2	3,5	3,3	2,9	1,6	2,6	2,3	3,1	2,1	52,7	29,5
Mallar	0,7	2,4	0,1	0,2	0,6	1,2	4	4,2	3,6	1,6	2,3	2,5	3,3	2,5	59,3	29,4
Hizmetler	2,2	1,3	1,6	1,4	3,1	4,1	2,6	1,5	1,5	1,7	3,1	1,8	2,7	1,3	40,9	29,7
TEFE (DİE)(1994=100)	1,9	1,8	0,4	1,2	2,7	2,1	3,1	3,1	1,6	2,6	5,6	3,1	3,2	1,8	58,0	35,1
İmalat Sanayi	1,7	2	1,9	3,5	4,3	2,4	2,8	1,8	1,1	2,3	5,1	2,3	1,7	0,2	54,3	33,6
Özel	1,3	1,9	1,5	2,8	4,1	2,3	2,5	1,8	1,6	2,0	3,6	1,5	1,6	0,7	55,6	29,4
Kamu	2,7	2,2	2,9	5,2	4,8	2,5	3,4	1,6	0	2,8	8,5	4,1	1,8	-0,9	51,4	43,2
Tarım	2,6	1	-4,1	-5,9	-2,9	0,9	4,0	8,1	3,3	5,2	7,7	5,6	7,8	7,2	69,3	42,1
Enerji	0,2	1	0,8	1,4	2	2,3	2,8	0,7	2,6	0,3	0,9	0,7	0,6	-0,4	62,0	15,6

İmalat sanayi fiyat artış oranındaki yavaşlamada, Irak Savaşı'nın sona ermesiyle maliyet baskısının büyük ölçüde ortadan kalkması etkili olmuştur. Ayrıca fiyatlar üzerinde talep yönlü bir baskı olmaması da Nisan ayında özel imalat sanayi fiyat artışlarını sınırlayan unsurlardan biridir.

2002 yılı Aralık ayından itibaren yüksek seyreden tarım fiyatlarındaki aylık artış oranı Nisan ayında yüzde 7,2 oranında gerçekleşerek TEFE artışına en yüksek katkıyı yapmıştır. Böylelikle, yılın ilk dört ayında tarım fiyatlarındaki birikimli artış yüzde 31,5 oranında gerçekleşerek söz konusu dönemdeki toplam TEFE artış oranı olan yüzde 14,4'ün oldukça üzerinde kalmıştır. 2002 yılı ilk dört ayında tarım fiyat artış oranı yüzde 25,1 iken TEFE artış oranı yüzde 10,8 idi.

2003 yılı Nisan ayında son 8 yıl Nisan ayı ortalaması olan yüzde 6,6'nın üzerinde artış gösteren tarım fiyatları Mart ayında olduğu gibi Nisan ayında da mevsimsellikten arındırılmış olarak yükselmiştir. Mevsimsellikten arındırılmış tarım fiyat artış oranı, Mart ayındaki yüzde 4,4'ün ardından Nisan ayında yüzde 5,0 seviyesine çıkmıştır. Tarım fiyatlarındaki söz konusu

yüksek oranlı artışın iklim ve arz koşullarına bağlı olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir.

TEFE'de mevsimsellikten arındırılmış fiyat artış oranı Mart ayında yüzde 3,2'den sonra Nisan ayında yüzde 1,8'e gerilemiştir. Söz konusu artış tarım dışı TEFE'de yüzde 0,4 olarak gerçekleşmiştir.

Özel sektör temsilcilerinin ekonomik gelişmelerle ilgili beklentilerini içeren TCMB İktisadi Yönelim Anketi Nisan ayı sonuçlarına göre, özel firmaların gelecek 12 ay ile ilgili TEFE beklenti ortalaması yüzde 33,9 olmuştur

V.2 Tüketici Fiyatları

Nisan ayında TÜFE yüzde 2,1 artmıştır. Yıllık bazda ise TÜFE enflasyonu yüzde 29,5 olarak gerçekleşmiştir. Yüzde 1,7 olan mevsimsellikten arındırılmış TÜFE artışı da Şubat ve Mart aylarına göre önemli ölçüde gerilemiştir.

Alt kalemler itibariyle incelendiğinde, TÜFE artışına gıda sektörünün katkısı 0,4 puan, ulaştırma sektörünün katkısı 0,3 puan, konut ve ev eşyası sektörlerinin katkısı 0,2'şer puan ve giyim sektörünün katkısı 1,0 puan olmuştur.

	TÜKETİCİ FİYATLARI (%)					
	Nisan		Ocak-Nisan		Nisan-Nisan	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
TÜFE	2,1	2,1	10,7	10,4	52,7	29,5
Gıda	0,6	1,7	11,8	17,5	64,6	31,1
Giyim	13,0	11,7	9,7	3,5	62,0	32,2
Konut	1,5	0,6	8,2	6,5	42,6	26,9
Ev Eşyası	0,6	1,8	10,5	6,3	54,3	21,1
Sağlık	2,0	1,0	12,1	16,1	45,3	32,1
Ulaştırma	2,0	2,7	16,9	13,1	58,3	32,3
Eğlence ve Kültür	0,6	1,5	7,5	3,5	36,0	19,9
Eğitim	0,0	0,0	0,3	0,1	51,7	53,5
Lokanta ve Otel	2,6	1,4	12,2	14,5	39,6	35,0
Çeşitli Mal ve Hiz.	0,6	-0,4	12,3	10,4	49,7	28,3

Mal grubu fiyat artışı giyim grubundaki fiyat artışının etkisiyle yüzde 2,5 oranında gerçekleşmiştir. Hizmet grubunda da fiyat artışları, kira grubundaki düşük artış nedeniyle yüzde 1,3 oranında kalmıştır. Mevsimsellikten arındırılmış fiyat artışları incelendiğinde hizmet grubunda fiyat artışının yüzde 2,0 mal grubunda ise yüzde 1,5 oranında gerçekleştiği ve her iki grupta da fiyat artış hızının son iki aya göre önemli oranda yavaşladığı görülmektedir. Yıllık fiyat artışları Nisan ayı itibariyle, mal grubunda yüzde 29,4, hizmet grubunda ise yüzde 29,7 olarak gerçekleşmiştir

Elektrikli-elektriksiz ev aletleri, özel ulaşım araçları ve eğlence kültür araçlarından oluşan dayanıklı tüketim

malları grubunda fiyat artışları Nisan ayında yüzde 3,9 oranında gerçekleşmiştir. Bu grubun fiyatlarında görece bir hızlanma görülmekle beraber, yüzde 7,1 olan ilk dört aylık birikimli artış oranının geçtiğimiz yılların aynı dönemleri ile karşılaştırıldığında hala çok düşük bir seviyede olduğu görülmektedir. Bu durumun geçtiğimiz aylarda gerçekleşen kur artışının gecikmeli etkileri nedeniyle ortaya çıkmış olabileceği tahmin edilmektedir.

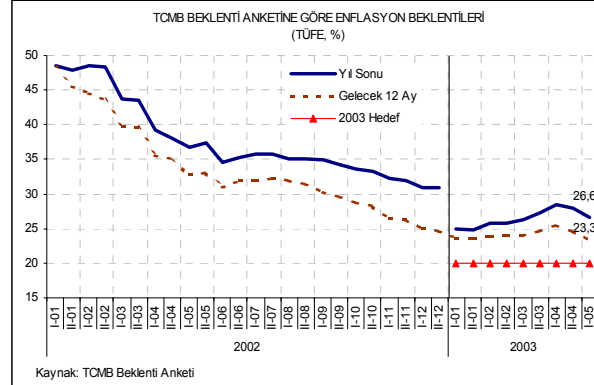
Gıda, içki ve tütün grubu fiyat artışı, Nisan ayında sınırlı kalmıştır. Gıda grubunda, Mart ayındaki yüksek artışın ardından fiyat artışlarının hız kaybettiği ve yüzde 1,9'a gerilediği görülmüştür. Buna karşın tarımsal ürün fiyatlarında (TEFE), son altı aylık dönemde gözlenen yüksek artış eğiliminin devam ettiği görülmektedir. Önümüzdeki dönemde gıda fiyat artışları üzerinde biri tarım fiyatlarındaki artışların gecikmeli etkileri diğeri olumlu mevsimsel koşullar olmak üzere iki karşıt faktörün belirleyici olacağı düşünülmektedir.

TÜFE'de özellikle konut grubu artışı Nisan ayı enflasyonunu sınırlandıran önemli bir faktör olmuştur. Kira artışları Şubat ayındaki yüzde 0,9 artışın ardından, Nisan ayında yüzde 1,1 ile yine tarihsel olarak düşük bir artış göstermiştir. Bununla birlikte akaryakıt ürünleri fiyatlarının gerilemesi de konut ısınma maliyetlerini düşürmüştür, sonuç olarak konut grubu fiyatları yüzde 0,6 ile 1994-2003 dönemindeki en düşük aylık artış göstermiştir.

Giyim grubunda fiyat artışı mevsimsellikten kaynaklanmıştır. Sağlık grubunda ise ilaç fiyatlarındaki ayarlamaların etkili olduğu, yılın ilk üç ayına yayılan sağlık hizmetlerindeki fiyat ayarlamalarının ise Nisan ayında sona erdiği görülmüştür.

Ulaştırma grubunda ise, özel ulaşım araçları ve ulaşım hizmetleri fiyatlarında sırasıyla yüzde 4,8 ve yüzde 4,5 yükselme görülmüştür. Buna karşın, akaryakıt fiyatlarındaki hızlı gerileme bu grupta fiyat artışının yüzde 2,7 ile sınırlı kalmasını sağlamıştır.

TCMB Beklenti Anketi Mayıs ayı birinci dönem sonuçlarına göre, yıl sonu TÜFE artış beklenti ortalaması yüzde 26,6 olurken, gelecek 12 aya ilişkin beklenti ortalaması Nisan ayı ikinci dönem anketine göre 1,4 puan gerileyerek, yüzde 23,3 olmuştur.

Özetle, Irak Savaşı'ndan kaynaklanan belirsizliklerin büyük ölçüde ortadan kalkması sonucu uluslararası ham petrol fiyatları ve döviz kurunda gerileme gözlenmiş, böylelikle, 2003 yılı başından itibaren enflasyon üzerinde etkili olan maliyet yönlü baskılar Nisan ayında etkisini yitirmiştir. Sonuç olarak enflasyondaki yükseliş eğiliminin Nisan ayında durakladığı görülmektedir.

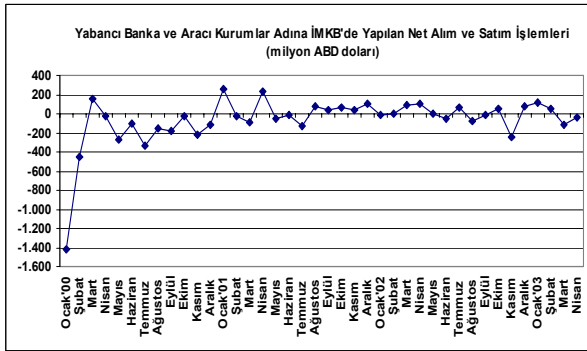
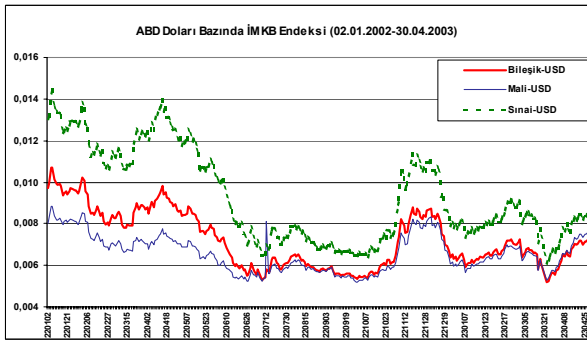
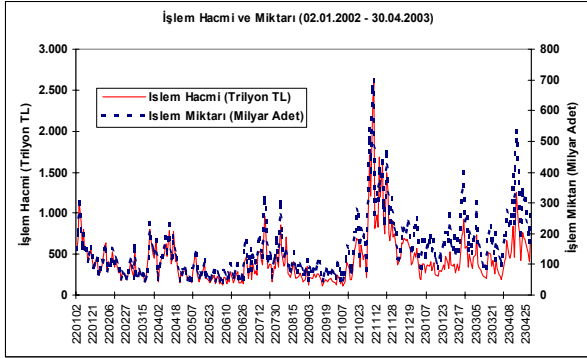
VI. İMKB'DEKİ GELİŞMELER

İMKB 100 bileşik endeksi 2003 yılı Nisan ayı boyunca 9,700-11,500 aralığında yukarı yönlü bir seyir izlemiştir. Bu çerçevede, Mart ayı sonunda 9,474 seviyesinde olan endeks, Nisan ayı boyunca yüzde 21,5 oranında artarak, ay sonunda 11,510 seviyesine yükselmiştir. Geçen yılın Nisan ayına göre ise endeks yüzde 0,6 oranında değer kazanmıştır.

İ M K B E N D E K S İ		
	Endeks (\$)	İşlem Hacmi
	(1986 = 100)	(Milyon \$)
9 9 1 2	1.654	19.173
0 0 1 2	8 17	7.723
0 1 1 2	5 58	6.671
0 2 0 1	5 91	8.302
0 2 0 2	4 64	4.311
0 3 0 2	5 08	5.823
0 4 0 2	5 00	6.631
0 5 0 2	4 22	3.951
0 6 0 2	3 48	2.727
0 7 0 2	3 53	5.655
0 8 0 2	3 43	4.229
0 9 0 2	3 12	2.345
1 0 0 2	3 59	4.714
1 1 0 2	5 04	15.263
1 2 0 2	3 71	5.992
0 1 0 3	3 93	4.568
0 2 0 3	4 22	4.384
0 3 0 3	3 24	4.526
0 4 0 3	4 25	8.019

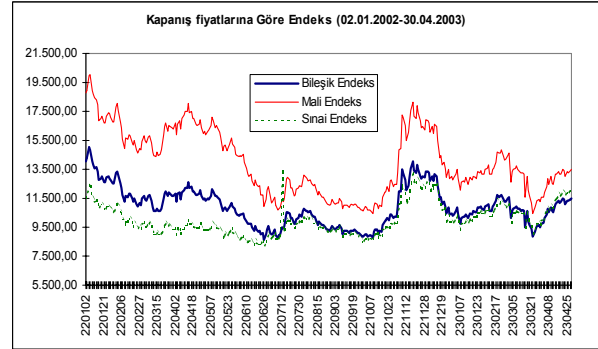
Endeks alt kalemler bazında incelendiğinde Nisan ayında bir önceki aya göre Sınai ve Mali endeksin sırasıyla yüzde 24,5 ve yüzde 20,7 oranlarında

yükseldiği görülmektedir. Alt kalemler bazında son bir yılda Sınai endeks yüzde 28,7 oranında artarken, Mali endeks yüzde 15,4 oranında azalmıştır.

Ay boyunca işlem miktarı ve işlem hacmi dalgalı ancak

artış eğilimli bir seyir izlemiştir. Bu çerçevede, Mart ayında 7,5 katrilyon Türk Lirası olarak gerçekleşen aylık toplam işlem hacmi, Nisan ayında yüzde 73,9 oranında artarak 13 katrilyon Türk Lirası olmuştur. Ay içinde gerçekleşen toplam işlem miktarı ise Nisan ayında bir önceki aya göre yüzde 76,5 oranında yükselmiştir.

Dolar bazında incelendiğinde Nisan ayında, Bileşik endeks, bir önceki aya göre Türk lirasının değer kazanması ile beraber yüzde 31,1 oranında artmıştır. Nisan ayında Sınai endekste artış yüzde 34,3, Mali endekste artış ise yüzde 30,3 oranında olmuştur. Geçen yılın Nisan ayına göre, ABD doları bazında Bileşik endeks ve Mali endeks sırasıyla yüzde 15,4, yüzde 28,8 oranında değer kaybederken, Sınai endeks yüzde 8,3 oranında büyüme kaydetmiştir.

Yabancı borsalara bakıldığında, Dow Jones endeksinde, Nisan ayında bir önceki aya göre yüzde 6,1 oranında artış kaydedildiği görülmektedir. Bu dönemde yabancı borsalarda kaydedilen en yüksek artış yüzde 21,4 oranında Almanya DAX endeksinde gerçekleşirken, aynı dönemde yabancı borsalarda kaydedilen en hızlı düşüş yüzde 1,8 oranında Japonya Nikkei endeksinde gerçekleşmiştir.

GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN PİYASA BORSALARI								
%	Dow -Jones	Dax (Xetra)	Nikkei 225	Hang Seng	Rus RTS (\$)	Venezuela	Meksika Bolsa	Brezilya Bovespa
99 12		5,7	18,0	2,0	10,3	56,0	-11,7	24,0
00 12		3,6	1,0	-5,9	7,9	-0,1	7,5	14,8
01 12		1,7	3,4	-1,4	1,0	13,6	3,0	5,0
02 01		-1,0	-1,0	-5,2	-5,9	12,2	-3,8	-6,3
02 02		1,9	-1,4	5,9	-2,3	1,0	10,1	10,3
02 03		2,9	7,1	4,2	5,2	20,6	-1,9	9,3
02 04		-4,4	-6,6	4,2	4,3	10,0	-1,7	1,6
02 05		-0,2	-4,4	2,4	-1,7	1,3	10,6	-6,0
02 06		-6,9	-9,0	-9,7	-6,2	-9,5	0,4	-13,4
02 07		-5,5	-15,6	-7,0	-3,1	-7,9	-4,3	-12,4
02 08		-0,8	0,4	-2,6	-2,2	2,1	-4,8	3,2
02 09		-12,4	-25,4	-2,5	-9,7	0,3	9,6	-7,9
02 10		10,6	13,9	-7,9	4,1	7,5	3,9	4,2
02 11		5,9	5,3	6,7	6,7	0,6	3,5	3,4
02 12		-6,2	-12,9	-6,9	-7,4	-0,6	0,0	-0,5
03 01		-3,5	-5,0	-2,8	-0,7	-3,6	3,4	-2,8
03 02		-2,0	-7,3	0,3	-1,5	10,7	2,7	-0,5
03 03		1,3	-4,8	-4,7	-5,4	-6,0	0,0	-0,2
03 04		6,1	21,4	-1,8	1,0	19,8	1,5	11,4

VII. DIŞ EKONOMİK GELİŞMELER

VII.A. Gelişmiş Ülkelerdeki Gelişmeler ve Beklentiler

2002 yılının son çeyreğinde yüzde 1,4 oranında büyüyen ABD ekonomisi, yapılan ilk tahminlere göre 2003 yılının ilk çeyreğinde yüzde 1,6 oranında büyümüştür. Bir önceki çeyrekle karşılaştırıldığında, 2003 yılının ilk çeyreğinde tüketim yatırımı ve kamu harcamalarının artış hızının yavaşladığı görülmektedir. Öte yandan, 2002 yılı boyunca büyümeyi olumsuz yönde etkileyen net dış ticaret ise 2003 yılının ilk çeyreğinde ithalatta gerçekleşen keskin daralmaya bağlı olarak büyümeyi olumlu yönde etkilemiştir. 2003 yılı Nisan ayı verileri ilk çeyrekteki zayıf büyüme performansının ikinci çeyrekte de devam edebileceğini göstermektedir. Tüketici güveni, özellikle de gelecekteki beklentilere ilişkin olarak Nisan ayında Mart ayına göre önemli bir artış kaydetmiştir. Ancak, yine Nisan ayında işsizlik oranı, Mart ayındaki yüzde 5,8'lik seviyesinden yüzde 6'ya yükselmiştir. Yayılım endeksi de Nisan ayında Mart ayına göre gerileyerek 45,4 olarak gerçekleşmiştir. Bunun yanında, ABD dolarının euro karşısındaki değer kaybının, dış ticaret dengesinin olumlu seyrini sürdürmesine katkıda bulunmaya devam edeceği düşünülmektedir.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ			
Aylık Ekonomik Göstergeler (Yüzde Değişim)			
	Tüketici Fiyatları (önceki yıla göre)	GSYİH (önceki yıla göre)	İşsizlik Oranı (yüzde)
0204	1,6		6,0
0205	1,2		5,8
0206	1,1	2,1	5,9
0207	1,5		5,9
0208	1,8		5,7
0209	1,5	3,2	5,6
0210	2,0		5,7
0211	2,2		5,6
0212	2,4	2,9	6,0
0301	2,6		5,7
0302	3,0		5,8
0303	3,0		5,8
0304			6,0

2002 yılında oldukça kırılğan ve zayıf bir toparlanma süreci yaşayan Japon ekonomisi, 2003 yılının ilk çeyreğinde de düşük de olsa pozitif bir büyüme rakamı kaydetmiştir. Buna göre 2003 yılının ilk çeyreğinde

Japon ekonomisi yüzde 0,2 oranında büyümüştür. Ancak, Mart ayında tüketici güven endeksi gerilemiş, işsizlik oranı da aynı dönemde yüzde 5,2'den yüzde 5,4'e yükselmiştir. Sanayi üretimi de iyimser beklentilerin aksine daralmıştır. Sanayi üretimindeki daralmanın kısmen bölge ülkelerinde SARS hastalığı nedeniyle gerileyen ithalat talebine bağlı olduğu düşünülmektedir. SARS hastalığının etkisinin Nisan ayında artmış olması beklenmektedir. Söz konusu gelişmeler, ikinci çeyrekte büyüme hızının daha da yavaşlayabileceğini göstermektedir. Japonya Merkez Bankası 30 Nisan 2003 tarihli toplantısında finansal sisteme daha çok likidite verme kararı almıştır.

JAPONYA			
Aylık Ekonomik Göstergeler (Yüzde Değişim)			
	Tüketici Fiyatları (önceki yıla göre)	GSYİH (önceki yıla göre)	İşsizlik Oranı (yüzde)
0203	-1,2	-1,6	5,2
0204	-1,1		5,2
0205	-0,9		5,4
0206	-0,7	-0,7	5,4
0207	-0,8		5,4
0208	-0,9		5,4
0209	-0,7	1,3	5,4
0210	-0,9		5,3
0211	-0,4		5,3
0212	-0,3	2,8	5,5
0301	-0,4		5,5
0302	-0,2		5,2
0303			5,4

Açıklanan son verilere göre, Alman ekonomisi 2002 yılının son çeyreğinden sonra, 2003 yılının ilk çeyreğinde de bir önceki çeyreğe göre daralmıştır. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla alt kalemleri itibarı ile verilmemekle birlikte, yurtiçi talepte sınırlı bir artışın gerçekleştiği, ancak dış ticaret dengesindeki kötüleşmenin bu artışı dengelediği açıklanmıştır. Dış ticaret dengesindeki bozulmada Irak müdahalesinin yaratmış olduğu belirsizlikler ve euronun dolar karşısındaki hızlı yükselişinin etkili olduğu düşünülmektedir. Euronun değerlendirilmesinin dış ticaret üzerindeki olumsuz etkisinin ikinci çeyrekte de devam etmesi beklenmektedir. Nisan ayında da firma beklentilerini değerlendiren IFO endeksinin değeri düşmeye devam etmiştir. Alman Hükümeti son açıklanan verilerden sonra da yüzde 0,75 olan 2003 yılı büyüme tahminini değiştirmemiştir.

ALMANYA			
Aylık Ekonomik Göstergeler			
(Yüzde Değişim)			
	Tüketici Fiyatları (önceki yıla göre)	GSYİH (önceki yıla göre)	İşsizlik Oranı (yüzde)
0204	1,6		9,6
0205	1,2		9,7
0206	0,8	0,1	9,8
0207	1,0		9,9
0208	1,0		9,9
0209	1,1	0,4	9,8
0210	1,3		9,9
0211	1,1		10,0
0212	1,1	0,5	10,1
0301	1,1		10,3
0302	1,1		10,5
0303	1,2		10,6

İngiltere ekonomisinde büyüme 2002 yılı son çeyreğinde olduğu gibi 2003 yılının ilk çeyreğinde de hız kaybetmiştir. Buna göre, geçen yılın son çeyreğinde yüzde 0,4 olarak gerçekleşen büyüme hızı 2003 yılının ilk çeyreğinde yüzde 0,2 olarak gerçekleşmiştir. Ekonomik aktivite için gösterge teşkil eden PMI endeksi Nisan ayında değer kazanmasına rağmen eşik değer olan 50 seviyesinin altında kalmıştır. Öte yandan, ülkede euro bölgesi ekonomilerine göre oldukça düşük olan işsizlik oranı Nisan ayında da değişmeyerek yüzde 3,1 oranında gerçekleşmiştir.

VII.B. Avrupa Para Birliği Üyesi Ülkelerdeki Gelişmeler

Euro alanı ekonomilerinin toparlanma süreci bakımından ABD ekonomisine göre bir üstünlüğe sahip olmadığı görülmektedir. Euro alanı yılın ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 0,8 bir oranında büyürken bir önceki çeyreğe göre ise büyüme göstermemiştir. Şubat ayında sanayi üretimi bir önceki aya göre yüzde 0,2 oranında artmıştır. Ancak Mart ayında bu rakamın Alman sanayi üretimindeki keskin düşüş nedeniyle gerilemesi, hatta negatife dönmesi beklenmektedir. Ekonomik aktiviteye ilişkin olarak bir gösterge olan PMI endeksinin sanayi ve hizmet sektörlerini kapsayan bileşik endeksi de Mart ayında bir önceki aya göre düşüş göstermiş ve 48,4 olarak gerçekleşmiştir. Irak savaşının sona erdiği Nisan ayında hizmetler sektörü PMI endeksi de bir iyileşme göstermemiştir. Ekonomik aktivitede olumlu bir seyir gözlenmemesine rağmen ECB Mayıs ayı toplantısında da gecelik faiz oranlarını değiştirmemiştir. Ancak,

büyüme konusundaki gelişmelerin olumsuz seyrini sürdürmesi durumunda ECB'nin önümüzdeki aylarda faiz oranlarında bir indirimle gidebileceği düşünülmektedir.

VII.C. Gelişmekte Olan Piyasalardaki Gelişmeler

Açıklanan son verilere göre, Arjantin'de ekonomide yaşanan iyileşme süreci devam etmektedir. Krizle birlikte hızla değer kaybeden pesonun 2002 yılı Kasım ayından bu yana devam eden değer kazanma süreci Nisan ayında da devam etmiştir. Enflasyon oranı ise düşüş eğilimini Nisan ayında da sürdürmüştür. 2003 yılı ilk çeyreğinde Arjantin'in ithalatı güçlü bir şekilde artmaya başlamıştır. Kriz ortamından çıkışta dış ticaret dengesinin rolü dikkate alındığında, bahsedilen gelişmenin büyüme sürecini yavaşlatabileceği düşünülmektedir. Brezilya'da yılın ilk aylarında açıklanan veriler, 2003 yılında ekonominin büyüme performansının geçen yıla göre daha iyi olabileceğini göstermektedir. Ocak ayında yüzde 2,8 artan sanayi üretimi, Şubat ayında da yüzde 4,1 oranında artış kaydetmiştir. Öte yandan, enflasyon oranı Mart ayında da yüksek seyrini devam ettirmiş ve yüzde 16,7 olarak gerçekleşmiştir. Bölgenin bir diğer büyük ekonomisi Meksika da ise büyüme sürecinin oldukça zayıf seyrettiği görülmektedir. Şubat ayında sanayi üretimi yüzde 1,2 gibi oldukça sınırlı bir artış göstermiştir. Aynı aya ait öncü göstergeler endeksi ise bir önceki aya göre düşüş göstermiştir. Büyümeye ilişkin resmi tahminler de aşağı yönde revize edilmiştir.

Avrupa Birliği ve Para Birliği Temel Ekonomik Göstergeleri			
(Yüzde Değişim)			
	Dönem	Para Birliği	Avrupa Birliği
GSYİH (önceki yıla göre)	2003-I	0,8	1
Tüketici Fiyatları (önceki yıla göre)	Mart-2003	2,4	2,3
Sanayi Üretimi ⁽¹⁾ (önceki yıla göre)	Şubat-2003	1,8	1,3
İhracat (önceki yıla göre)	Şubat-2003	0,3	-0,7
İthalat (önceki yıla göre)	Şubat-2003	2,7	1,2
İşsizlik Oranı (yüzde)	Mart-2003	8,7	7,9

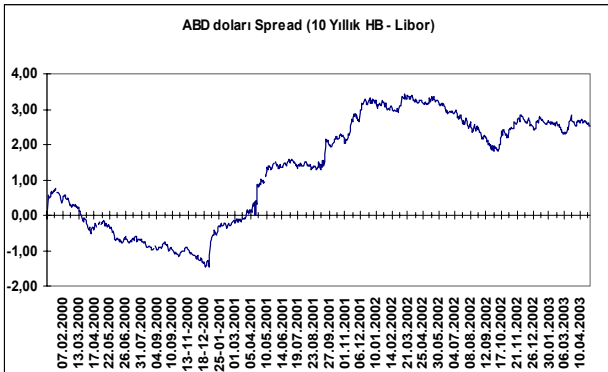
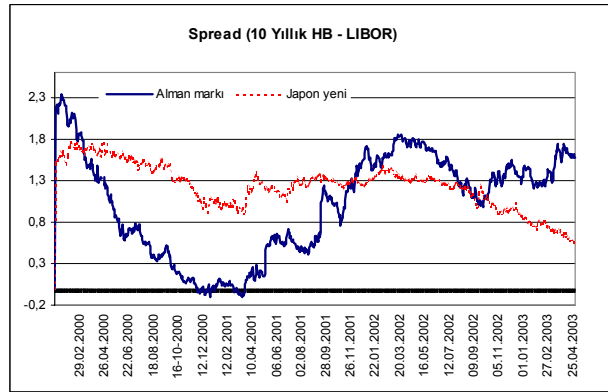
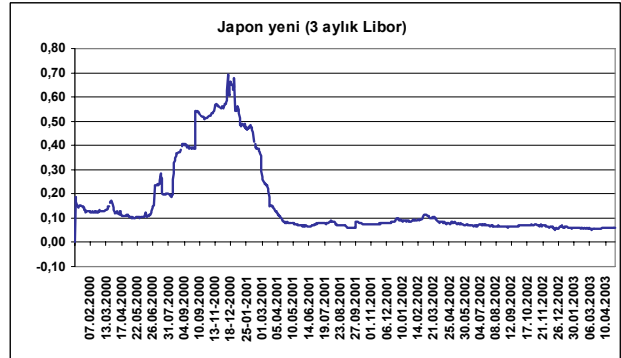
(1) İnşaat sektörü hariç

Asya ülkelerinde 2003 yılının ilk çeyreğinde ihracatın güçlü seyrini koruduğu, daralan ABD pazarının genişleyen Euro Alanı pazarı ile telafi edildiği görülmektedir. Bölge ekonomilerini olumsuz yönde etkilemesi beklenen SARS salgınının, ilk çeyrekte makroekonomik verilere yansımadağı görülmektedir. Bazı bölge ülkelerinin SARS'ın olumsuz etkilerini telafi edebilmek amacı ile büyümeyi teşvik edici maliye

politikaları uygulayacaklarını açıklamışlardır. Bölgenin en büyük ekonomisi olan Çin ekonomisi, yılın ilk çeyreğinde yüzde 9,9'luk bir büyüme kaydetmiştir. Hastalığın en çok yayıldığı Çin'de ekonomik göstergeler üzerindeki etkilerini ikinci çeyrekte göstermesi beklenmektedir.

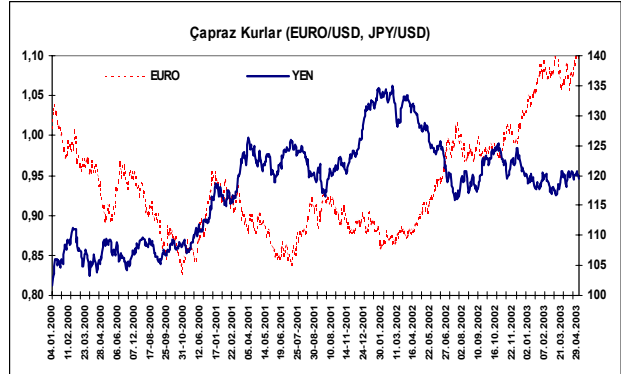
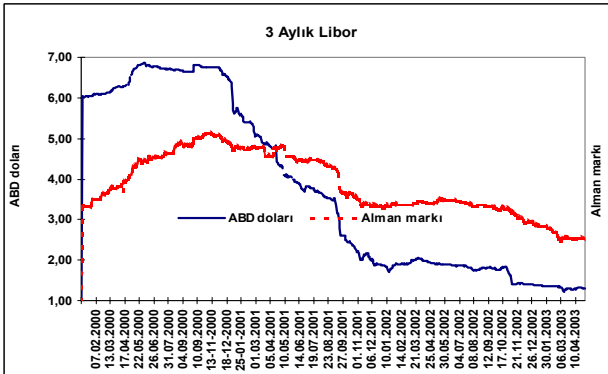
VII.D. Faiz Oranlarındaki Gelişmeler

3 aylık euro cinsinden LIBOR faizi Nisan ayında önemli bir değişim göstermeyerek ay sonunda yüzde 2,5 seviyesinde gerçekleşirken, aynı vadeli ABD doları cinsi faizler sınırlı bir artış göstererek ay sonunda yüzde 1,32'ye yükselmiştir. 10 yıl vadeli ABD ve Alman Hazine kağıtlarının getirileri ise Mart ayı sonuna göre önemli bir değişiklik göstermeyerek Nisan ayı sonunda sırası ile yüzde 3,8 ve yüzde 4,1 olarak gerçekleşmiştir. 10 yıl vadeli Japon Hazine kağıtlarının getirileri ise, düşüş eğilimini Nisan ayında da devam ettirmiş ve ay sonunda yüzde 0,62 olarak gerçekleşmiştir.

VII.E. Döviz Piyasalarındaki Gelişmeler

ABD dolarının euroya karşı değer kaybı Nisan ayında da devam etmiştir. Mart ayı sonunda 1,07'ler seviyesinde olan parite ay sonu itibarı ile 1,10'lu seviyelere yükselmiştir. ABD dolarının değer kaybında ABD ekonomisindeki büyüme performansının zayıf seyretmesi, 2002 yılında kaydedilen yüksek cari açık ve artan bütçe açıklarının etkili olduğu düşünülmektedir. ABD doları Japon yeni paritesi ay içerisinde sınırlı bir dalgalanma göstermiştir. Ay sonu değerleri ile bakıldığında ise ABD doları yen paritesi geçen aya göre değişiklik göstermemiştir.

İSTATİSTİK TABLOLARI

- TABLO 1: ÜRETİM-FİYAT
- TABLO 2: DIŞ TİCARET
- TABLO 3: ÖDEMELER DENGESİ
- TABLO 4: KONSOLİDE BÜTÇE
- TABLO 5: İÇ BORÇ STOKU
- TABLO 6: MERKEZ BANKASI BİLANÇOSU
- TABLO 7 PARASAL BÜYÜKLÜKLER
- TABLO 8: KREDİ,MEVDUAT VE PARA ARZLARI
- TABLO 9 KREDİ GELİŞMELERİ
- TABLO 10: FAİZ ORANLARINDAKİ GELİŞMELER
- TABLO 11: KUR-FAİZ

TABLO 1

ÜRETİM-FİYAT

(Yıllık ve Üç Aylık Verilerde, Ortalama Değerlerin Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre Yıllık Yüzde Artışı)
(Aylık Verilerde, Ay Sonu Verilerinin Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre Yıllık Yüzde Artışı)

	2001				2002				2003				2001				2002				2003			
	1999	2000	2001	2002	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	10	11	12	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4
Üretim																								
DİE (Üç Aylık)																								
1997=100																								
İmalat Sanayi																								
Kamu	-4,2	6,5	-9,5	10,8	-10,6	-12,9	3,3	13,6	11,8	14,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel	-5,0	-6,3	-0,1	4,7	-0,1	-7,1	2,4	7,4	9,2	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel	-4,1	9,8	-11,5	12,3	-12,8	-14,4	3,5	15,1	12,4	18,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İSO (Üç Aylık)																								
İmalat Sanayi																								
1982=100																								
DİE (Aylık)																								
1997=100																								
Sanayi (112 Ürün)																								
İmalat Sanayi (105 Ürün)	-5,2	5,5	-8,9	9,2	-10,3	-12,2	4,1	11,0	10,0	11,3	7,5	-13,6	-14,4	-8,0	12,2	7,0	10,8	12,1	8,4	13,7	13,2	5,9	5,6	-
İmalat Sanayi (105 Ürün)	-5,7	5,7	-9,8	10,7	-11,4	-13,3	4,4	12,8	12,1	13,1	8,7	-14,1	-15,7	-9,6	14,6	8,5	13,2	13,6	9,5	16,5	16,1	4,5	5,8	-
İmalat Sanayiinde Kapasite																								
Kullanım Or.(%) (Üç Aylık ve Aylık)																								
DİE																								
Toplam	73,3	76,1	36,4	76,2	71,1	72,8	73,8	75,9	77,1	75,6	-	74,0	74,0	73,3	77,5	76,4	79,7	80,4	77,2	76,5	74,9	71,9	78,3	75,9
İSO	72,1	73,3	66,8	71,9	66,0	69,6	68,6	73,2	73,1	72,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fiyat (DİE)																								
Toptan Eşya (1)																								
Kamu	53,1	37,6	61,6	50,1	70,0	84,9	86,7	51,2	43,5	24,9	33,7	81,4	84,5	88,6	45,9	43,9	40,9	36,1	32,8	30,8	32,6	33,4	35,2	35,1
Özel	71,2	36,4	70,8	49,0	75,2	100,4	93,6	47,9	41,4	24,5	41,4	100,4	101,0	99,7	44,5	41,3	38,6	33,8	31,3	32,4	38,5	42,9	42,7	37,7
Özel	48,1	38,0	58,3	50,5	64,0	79,3	84,3	52,5	44,4	25,1	30,9	74,5	78,6	84,6	146,5	45,0	41,8	37,1	33,4	30,3	30,4	29,9	32,4	34,1
Tarım	41,8	37,4	42,3	56,4	42,3	54,4	79,2	59,1	49,1	30,3	30,9	45,8	78,6	65,5	47,2	50,8	49,4	51,6	45,5	35,2	31,5	27,4	33,9	42,1
İmalat	57,2	36,9	66,7	48,3	77,0	94,3	89,1	48,8	42,4	23,3	35,2	91,7	51,1	96,1	46,0	42,5	39,2	32,4	29,0	29,7	33,6	35,9	35,9	33,6
Kamu	72,8	33,9	67,2	49,8	82,6	99,8	94,1	47,6	43,1	25,1	46,7	98,8	95,0	99,8	46,3	42,7	40,5	35,2	31,2	34,3	43,6	48,8	47,6	43,2
Özel	52,0	38,2	79,6	47,7	74,5	92,0	87,0	49,3	42,1	22,4	30,3	88,7	100,8	94,5	45,8	42,4	38,6	31,1	28,1	27,7	29,5	30,5	30,9	29,4
Genel Tüketici (2)																								
Gıda	64,9	42,3	54,4	45,0	58,6	67,5	70,3	47,0	39,5	24,0	27,6	66,5	67,3	68,5	41,3	40,2	37,0	33,4	31,8	29,7	26,4	27,0	29,4	29,5
Konut	47,5	38,9	49,6	50,4	48,7	71,0	89,7	53,9	43,3	22,1	21,0	64,1	69,9	78,4	42,4	45,1	42,4	32,6	29,3	24,1	16,4	18,1	28,5	30,0
Ev Eşyası	86,4	48,0	56,8	38,7	61,0	61,9	55,7	40,1	34,0	23,0	28,5	63,9	62,4	59,6	36,2	33,9	32,0	31,0	30,0	28,9	29,1	28,4	28,0	26,9
Giyim	58,4	44,5	60,5	43,9	67,4	73,8	77,3	46,3	36,4	21,8	19,3	74,6	74,3	72,7	40,6	35,6	33,4	29,4	28,2	25,9	18,6	19,7	19,7	21,1
Giyim	52,6	34,5	48,5	51,6	49,9	63,3	67,3	57,1	48,5	29,0	34,4	61,7	64,9	63,2	51,4	53,0	41,8	44,0	39,4	39,3	36,1	34,8	32,3	32,5

Kaynak: TCMB, DİE, İSO

(1): 1994=100 temelinde toptan eşya fiyat endeksi kullanılmıştır.

(2): 1994=100 temelinde tüketici fiyat endeksi kullanılmıştır.

Üç Aylık ve Aylık Sanayi Üretim İndeksi 1997=100 temelinde ISIC.REV.3'e göre revize edilmiştir.

(-): Üretilmeyen veriler

TABLO 2
DIŞ TİCARET
(Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre Yüzde Artış)

Değer:000 \$

	Mart 2002		Nisan 2002		Mayıs 2002		Haziran 2002		Temmuz 2002		Ağustos 2002		Eylül 2002		Ekim 2002		Kasım 2002		Aralık 2002		Ocak 2003		Şubat 2003		Mart 2003			
	%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%	
	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.	Değer	Dğs.
ULUSLARARASI STANDART SANAYİ SINIFLAMASINA GÖRE DIŞ TİCARET (ISIC Revize 3)																												
İHRACAT																												
Genel Toplam	2.894.956	13,7	2.759.037	5,5	2.928.579	1,5	2.710.263	5,8	3.035.759	22,2	2.917.134	13,1	3.156.229	21,6	3.428.582	21,9	3.442.582	21,1	2.815.070	5,8	3.473.887	33,2	2.855.098	19,8	3.685.665	27,3		
Tarım ve Ormancılık	155.307	-3,1	129.171	-22,2	99.447	-29,5	110.227	-34,0	98.557	-29,0	99.278	-44,5	211.343	-12,4	298.903	7,1	246.292	4,9	177.406	0,1	201.396	7,1	153.112	-5,4	195.473	25,9		
Balıkçılık	3.926	125,2	3.191	108,2	2.413	107,7	1.469	-23,0	1.927	-17,8	3.172	76,7	3.524	27,4	3.244	22,0	5.016	11,2	4.439	16,2	4.602	71,7	2.601	3,3	2.409	-38,6		
Madencilik ve Taşocaklığı	30.642	9,1	31.511	29,1	25.133	-13,5	23.165	-38,4	27.090	-32,7	28.742	26,6	27.904	4,1	30.506	-7,3	34.629	-11,2	15.686	-28,1	21.336	-29,0	23.450	37,0	29.661	-3,2		
İmalat	2.702.434	14,8	2.572.350	6,2	2.746.079	1,3	2.475.718	5,2	2.821.606	22,6	2.681.173	12,9	2.877.314	23,8	3.017.164	20,9	3.081.443	20,3	2.614.951	6,6	2.725.699	14,2	1.539.216	-29,9	3.448.706	27,6		
Diğer	2.647	28,1	1.991	38,6	3.894	108,6	2.720	2,4	3.149	97,9	2.989	65,0	1.372	-6,5	3.429	8,9	1.535	-34,5	2.183	-37,7	6.654	170,6	7.094	29,8	9.417	255,8		
İTHALAT																												
Genel Toplam	3.835.235	23,4	4.204.199	38,4	4.283.457	20,4	3.899.317	13,5	4.578.940	33,2	4.434.187	26,6	4.453.882	30,0	4.792.928	42,5	4.895.738	37,5	5.066.716	47,3	4.319.949	27,7	4.215.817	40,4	5.553.901	44,8		
Tarım, avcılık ve Ormancılık	185.428	94,6	199.746	115,5	197.572	68,8	154.288	24,0	143.909	15,0	123.038	-10,2	77.860	-23,2	67.616	-27,3	84.966	-28,4	109.486	6,7	100.755	-25,3	109.376	-6,4	212.367	14,5		
Balıkçılık	79,0	-16,0	127,0	-18,6	76,0	-40,2	93,0	52,5	133,0	454,2	150,0	7400,0	96,0	638,5	87,0	234,6	168,0	380,0	116,0	452,4	259,0	979,2	157,0	390,6	747,0	845,6		
Madencilik ve Taşocaklığı	561.832	-6,5	477.234	-3,7	547.314	-5,6	538.956	6,2	585.666	10,5	621.974	11,7	630.031	5,3	627.244	23,5	608.415	12,3	706.009	39,7	905.517	24,8	806.588	64,3	1.139.316	102,8		
İmalat	3.069.984	27,7	3.325.529	36,7	3.384.050	18,9	2.995.272	12,9	3.634.239	31,8	3.417.934	22,5	3.452.755	27,3	3.787.281	37,9	3.968.452	37,7	4.201.812	48,7	3.011.190	20,2	2.974.391	25,0	4.163.522	35,6		
Diğer	17.913	90,3	17.363	7,0	19.044	19,2	13.192	-6,4	24.919	6,0	17.218	-8,0	46.581	286,2	131.527	691,0	37.394	128,6	49.270	518,4	22.804	26,8	23.559	41,1	37.950	111,9		
BEC MAL SINIFLAMASINA GÖRE DIŞ TİCARET																												
İHRACAT																												
Genel Toplam	2.894.956	13,7	2.759.037	5,5	2.928.579	1,5	2.710.263	5,8	3.035.759	22,2	2.917.134	13,1	3.156.229	21,6	3.428.582	21,9	3.442.582	21,1	2.815.070	5,8	3.473.887	33,2	2.855.098	19,8	3.685.665	27,3		
Sermaye Malları	211.030	-24,6	186.401	-34,2	223.649	-24,4	235.583	33,2	217.104	27,2	195.998	1,9	211.994	7,9	257.163	20,6	255.945	32,1	227.521	-21,6	154.651	-18,1	198.296	5,5	367.475	74,1		
Ara malları	1.273.722	17,2	1.163.106	2,0	1.213.897	-7,1	1.007.355	-9,1	1.148.139	3,3	1.059.250	-3,9	1.198.879	18,2	1.229.700	6,0	1.229.559	-0,4	1.092.591	-2,4	1.160.403	1,1	1.130.449	14,5	1.469.513	15,4		
Tüketim Malları	1.408.300	19,7	1.387.361	16,4	1.436.513	12,3	1.367.770	7,2	1.578.575	31,5	1.552.876	20,9	1.677.951	21,3	1.862.885	30,2	1.847.375	31,2	1.489.764	19,2	1.640.027	29,0	1.393.525	16,0	1.816.179	29,0		
Diğerleri	1.904	-36,6	1.346	125,1	2.906	-1,3	2.591	121,8	8.511	419,9	7.240	490,1	32.633	2256,2	3.497	-53,0	36.037	663,2	4.788	205,7	4.607	351,7	3.203	-57,2	32.498	1606,8		
İTHALAT																												
Genel Toplam	3.835.235	23,4	4.204.199	38,4	4.283.457	20,4	3.899.317	18,2	4.578.940	33,2	4.434.187	26,6	4.453.882	30,0	4.792.928	42,5	4.895.738	37,5	5.066.716	47,3	4.319.949	27,7	4.215.817	40,4	5.553.901	44,8		
Sermaye Malları	554.326	6,9	706.860	26,7	756.544	22,9	623.667	-0,4	699.857	-1,8	729.730	47,7	676.072	32,8	774.789	89,4	794.893	42,0	1.131.512	61,6	449.185	10,9	489.208	14,7	736.002	32,8		
Ara malları	2.896.576	27,9	2.888.223	39,1	2.928.497	15,7	2.680.726	16,8	3.213.860	35,5	2.963.778	10,5	3.030.108	17,3	3.223.800	24,6	3.354.856	26,3	3.377.558	44,4	3.183.462	17,1	2.996.967	31,2	4.294.739	48,3		
Tüketim Malları	374.962	25,0	408.995	13,3	444.977	15,1	387.212	8,0	423.165	33,5	410.185	35,3	442.338	45,3	467.941	40,9	480.100	48,1	504.074	43,4	394.760	58,8	391.990	48,1	493.593	31,6		
Diğerleri	9.371	-63,1	15.921	-63,2	18.038	-28,7	10.195	-46,1	51.983	53,0	76.621	243,2	58.806	107,3	147.225	300,9	69.546	273,7	53.549	7,4	13.117	17,9	35.906	29,0	29.567	215,5		

TABLO 3
ÖDEMELER DENGESİ ANALİTİK SUNUM
(Yıl Başına Göre Kümülatif Veriler, Milyon Dolar)

	2001			2002				2001				2002				2003 (*)									
	1999	2000	2001	2002	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	10	11	12	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2
CARİ İŞLEMLER HESAB	-1360	-6423	3396	-1782	782	2758	3396	-479	-1336	-435	-1782	3378	3606	3396	-1120	-1455	-1336	-1309	-943	-435	-17	-332	-1782	-33	-1178
İhracat f.o.b.	28842	65100	34379	39147	16841	25280	34379	8807	18138	28337	39147	28387	31512	34379	11950	15176	18138	21450	24765	28337	32178	36003	39147	3473	6382
İthalat f.o.b.	-39326	-92047	-38916	-47782	-19433	-29174	-38916	-9608	-21252	-33911	-47782	-32336	-35681	-38916	-13560	-17587	-21252	-25556	-29724	-33911	-38417	-43019	-47782	-3967	-7646
Mal Dengesi	-10484	-26947	-4537	-8635	-2592	-3894	-4537	-801	-3114	-5574	-8635	-3949	-4169	-4537	-1610	-2411	-3114	-4106	-4959	-5574	-6239	-7016	-8635	-494	-1264
Hizmet Gelirleri	16800	36392	16028	14799	7429	12899	16028	2242	5988	11381	14799	14210	15174	16028	3256	4571	5988	7702	9637	11381	12874	13885	14799	937	1754
Hizmet Giderleri	-9314	-15894	-6898	-6884	-3447	-5462	-6898	-1535	-3581	-5402	-6884	-5884	-6349	-6898	-2296	-2909	-3581	-4295	-4885	-5402	-5876	-6340	-6884	-556	-1110
Mal ve Hizmet Dengesi	-2998	-6449	4593	-720	1390	3543	4593	-94	-707	405	-720	4377	4656	4593	-650	-749	-707	-699	-207	405	759	529	-720	-113	-620
Yatırım Gelirleri	2350	5589	2753	2489	1544	2114	2753	610	1284	1799	2489	2330	2526	2753	746	930	1284	1528	1689	1799	2028	2229	2489	179	342
Yatırım Giderleri	-5887	-14591	-7753	-7038	-4165	-5775	-7753	-1836	-3525	-5115	-7038	-6476	-7065	-7753	-2300	-2999	-3525	-4052	-4657	-5115	-5582	-6353	-7038	-406	-1390
Mal, Hizmet ve Yatırım Geliri Dengesi	-6535	-15451	-407	-5269	-1231	-118	-407	-1320	-2948	-2911	-5269	231	117	-407	-2204	-2818	-2948	-3223	-3175	-2911	-2795	-3595	-5269	-340	-1668
Cari Transferler	5175	9028	3803	3487	2013	2876	3803	841	1612	2476	3487	3147	3489	3803	1084	1363	1612	1914	2232	2476	2778	3263	3487	307	490
FİNANS HESABI	4935	-4588	-14198	1992	-9400	-10553	-14198	885	1048	394	1992	-10232	-12506	-14198	1837	1128	1048	917	1174	394	1183	1859	1992	3283	3855
Yurtdışında Doğrudan Yatırım	-645	-1367	-497	-175	-333	-378	-497	2	-26	-49	-175	-382	-401	-497	-5	-22	-26	-65	-9	-49	-55	-89	-175	-38	-57
Yurtdışında Doğrudan Yatırım	783	4248	3266	1037	2016	2488	3266	93	432	691	1037	3029	3161	3266	126	398	432	466	622	691	971	1002	1037	44	59
Portföy Hesabı-Varlıklar	-759	-1381	-788	-2197	67	-68	-788	-1232	-1496	-1739	-2197	-181	-588	-788	-1098	-1597	-1496	-1509	-1721	-1739	-1596	-2042	-2197	-218	-105
Portföy Hesabı-Yükümlülükler	4188	-2112	-3727	1503	-3283	-3889	-3727	1173	702	479	1503	-3889	-3950	-3727	1641	1426	702	739	802	479	850	1216	1503	1326	907
Hisse Senetleri	428	410	-79	-16	-157	35	-79	66	116	94	-16	183	27	-79	164	167	116	180	104	94	150	-97	-16	119	171
Borç Senetleri	3760	-2522	-3648	1519	-3126	-3924	-3648	1107	586	385	1519	-4072	-3977	-3648	1477	1259	586	559	698	385	700	1313	1519	1207	736
Diğer Yatırımlar-Varlıklar	-2198	-2069	-156	159	-803	191	-156	1465	1242	571	159	1762	372	-156	2465	915	1242	600	997	571	64	517	159	1673	2176
Merkez Bankası	-98	-38	-39	-31	-19	-30	-39	-8	-12	-23	-31	-34	-38	-39	-9	-11	-12	-18	-21	-23	-24	-28	-31	-5	-5
Genel Hükümet	-1839	-1341	233	659	-614	480	233	1579	1467	933	659	2089	736	233	2624	1110	1467	863	1309	933	475	976	659	1695	2219
Bankalar	-261	-690	-350	-469	-170	-259	-350	-106	-213	-339	-469	-293	-326	-350	-150	-184	-213	-245	-291	-339	-387	-431	-469	-17	-38
Diğer Yatırımlar-Yükümlülükler	3566	-1907	-12296	1665	-7064	-8897	-12296	-616	194	441	1665	-10571	-11100	-12296	-1292	8	194	686	483	441	949	1255	1665	496	875
Merkez Bankası	-231	1354	735	1335	11	336	735	403	599	1212	1335	413	532	735	487	543	599	807	1083	1212	1262	1286	1335	38	69
Genel Hükümet	-1932	-1860	-1977	-669	-2021	-1102	-1977	-366	-689	-366	-669	-1313	-1770	-1977	-489	-548	-689	-777	-244	-366	-435	-526	-669	-106	-288
Bankalar	2655	-4545	-8281	-1968	-4173	-7185	-8281	-944	-1024	-2569	-1968	-7185	-7209	-8281	-1920	-1176	-1024	-1282	-2333	-2569	-2032	-2230	-1968	389	783
Diğer Sektörler	3074	4507	-1410	2967	-881	-946	-1410	291	1308	2164	2967	-1123	-1290	-1410	630	1189	1308	1938	1977	2164	2154	2725	2967	175	311
Cari,Sermaye ve Finansal Hesaplar	3575	-11011	-10802	210	-8618	-7795	-10802	406	-288	-41	210	-6854	-8900	-10802	717	-327	-288	-392	231	-41	1166	1527	210	3250	2677
NET HATA VE NOKSAN	1519	-4910	-2122	-422	-1300	-3469	-2122	-1685	-1394	-1120	-422	-4646	-3640	-2122	-1376	-1095	-1394	-1414	-1357	-1120	-1780	-1846	-422	-1179	-2212
GENEL DENGE	5094	-15921	-12924	-212	-9918	-11264	-12924	-1279	-1682	-1161	-212	-11500	-12540	-12924	-659	-1422	-1682	-1806	-1126	-1161	-614	-319	-212	2071	465
REZERV VARLIKLAR	-5094	15921	12924	212	9918	11264	12924	1279	1682	1161	212	11500	12540	12924	659	1422	1682	1806	1126	1161	614	319	212	-2071	-465
Rezerv Varlıklar	-5614	2340	2694	-6153	4694	3006	2694	-1700	-2389	-5204	-6153	3242	4282	2694	-3412	-2649	-2389	-3417	-5239	-5204	-5751	-6046	-6153	-2009	-403
Uluslararası Para Fonu Kredileri	520	13581	10230	6365	5224	8258	10230	2979	4071	6365	6365	8258	8258	10230	4071	4071	4071	5223	6365	6365	6365	6365	6365	-62	-62

Kaynak:TCMB
(* Geçici)

TABLO 4
AYLIK KONSOLİDE BÜTÇE DENGESİ (*)
(Milyar TL)

	2002												2003		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3
GELİRLER	5.086.087	9.920.178	15.027.617	20.165.853	29.867.366	35.820.924	41.895.442	48.748.955	55.403.494	61.776.384	69.779.644	76.400.450	6.979.199	14.207.931	20.364.304
Vergi gelirleri	3.888.819	7.698.960	11.695.960	15.306.086	21.037.076	25.485.181	30.462.289	36.480.635	41.978.524	47.207.535	54.022.790	59.634.483	5.299.244	11.573.486	16.710.962
Dolaysız Vergiler	1.252.963	2.901.421	3.854.847	4.820.153	7.308.360	8.602.925	10.205.761	12.695.385	14.141.222	15.666.135	18.590.888	20.077.469	1.509.223	3.970.984	5.090.201
Dolaylı Vergiler	2.635.856	4.797.539	7.841.113	10.485.933	13.728.716	16.882.256	20.256.528	23.785.250	27.837.302	31.541.400	35.431.902	39.557.014	3.790.021	7.602.502	11.620.761
Vergi Dışı Gelirler	969.090	1.942.503	2.941.961	4.371.158	8.278.065	9.679.692	10.685.331	11.444.186	12.502.249	13.503.383	14.212.019	15.262.110	998.729	1.871.148	2.743.549
Hibe	90.256	90.256	90.256	90.256	90.256	90.256	90.256	90.256	90.256	90.256	405.390	405.391	130.596	130.596	130.596
Katma Bütçe	137.922	188.459	299.440	398.353	461.969	565.795	657.566	733.878	832.465	975.210	1.139.445	1.098.466	550.630	632.701	779.197
HARCAMALAR	10.439.761	20.554.249	27.663.262	35.377.936	45.566.507	53.695.608	62.514.138	70.391.724	79.982.134	89.072.063	99.498.741	115.485.633	11.221.402	20.922.359	31.252.943
FAİZ DIŞI HARCAMALAR	3.656.701	7.296.676	11.123.200	15.785.876	20.935.622	25.230.978	30.557.965	35.832.950	40.660.277	46.490.829	52.685.540	63.614.975	4.967.606	9.947.204	15.465.886
Personel	1.871.423	3.525.335	5.220.617	6.987.443	8.982.336	10.792.965	12.703.264	14.474.274	16.446.492	18.619.879	20.748.469	23.160.297	2.780.561	4.962.727	7.122.467
Diğer Cari	37.544	160.645	469.701	1.032.433	1.600.244	1.995.565	2.745.427	3.348.489	3.848.807	4.635.063	5.450.086	7.889.422	48.353	212.935	558.361
Yatırım	33.203	160.452	280.898	664.896	1.105.390	1.552.556	2.276.799	2.870.296	3.556.083	4.310.547	5.095.327	6.887.544	2.637	18.425	127.326
Faiz Ödemeleri	6.783.060	13.257.573	16.540.062	19.592.060	24.630.885	28.464.630	31.956.173	34.558.774	39.321.857	42.581.234	46.813.201	51.870.658	6.253.796	10.975.155	15.787.057
Dış	359.455	744.153	1.051.832	1.433.112	1.817.050	2.273.743	2.670.634	3.119.894	3.382.486	3.896.059	4.545.329	5.063.621	319.420	1.348.213	1.770.303
İç (**)	6.423.605	12.513.420	15.488.230	18.158.948	22.813.835	26.190.887	29.285.539	31.438.880	35.939.371	38.685.175	42.267.872	46.807.037	5.934.376	9.626.942	14.016.754
Kit'lere Transferler	309.000	375.700	483.450	576.700	653.700	811.150	999.400	1.081.370	1.152.685	1.224.639	1.286.640	2.170.000	8.000	83.000	159.150
Diğer Transferler	1.405.531	3.074.544	4.668.534	6.524.404	8.593.952	10.078.742	11.833.075	14.058.521	15.656.210	17.700.701	20.105.018	23.507.712	2.128.055	4.670.117	7.498.582
FAİZ DIŞI DENGELER	1.429.386	2.623.502	3.904.417	4.379.977	8.931.744	10.589.946	11.337.477	12.916.005	14.743.217	15.285.555	17.094.104	12.785.475	2.011.593	4.260.727	4.898.418
BÜTÇE DENGESİ	-5.353.674	-10.634.071	-12.635.645	-15.212.083	-15.699.141	-17.874.684	-20.618.696	-21.642.769	-24.578.640	-27.295.679	-29.719.097	-39.085.183	-4.242.203	-6.714.428	-10.888.639
BÜTÇE EMANETLERİ	-706.891	-1.295.570	-1.309.024	-1.344.577	-1.419.594	-1.227.628	-1.074.156	-1.144.568	-1.345.904	-1.172.042	-1.100.836	1.764.785	-1.532.618	-1.901.579	-1.842.528
AVANSLAR	1.194.722	3.222.653	3.189.966	3.115.843	2.994.021	2.905.155	2.922.974	2.747.983	2.593.838	2.622.715	2.524.476	2.932.795	1.569.758	-349.500	26.096
NAKİT DENGESİ	-4.865.843	-8.706.988	-10.754.703	-13.440.817	-14.124.714	-16.197.157	-18.769.878	-20.039.354	-23.330.706	-25.845.006	-28.295.457	-34.387.603	-4.205.063	-8.965.507	-12.705.071
FİNANSMAN	4.865.843	8.706.988	10.754.703	13.440.817	14.124.714	16.197.157	18.769.878	20.039.354	23.330.706	25.845.006	28.295.457	34.387.603	4.205.063	8.965.507	12.705.071
DIŞ BORÇLANMA (NET)	411.639	12.123.214	12.201.794	13.442.622	13.221.229	12.009.270	14.267.629	16.727.449	16.285.124	15.973.921	15.669.524	16.570.479	1.842.228	421.687	-373.750
Kullanım	793.529	13.222.671	14.016.650	15.440.998	16.559.361	16.749.705	18.605.768	21.333.843	21.488.624	21.544.863	21.647.195	23.494.014	2.125.095	2.693.812	2.693.812
Devirli + Garantili Borç Geri Dönüşleri	28.009	48.627	70.687	202.896	241.428	276.374	1.150.397	1.191.519	1.345.278	1.453.893	1.516.683	2.085.178	86.514	154.058	296.930
Ödenen	-409.899	-1.148.084	-1.885.543	-2.201.273	-3.579.560	-5.016.808	-5.488.535	-5.797.914	-6.548.778	-7.024.834	-7.494.353	-9.008.712	-369.381	-2.426.183	-3.364.492
İÇ BORÇLANMA (NET) (***)	3.562.643	-5.058.153	-2.350.847	625.495	-506.894	2.070.138	4.999.706	6.755.048	9.232.933	12.745.971	14.155.356	17.474.459	6.622.100	10.654.851	13.425.506
Devlet Tahvili (Net)	1.720.398	-6.635.106	-5.336.951	-3.737.118	-6.677.517	-7.351.206	-9.357.149	-9.412.306	-7.047.287	-4.570.803	-2.444.459	-896.072	8.174.670	9.597.545	12.838.928
Satış	3.129.331	5.005.001	6.453.656	9.435.058	11.379.111	13.216.376	13.959.776	16.463.267	21.906.954	25.266.955	27.396.949	29.516.660	8.871.651	11.635.429	15.597.044
Ödenen	-1.408.933	-11.640.107	-11.790.607	-13.172.176	-18.056.628	-20.567.581	-23.316.925	-25.875.572	-28.954.240	-29.837.758	-29.841.408	-30.412.732	-696.981	-2.037.884	-2.758.115
Hazine Bonusu (Net)	1.842.245	1.576.953	2.986.104	4.362.612	6.170.623	9.421.344	14.356.855	16.167.353	16.280.220	17.316.774	16.599.815	18.370.532	-1.552.570	1.057.305	586.578
Satış	4.816.995	6.062.888	10.404.014	16.121.029	21.381.854	29.514.853	37.978.483	43.289.330	47.154.851	53.253.078	58.486.594	66.157.006	5.622.410	11.239.737	17.249.530
Ödenen	-2.974.749	-4.485.936	-7.417.910	-11.758.416	-15.211.231	-20.093.509	-23.621.629	-27.121.977	-30.874.631	-35.936.305	-41.886.779	-47.786.475	-7.174.980	-10.182.432	-16.662.952
Garantili Borç Geri Dönüşleri (KOF)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DİĞER (**)	881.804	1.632.170	930.462	-600.592	1.432.290	2.139.660	-475.547	-3.443.143	-2.187.350	-2.874.885	-1.529.423	342.664	-4.259.265	-2.111.031	-346.685

(*) Kümülatif

(**) Nakit - Dışı faiz ödemelerini de içermektedir.

(***) Devlet Tahvili ve Hazine Bonusu rakamları revize edilmiş ve nakden ihraç edilen senetlerin değişiminden kaynaklanan mahsup işlemleri de satış ve ödeme miktarlarına dahil edilmiştir.

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

TABLO 5
İÇ BORÇ STOKU (Trilyon TL) (*)

	2002														2003															
	Ocak	Pay %	Şubat	Pay %	Mart	Pay %	Nisan	Pay %	Mayıs	Pay %	Haziran	Pay %	Temmuz	Pay %	Ağustos	Pay %	Eylül	Pay %	Ekim	Pay %	Kasım	Pay %	Aralık	Pay %	Ocak	Pay %	Şubat	Pay %	Mart	Pay %
İÇ BORÇ STOKU	128.141	100	118.045	100	120.299	100	123.290	100	122.778	100	126.831	100	130.376	100	137.093	100,0	140.291	100,0	144.185	100,0	145.296	100,0	149.870	100,0	155.376	100,0	159.412	100,0	162.558	100,0
TAHVİLLER	107.865	84,2	98.035	83,0	98.880	82,2	100.495	81,5	98.174	80,0	98.819	77,9	97.404	74,7	102.311	74,6	105.401	75,1	108.248	75,1	110.078	75,8	112.849	75,3	119.909	77,2	121.335	76,1	124.951	76,9
Nakit	42.384	33,1	37.123	31,4	38.317	31,9	41.269	33,5	41.124	33,5	41.440	32,7	40.080	30,7	42.304	30,9	44.962	32,0	47.680	33,1	49.759	34,2	52.251	34,9	59.964	38,6	61.082	38,3	63.844	39,3
Nakit Dışı	65.481	51,1	60.912	51,6	60.563	50,3	59.226	48,0	57.050	46,5	57.379	45,2	57.324	44,0	60.007	43,8	60.439	43,1	60.568	42,0	60.318	41,5	60.599	40,4	59.945	38,6	60.253	37,8	61.107	37,6
BONOLAR	20.275	15,8	20.010	17,0	21.419	17,8	22.796	18,5	23.820	19,4	28.011	22,1	32.972	25,3	34.782	25,4	34.889	24,9	35.936	24,9	35.218	24,2	37.020	24,7	35.467	22,8	38.077	23,9	37.606	23,1
Nakit	19.492	15,2	19.226	16,3	20.635	17,2	22.012	17,9	23.820	19,4	27.845	22,0	32.972	25,3	34.782	25,4	34.889	24,9	35.936	24,9	35.218	24,2	37.020	24,7	35.450	22,8	38.077	23,9	37.606	23,1
Nakit Dışı	784	1	784	0,7	784	0,7	784	0,6	784	0,6	166	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
TOPLAM NAKİT	61.876	48,3	56.349	47,7	58.952	49,0	63.281	51,3	64.944	52,9	69.285	54,6	73.052	56,0	77.086	56,2	79.851	56,9	83.616	58,0	84.977	58,5	89.271	59,6	95.414	61,4	99.159	62,2	101.450	62,4
TOPLAM NAKİT DIŞI	66.265	51,7	61.696	52,3	61.347	51,0	60.010	48,7	57.834	47,1	57.545	45,4	57.324	44,0	60.007	43,8	60.439	43,1	60.568	42,0	60.318	41,5	60.599	40,4	59.945	38,6	60.253	37,8	61.107	37,6

(*) Geçici
2002 yılı içerisinde oluşan kur farkları yıl sonu itibarıyla ilgili borç stoğuna dahil edilmiştir.
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

TABLO 6
2001 YILI STAND-BY ANLAŞMASI ÇERÇEVESİNDE BELİRLENMİŞ MERKEZ BANKASI BİLANÇOSU
(Milyar TL)

	31.12.2001	31.01.2002	28.02.2002	29.03.2002	30.04.2002	31.05.2002	28.06.2002	31.07.2002	29.08.2002	30.09.2002	31.10.2002	29.11.2002	31.12.2002	31.01.2003	28.02.2003	31.03.2003	30.04.2003
	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT	SABİT
I- PARA TABANI (a+b+c)	7.802.640	7.647.439	8.647.609	8.425.176	8.692.485	9.142.825	9.028.805	8.926.689	9.521.630	10.632.421	10.161.565	11.721.531	10.427.423	11.122.128	11.640.003	12.208.115	11.769.982
a-Emisyon	5.282.860	4.891.413	5.931.784	5.562.833	5.695.418	5.998.516	6.591.526	6.389.805	6.878.350	6.938.037	6.887.266	8.030.630	7.635.622	7.643.479	8.275.628	8.303.108	8.183.084
b. TL Zorunlu Karşılıklar	1.626.371	1.677.500	1.712.165	1.823.561	1.829.391	1.576.704	1.389.367	1.449.520	1.474.737	1.584.964	1.593.843	1.652.655	1.671.841	1.785.669	1.788.894	1.827.840	1.819.133
c. Serbest Tenvizat	893.609	1.078.526	1.003.660	1.038.782	1.167.676	1.567.605	1.047.912	1.087.364	1.168.543	2.109.420	1.680.456	2.038.246	1.119.960	1.692.980	1.575.581	2.077.167	1.766.765
II-NET DİŞ VARLIKLAR (A+B+C)	-13.199.917	-11.705.307	-1.695.343	-2.099.883	-137.399	-732.893	-151.217	1.001.997	2.889.446	2.833.544	3.296.391	3.574.570	3.930.670	6.520.129	4.449.346	3.284.751	2.975.905
A-Net Uluslararası Rezervler (1+2+3)	-4.954.848	-3.215.726	8.032.657	7.356.980	9.586.639	8.678.387	9.041.407	10.558.048	12.882.801	12.837.672	13.565.191	13.718.531	14.456.153	16.871.714	14.960.360	13.591.707	13.480.062
1-Brüt Döviz Rezervleri	27.613.917	25.970.865	30.607.159	30.303.588	32.770.850	31.655.166	31.346.368	32.777.725	35.300.118	35.350.237	35.967.319	36.342.824	37.127.839	39.579.314	37.566.931	36.102.953	35.715.006
2-Brüt Uluslararası Yükümlülükler	-32.568.765	-29.186.591	-22.574.502	-22.946.608	-23.184.211	-22.976.779	-22.304.962	-22.219.678	-22.417.318	-22.512.666	-22.402.129	-22.624.294	-22.671.686	-22.707.601	-22.606.571	-22.511.246	-22.234.944
- Bankaların Döviz Mevduatı	-10.309.108	-8.630.564	-9.428.907	-9.736.026	-9.350.296	-9.277.804	-9.029.100	-9.030.796	-9.051.326	-8.888.883	-9.079.815	-9.064.071	-9.042.527	-8.935.371	-8.970.476	-8.683.412	
- IMF	-20.761.247	-19.048.967	-11.411.219	-11.411.219	-11.411.219	-11.411.219	-11.411.219	-10.962.010	-10.962.010	-10.962.010	-10.962.010	-10.962.010	-10.962.010	-10.962.010	-10.962.010	-10.811.802	-10.811.802
a- Kullanılmırlar																	
b- SDR Tahsisatı																	
(?) - Diğer Yükümlülükler	-1.498.410	-1.507.060	-1.734.376	-1.799.363	-1.946.200	-1.971.393	-2.065.148	-2.228.567	-2.424.521	-2.499.329	-2.551.236	-2.582.469	-2.645.605	-2.703.064	-2.709.191	-2.728.969	-2.739.731
3-Net Vadeli (Forward) İşlemler	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B- Orta Vadeli Dış Krediler (net)	2.030.460	1.852.471	2.021.563	2.023.900	2.024.531	2.027.110	2.029.737	2.009.305	2.011.940	2.012.503	2.015.033	2.017.652	2.020.078	1.999.164	2.001.158	2.000.878	2.002.819
(**) C- Diğer (TCMB tar. depo. hariç)	-10.275.529	-10.342.052	-11.749.563	-11.480.763	-11.473.771	-11.438.390	-11.222.360	-11.565.356	-12.005.294	-12.016.531	-12.283.833	-12.161.613	-12.545.561	-12.350.748	-12.512.173	-12.307.835	-12.506.976
III-NET İÇ VARLIKLAR	21.002.557	19.352.746	10.342.951	10.525.059	8.555.085	9.875.718	9.180.021	7.924.692	6.632.184	7.798.877	6.865.174	8.146.961	6.496.753	4.601.999	7.190.657	8.923.364	8.793.078
A- Hazine borçları	32.961.364	33.486.128	28.992.426	30.540.940	30.474.242	28.032.705	27.904.370	27.720.021	28.066.921	28.150.655	29.169.623	29.667.873	29.387.552	29.460.179	29.878.816	30.341.900	31.245.820
a- Bankamız portföyü	33.034.111	33.528.634	29.041.350	30.587.702	30.739.195	28.294.538	28.164.529	27.895.248	28.237.570	28.325.116	29.224.125	29.726.887	29.447.582	29.533.039	29.944.742	30.407.100	31.305.408
aa. 5 Kasım 2001 öncesi DİBS	32.954.419	33.414.179	28.996.212	30.489.139	30.687.909	28.272.291	28.141.583	27.883.461	28.237.570	28.325.116	29.224.125	29.726.887	29.447.582	29.533.039	29.944.742	30.407.100	31.305.408
ab. İkincil Piyasadan Alınan DİBS	79.692	114.455	45.138	98.563	51.286	22.247	22.946	11.787	0	0	0	0	0	0	0	0	0
b- Diğer	-52.747	-42.506	-48.924	-46.762	-264.953	-261.833	-260.159	-175.227	-170.649	-174.461	-54.502	-59.014	-60.030	-72.860	-65.926	-65.200	-59.588
B-Kamu'nun TL Mevduatı	-648.349	-759.800	-1.541.547	-1.006.530	-1.544.318	-639.181	-1.042.954	-1.911.037	-2.619.733	-1.285.869	-1.316.030	-2.830.694	-272.293	-1.904.911	-3.836.239	-1.212.060	-2.778.644
C-Kamu'nun Döviz Mevduatı	-3.125.725	-2.985.793	-2.530.135	-3.098.855	-5.172.466	-4.399.009	-2.904.809	-3.599.322	-6.394.540	-6.016.203	-6.505.774	-5.219.197	-4.693.719	-5.392.359	-2.937.280	-3.177.457	-3.940.486
D-Fonlar	-104.129	-169.588	-179.764	-164.125	-120.195	-117.906	-86.351	-131.885	-167.964	-101.066	-101.658	-141.438	-178.059	-84.051	-101.740	-51.804	-44.415
E-Banka Dışı Kesimin Mevduatı	-88.776	-62.302	-26.796	-31.624	-31.173	-23.751	-24.105	-27.427	-28.923	-25.541	-25.617	-37.985	-62.541	-25.573	-24.320	-24.318	-19.844
F-Bankacılık Sektörüne Açılan Nakit Krediler	766.022	761.782	761.587	762.246	764.011	762.906	761.236	760.694	762.123	762.315	762.320	759.896	260.495	263.113	204.201	101.942	9.983
G-Açık Piyasa İşlemleri (net)	-1.243.969	-1.630.893	-5.802.979	-6.214.187	-6.012.920	-6.980.291	-8.654.683	-8.418.292	-6.430.146	-6.779.308	-7.942.730	-7.317.422	-9.578.737	-10.622.942	-8.795.378	-9.788.613	-8.185.617
H- Diğer Kalemeler	-8.007.787	-9.275.346	-8.935.979	-9.941.370	-9.471.865	-5.694.926	-5.174.945	-4.960.643	-4.871.987	-5.314.256	-5.611.323	-5.477.230	-7.256.480	-6.547.068	-6.639.645	-6.744.583	-7.099.962
I-Değerleme Hesabı	263.272	-202.076	-584.685	-512.070	-520.865	-1.255.463	-1.597.738	-1.507.417	-1.683.567	-1.592.050	-1.563.637	-1.256.842	-1.109.465	-544.389	-557.758	-695.141	-393.757
J - IMF Acil Yardım Takip Hesabı (Hazine)	190.634	190.634	190.634	190.634	190.634	190.634	190.634	190.634	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K-Bankalara Verilen Depolar(TCMB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	173.499	0

NİV (1)			10.342.951	10.525.059	8.555.085	9.875.718	9.180.021	7.924.692	6.632.184	7.798.877	6.865.174	8.146.961	6.496.753	4.601.999	7.190.657	8.923.364	8.793.078
Hazine'nin IMF Yükümlülüğü (2)			13.235.761	13.235.761	14.803.154	14.803.154	15.456.234	17.023.627	18.591.020	18.591.020	18.591.020	18.591.020	18.591.020	18.508.965	18.508.965	18.508.965	19.350.192
Hazine'nin 1 yıldan kısa vadeli yükümlülüğü (3)			1.861.179	1.865.842	1.874.718	1.874.409	1.870.653	2.730.008	2.730.008	2.724.618	2.640.622	2.584.732	2.507.949	2.507.949	2.507.949	2.761.572	2.761.572
NET İÇ VARLIKLAR (Program tanımı) (1+2+3)			25.439.891	25.626.662	25.232.957	26.553.281	26.506.908	27.678.327	27.953.212	29.114.515	28.096.816	29.322.714	27.595.722	25.618.913	28.207.571	30.193.901	30.904.841

NOT: SABİT DEĞERLER 16.12.2000 TARİHLİ NİYET MEKTUBU EKİNDEKİ 30.11.2000 TARİHLİ ÇAPRAZ KURLAR KULLANILARAK HESAPLANMIŞTIR.
Kaynak: TCMB

TABLO 7
PARASAL BÜYÜKLÜKLER (Trilyon TL)

	2002-01	2002-02	2002-03	2002-04	2002-05	2002-06	2002-07	2002-08	2002-09	2002-10	2002-11	2002-12	2003-01	2003-02	2003-03	2003-04
M1	10.191	11.782	11.486	11.003	12.021	12.871	12.549	13.384	13.707	14.107	15.023	14.259	14.521	15.043	14.622	15.511
DOLAŞIMDAKİ PARA	4.504	6.012	4.915	5.274	5.242	5.922	6.165	6.227	6.451	6.791	7.288	7.209	6.901	7.463	7.881	7.838
TOPLAM VADESİZ MEVDUAT	5.687	5.769	6.571	5.728	6.780	6.950	6.384	7.157	7.255	7.317	7.735	7.050	7.619	7.580	6.741	7.673
Vadesiz Ticari Mevduat	2.727	2.339	2.956	2.600	2.718	3.376	3.022	3.073	3.449	3.654	3.372	3.784	3.393	3.416	3.640	4.037
Vadesiz Tasarruf Mevduat	1.449	1.803	1.796	1.658	1.553	1.764	1.752	1.784	1.840	1.905	2.042	2.065	1.922	2.134	2.184	2.250
Vadesiz Diğer Mevduat	1.510	1.628	1.818	1.469	2.507	1.783	1.609	2.297	1.965	1.758	2.313	1.198	2.303	2.030	917	1.385
TCMB' deki Mevduat	0,3	0,4	1,2	1,0	2,3	26,2	1,4	3,1	0,8	0,6	7,6	3,2	1,6	1,2	0,7	1,3
M2	46.811	48.912	50.104	50.757	52.130	53.345	54.211	54.098	55.882	57.735	59.573	61.195	61.366	62.132	63.412	63.675
TOPLAM VADELİ MEVDUAT	36.621	37.130	38.618	39.755	40.108	40.473	41.662	40.713	42.176	43.627	44.551	46.936	46.845	47.089	48.791	48.165
Vadeli Tasarruf Mevduatı	26.481	26.751	27.549	28.459	29.006	29.252	29.764	29.848	30.670	30.848	31.283	32.614	32.864	33.423	35.012	34.978
Vadeli Diğer Mevduat	5.289	5.657	6.353	5.922	5.441	5.700	5.497	6.077	5.804	5.985	7.013	6.061	6.357	6.802	6.286	6.283
Vadeli Ticari Mevduat	4.851	4.723	4.717	5.373	5.661	5.522	6.401	4.789	5.702	6.795	6.254	8.261	7.624	6.864	7.493	6.904
M2Y	100.386	103.493	103.335	104.851	109.868	117.240	123.428	121.909	125.409	128.143	126.006	133.450	134.149	131.967	132.878	129.764
Döviz Tevdiat Hesabı (TL)	53.575	54.581	53.230	54.094	57.738	63.896	69.217	67.811	69.526	70.408	66.432	72.255	72.783	69.835	69.465	66.089
Döviz Tevdiat Hesabı (\$)	41	40	40	40	41	41	42	42	42	42	44	44	45	44	41	42
REPO (Müşterilerle Yapılan)	3.304	3.245	3.690	3.246	3.659	3.707	3.764	4.011	3.391	3.444	2.466	2.763	3.219	3.090	3.925	3.235
M1+REPO	13.495	15.027	15.176	14.249	15.681	16.578	16.312	17.395	17.098	17.551	17.489	17.022	17.739	18.134	18.546	18.746
M1Y (M1+Vadesiz Döviz Mevduatı)	19.596	21.755	21.526	20.924	23.142	25.002	26.316	27.079	28.004	29.087	29.478					
M1Y+REPO	22.900	24.999	25.216	24.170	26.802	28.709	30.080	31.090	31.395	32.531	31.944					
M2+REPO	50.115	52.157	53.794	54.003	55.789	57.052	57.975	58.108	59.273	61.178	62.040	63.958	64.584	65.222	67.337	66.910
M2Y+REPO	103.690	106.738	107.024	108.097	113.527	120.947	127.192	125.920	128.800	131.587	128.472	136.213	137.368	135.057	136.802	132.999

Kaynak: TCMB

TABLO 8
KREDİ, MEVDUAT ve PARA ARZLARI
(Yıllık Yüzde Artış)

	2002												2003			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4
Kredi	19,3	14,3	10,3	8,4	17,1	4,4	3,2	-3,1	-5,2	-5,9	-4,4	1,9	7,8	8,2	18,2	18,6
Mevduat	43,3	40,8	28,6	35,1	34,5	30,1	42,5	32,0	32,8	35,6	33,8	25,3	28,8	29,3	24,2	23,3
Vadesiz Mevduat	38,2	32,1	23,4	23,5	21,1	11,5	18,5	4,8	24,0	35,4	30,2	-1,0	27,0	36,3	7,2	29,6
Ticari	86,0	70,5	58,2	44,4	33,7	44,1	46,7	25,4	29,5	52,1	32,3	22,0	24,4	46,0	23,1	55,2
Tasarruf	106,0	95,7	82,8	45,3	42,4	17,9	15,9	16,7	41,5	59,6	63,3	39,1	32,7	18,4	21,6	35,7
Vadeli Mevduat	44,4	42,5	29,7	37,5	37,4	34,4	48,2	39,1	34,7	35,6	34,5	31,3	29,2	28,0	27,5	22,1
Tasarruf	44,9	46,2	27,6	30,9	28,9	26,1	35,8	31,5	30,0	32,6	25,9	26,5	24,1	24,9	27,1	22,9
Para Arzları																
Emisyon	73,6	111,8	55,1	54,1	55,7	49,7	51,0	41,6	36,6	53,6	61,6	44,6	53,6	24,0	50,6	46,5
Merkez Bankası Parası	189,9	732,1	-894,2	-779,7	90,8	167,5	192,0	167,7	164,8	133,3	126,1	105,6	131,7	51,3	48,3	39,9
M1	49,8	65,6	40,2	27,9	37,7	28,0	28,2	19,3	31,1	42,7	44,1	28,8	42,5	27,7	27,3	41,0
M2	45,0	46,3	30,9	34,1	36,3	32,2	42,0	32,2	32,1	35,7	35,1	30,2	31,1	27	26,6	25,5
M2Y	76,4	64,1	44,6	39,9	45,9	39,6	43,2	30,9	23,7	21,9	22,4	28,2	33,6	27,5	28,6	23,8

Kaynak: TCMB

TABLO 9
KREDİ GELİŞMELERİ*
(Yıl Sonuna Göre Kümülatif Reel Yüzde Değişim)

	2002												2003			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4
GENEL TOPLAM	-5,7	-8,3	-11,0	-12,1	-8,5	-12,8	-13,2	-19,1	-18,6	-20,3	-24,1	-21,7	-0,6	-3,0	1,0	-0,1
A) REEL KESİM	-5,1	-7,3	-9,7	-10,8	-7,2	-12,3	-13,0	-19,1	-18,7	-20,4	-24,1	-21,6	-0,3	-2,3	2,0	1,1
MEVDUAT BANKALARI	-4,4	-6,6	-9,0	-10,0	-6,4	-12,4	-13,4	-20,1	-19,4	-21,1	-24,9	-22,1	-0,3	-2,8	2,1	1,5
Ticari	-0,2	-4,4	-5,5	-7,6	-3,7	-21,8	-27,2	-30,6	-28,1	-28,3	-27,7	-25,3	1,6	2,2	-0,7	3,3
İhtisas	4,1	-0,3	-3,3	-5,3	-8,6	-8,6	-7,8	-9,9	-12,8	-16,0	-15,3	-19,9	-1,2	-5,1	-7,2	3,6
Yabancı Para	-10,9	-10,5	-14,2	-13,6	-8,6	-3,9	-1,0	-12,1	-12,4	-15,2	-24,7	-19,5	-1,8	-6,9	7,3	-0,8
KYB	-13,2	-14,7	-17,6	-20,5	-15,9	-10,8	-8,6	-8,2	-10,5	-12,4	-15,2	-16,3	-0,5	2,9	0,2	-3,2
B) MALİ KESİM	-14,5	-22,0	-28,0	-29,6	-27,1	-19,3	-15,6	-19,3	-18,1	-18,5	-23,6	-22,8	-5,3	-12,7	-13,1	-17,0
MEVDUAT BANKALARI	-14,8	-24,0	-26,7	-26,6	-25,2	-15,1	-8,5	-10,4	-10,2	-14,2	-24,8	-25,1	-5,3	-14,5	-19,4	-22,5
KYB	-14,2	-20,6	-29,0	-31,7	-28,5	-22,3	-20,7	-25,7	-23,7	-21,7	-22,7	-21,2	-5,2	-11,4	-8,8	-13,3

* TCMB kredileri hariç

Kaynak: Haftalık Basın Bülteni, ayın son cuması verileri

TABLO 10
FAİZ ORANLARINDAKİ GELİŞMELER
Aylık Ağırlıklı Ortalama (Bileşik)

	O/N INTERBANK (Basit)	İMKB TAHVİL BONO PİYASASI KESİN SATIN ALIM PAZARI (Bileşik)	HAZİNE İHALELERİ (Bileşik)
200101	42,7	59,7	64,9
200102	400,3	79,6	124,1
200103	81,2	138,2	193,7
200104	81,0	123,8	121,0
200105	71,5	85,4	82,0
200106	63,0	83,8	88,4
200107	65,3	93,7	95,0
200108	62,5	88,0	92,7
200109	59,0	82,9	87,6
200110	58,9	82,5	86,4
200111	59,0	74,0	79,3
200112	59,0	68,0	74,1
200201	59,0	69,7	71,4
200202	58,3	68,7	69,9
200203	54,7	64,8	68,4
200204	51,3	56,7	58,7
200205	48,0	56,0	55,3
200206	48,0	64,9	72,2
200207	48,0	68,7	72,5
200208	46,0	62,8	64,2
200209	46,0	65,4	62,2
200210	46,0	63,4	64,4
200211	44,5	53,4	52,9
200212	44,0	51,5	49,8
200301	44,0	54,8	56,8
200302	44,0	54,0	55,3
200303	44,0	58,5	57,3
200304	43,4	56,7	57,5

Kaynak: TCMB

TABLO 11
DÖVİZ KURLARI VE FAİZ ORANLARI

	MART 2003	NİSAN 2003			
	4.HAFTA	1.HAFTA	2.HAFTA	3.HAFTA	4.HAFTA
Döviz Kurları (Alış) (1)					
Dolar	1.705.559	1.669.291	1.650.294	1.601.850	1.591.090
Euro	1.829.724	1.791.817	1.779.512	1.749.701	1.752.903
Yen	14.207	13.979	13.750	13.408	13.233
Yen (Çapraz)	120	119	120	119	120
Bir Önceki Haftaya Göre Ortalama Yüzde Değişim					
Dolar	0,39	-2,13	-1,14	-2,94	-0,67
Euro	1,43	-2,07	-0,69	-1,68	0,18
Yen	0,60	-1,60	-1,64	-2,49	-1,31
Yen (Çapraz)	0,00	-0,83	0,84	-0,83	0,84
Faiz Oranları					
Bir gecelik interbank (1) (Basit)	44,0	44,0	44,0	44,0	41,0
(Bileşik)	55,15	55,15	55,15	55,15	50,58
Hazine Bonosu. Devlet Tahvili					
126 GÜN (Basit)			48,43		
Bileşik			56,48		
182 GÜN (Basit)			50,59		
Bileşik			56,99		
385 GÜN (Basit)			63,75		
Bileşik			62,79		
90 GÜN (Basit)					39,96
Bileşik					46,39
300 GÜN (Basit)					54,15
Bileşik					56,48
Mevduat (1)					
1 ay vadeli mevduat (Basit)	45,56	45,39	45,43	45,47	44,84
(Bileşik)	56,4	56,1	56,2	56,3	55,3
3 ay vadeli mevduat (Basit)	46,87	46,91	46,92	46,85	45,32
(Bileşik)	55,8	55,8	55,8	55,7	53,6
6 ay vadeli mevduat (Basit)	48,08	48,15	48,16	48,16	46,95
(Bileşik)	53,9	53,9	54,0	54,0	52,5
1 yıl vadeli mevduat	48,89	49,00	49,05	49,08	48,60
(1) Cuma günü değerleri					
(2) Döviz cinsinden iskontolu Devlet Tahvili					

Kaynak: TCMB